

URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ

2
2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

ÚSTAV
ÚZEMNÍHO
ROZVOJE

POKYNY PRO AUTORY

NABÍDKA RUKOPIŠŮ

REDAKCE PŘIJÍMÁ POŽADAVKY SPOLU SE ZASLANÝMI ČLÁNKY NA E-MAILOVÉ ADRESE redakce@uur.cz. GRAFICKÉ PŘÍLOHY VĚTŠÍHO ROZSAHU JE MOŽNO ZASLAT PROSTŘEDNICTVÍM SERVERU USCHOVNA.CZ. ZASLANÝ PRŮVODNÍ DOPIS MUSÍ OBSAHOVAT PLNÉ JMÉNO, ADRESU PRACOVISTĚ A KONTAKTNÍ ÚDAJE (E-MAILOVÁ ADRESA, TELEFONNÍ ČÍSLO). PŘI ŽÁDOSTI O ZAŘAZENÍ ČLÁNKU DO RECENZNÍHO ŘÍZENÍ JE TŘEBA TUTO SKUTEČNOST V PRŮVODNÍM DOPISE VÝSLOVNĚ UVÉST. PODROBNĚJŠÍ INFORMACE NALEZNETE NA www.uur.cz V SEKCI PUBLIKAČNÍ ČINNOST, KNIHOVNA – ČASOPIS URBANISMUS A ÚZEMNÍ ROZVOJ – RECENZNÍ ŘÍZENÍ.

FORMÁLNÍ POŽADAVKY

ROZSAH TEXTU BY MĚL ČINIT CCA 3–10 NORMOSTRAN (1 NORMOSTRANA = 60 ÚHOZŮ NA 30 ŘÁDKŮ), NEDOHODNETE-LI SE S REDAKCÍ JINAK. ZA KAŽDÝM TEXTEM PŘÍSPĚVKU MUSÍ BÝT UVEDENO JMÉNO AUTORA. STANDARDNÍMU PŘÍSPĚVKU BY MĚL PŘEDCHÁZET ZHRUBA DESETIŘÁDKOVÝ SOUHRN – ABSTRAKT (PRO RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY PLATÍ SAMOSTANÉ PRAVIDLO – VIZ NÍŽE), KTERÝ BUDE MOŽNO POUŽÍT TAKÉ PRO REDAKCI ZAJIŠTĚNÉ ANGLICKÉ SHRNUTÍ V HLAVNÍCH RUBRIKÁCH (NETÝKÁ SE INFORMACÍ).

ZA NEDÍLNOU SOUČÁST PŘÍSPĚVKU JE POVAŽOVÁN SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A JEJICH DOSTUPNOST. BIBLIOGRAFICKÉ CITACE MUSEJÍ BÝT ZPRACOVÁNY PODLE NORMY ČSN ISO 690. TEXTOVÁ ČÁST JE VYŽADOVÁNA V TEXTOVÉM EDITORU WORD. GRAFICKÁ ČÁST SE ZÁSADNĚ POSÍLÁ SAMOSTATNĚ JAKO PŘÍLOHA S UVEDENÍM ZDROJŮ. OBRÁZKY KE SKENOVÁNÍ LZE PŘILOŽIT NA DIAPOZITIVECH NEBO FOTOGRAFIÍCH S LESKLÝM POVRCHEM. POČÍTAČOVĚ ZPRACOVANÉ OBRÁZKY SE DODÁVAJÍ VE FORMÁTU TIFF (PŘÍP. JPG) V ROZLIŠENÍ MIN. 300 DPI; VEKTOROVÁ GRAFIKA VE FORMÁTU CDR, EPS, WMF A1. REDAKCE SI VYHRAZUJE PRÁVO VÝBĚRU GRAFICKÉHO DOPROVODU TEXTU. ZA PŮVODNOST PŘÍSPĚVKU ODPOVÍDÁ AUTOR (VIZ PROHLÁŠENÍ AUTORA). RUKOPISY A GRAFIKU REDAKCE VRACÍ POUZE NA ŽÁDOST AUTORA.

AUTORIZACE

POKUD SE AUTOR NEVYJÁDŘÍ DO PĚTI DNŮ OD ODESLÁNÍ REDAKČNÍ ŽÁDOSTI O AUTORIZACI TEXTU, POVAŽUJE REDAKCE TEXT ZA ODSOUHLASENÝ A ZVEŘEJNÍ JEJ S PŘÍPADNÝMI REDAKČNÍMI ÚPRAVAMI.

RELEVANTNÍ PŘÍSPĚVKY JSOU RECENZOVÁNY (www.uuur.cz – ČASOPIS – RECENZNÍ ŘÍZENÍ).

ŽADATELŮM O RECENZNÍ ŘÍZENÍ:

PŘEDKLÁDÁTE-LI ČLÁNEK K RECENZNÍMU ŘÍZENÍ, INFORMUJTE, PROSÍM, REDAKCI O JEHO PŘÍPADNÉM PUBLIKOVÁNÍ V JINÝCH ODBORNÝCH PERIODIKÁCH. K RECENZOVANÝM PŘÍSPĚVKŮM POŽADUJE REDAKCE ŠIRŠÍ SHRNUTÍ V ČEŠTINĚ (V ROZSAHU CCA JEDNÉ NORMOSTRANY), KTERÉ BUDE V PŘÍPADĚ SCHVÁLENÍ REDAKČNĚ PŘELOŽENO DO ANGLIČTINY A K ČLÁNKU PŘIPOJENO. RECENZOVANÉ PŘÍSPĚVKY NEJSOU HONOROVÁNY.

VYDÁVÁ ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE, ORGANIZAČNÍ SLOŽKA STÁTU,
ZŘÍZENÁ MINISTERSTVEM PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR.

Urbanismus a územní rozvoj
číslo 2/2021
ročník XXIV.
Vychází 6× ročně.
ISSN 1212-0855, MK ČR E 7021

Vydává:

Ústav územního rozvoje
Jakubské nám. 3
602 00 Brno
tel. (ústředna): 542 423 111
www.uur.cz

Redakce:

redakce@uur.cz
Mgr. Tamara Blatová (šéfredaktorka)
tel. 542 423 116
Ing. arch. Lubor Fridrich
tel. 542 423 121

Redakční rada:

Ing. arch. Hana Bártová
Ing. arch. Milan Bušina, Sydney, Austrálie
Ing. Eva Fialová
prof. Ing. arch. Maroš Finka, Ph.D.
prof. Anna Geppert, Ph.D., Paříž, Francie
prof. Ing. arch. Jan Koutný, CSc.
Ing. arch. Milan Körner, CSc.
Ing. Zdeňka Kučerová (místopředsedkyně)
prof. Ing. Vítězslav Kuta, CSc.
Ing. Iveta Laštůvková
doc. Dr. Otakar Máčel, Delft, Nizozemí
prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.
Ing. arch. Vladimír Matuš, Toronto, Kanada
Ing. arch. Jaroslav Sedlecký
Ing. arch. Veronika Šindlerová, Ph.D.
Mgr. Petr Tonev, Ph.D.
RNDr. Václav Tremel
Ing. arch. Martin Tunka, CSc. (předseda)
Ing. Roman Vodný, Ph.D. (místopředseda)
doc. Ing. arch. Jakub Vorel, Ph.D.
Ing. arch. Karel Wirth

Objednávky předplatného:

e-mail: redakce@uur.cz

Roční předplatné:

480,- Kč

Bankovní spojení:

ČNB 19-27321621/0710

Sazba a tisk:

GRAFEX-AGENCY s.r.o.
Helceletova 16, 602 00 Brno

Náklad: 1 400 výtisků

Toto číslo vyšlo v květnu 2021

Názory publikované v článcích nemusejí
vždy vyjadřovat stanovisko redakce a ústavu.
Redakce si vyhrazuje právo zkrácení textu
a výběru grafiky k jednotlivým příspěvkům.

Foto na titulní straně obálky:

Beskydy z Pustevn. Foto © dusancz; 123RF.com

OBSAH

**VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ POLITIKY ARCHITEKTURY
A STAVEBNÍ KULTURY ČR A JEJÍ AKTUALIZACE** / *Josef Morkus* 3

ÚZEMNÍ STUDIE PUSTEVNY / *Kateřina Vrbová* 5

EDICE MMR PRO OBCE
ŘADA METODICKÝCH PUBLIKACÍ MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ
PRO VZDĚLÁVÁNÍ ZÁSTUPCŮ OBCÍ, ALE I DALŠÍCH AKTÉRŮ
ROZVOJE ÚZEMÍ / *Richard Nikischer, Ivana Svojtková* 8

Recenzovaný článek

ANALÝZA ÚZEMNÍCH STUDIÍ KRAJINY / *Markéta Müllerová* 11

Recenzovaný článek

**VZÁJOMNÝ VPLYV URBANISTICKÝCH
PARAMETROV UDRŽATELNOSTI
V DIMENZII OBYTNÉ ZÓNY** / *Karol Görner, Lucia Štefancová* 16

**ROZVOJ DVOCH SUSEDNÝCH SATELITNÝCH SÍDEL:
PREPOJENIE SPOLOČNÝM POLYFUNKČNÝM CENTROM**
/ *Ema Ruhigová, Roman Ruhig, Mária Bogárová, Michal Bogár* 25

**KVALITA ŽIVOTA V REGIONECH V NÁVAZNOSTI NA STRATEGII
ČESKÁ REPUBLIKA 2030** / *Pavčina Netrdová, Ludmila Petkovová* 32

OBČANSKÉ VYBAVENÍ
KONFERENCE AUÚP ČR, DUBEN 2021 / *Tamara Blatová* 33

CO PÍŠÍ JINDE 35

Poživatelská praxe

Stavebně správní praxe

Mimořádná příloha:

**POLITIKA ARCHITEKTURY A STAVEBNÍ KULTURY
ČESKÉ REPUBLIKY. VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ K ROKU 2020**

SLOVO ÚVODEM

Hlavní rubrika čísla 2/2021 časopisu Urbanismus a územní rozvoj přináší tři příspěvky. První z nich se věnuje stavu plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky ke konci loňského roku. Vyhodnocení plnění PASK k roku 2020, tak jak jej projednala v březnu tohoto roku vláda ČR, přinášíme formou mimořádné přílohy. Druhý článek této rubriky prezentuje územní studii pro významnou lokalitu valašských Pusteven a třetí představuje řadu publikací realizovaných Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, které ukazují představitelům obcí vhodné postupy pro práci se správou a životem v jejich lokalitách.

Rubrika Názory a diskuse přináší dva recenzované články. Výsledkům analýzy územních studií krajiny je věnován úvodní příspěvek. Udržitelnost v rozměru obytné zóny a prolínání jejích urbanistických parametrů se zabývá příspěvek našich slovenských kolegů. Také poslední příspěvek této rubriky je ve slovenštině a věnuje se dnes významnému tématu – rozšiřování satelitních obcí v rámci městských aglomerací.

V infomační rubrice najdete dva příspěvky. První informuje o českém vědecko-výzkumném projektu zabývajícím se systémem hodnocení kvality života obyvatel, druhý o pravidelné konferenci Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, tentokrát s názvem Občanské vybavení, která proběhla on-line v dubnu. Rubriku doplňují relevantní informace z našeho oboru a aktuální tiskové zprávy Ministerstva pro místní rozvoj.

Časopis Urbanismus a územní rozvoj, jehož obsah naleznete i na webových stránkách Ústavu územního rozvoje, přináší od letošního roku novinku – přehled relevantní judikatury. Tuto interaktivní pomůcku, která je rozdělena na sekci rozsudků z oblasti územního plánování a stavebního řádu, naleznete v pravidelných přílohách. Je zpřístupněna vždy po vydání daného čísla, informuje o výsledku dané kauzy, uvádí související odkazy na příslušné paragrafy stavebního zákona a umožní z odkazu spisové značky přejít na celý obsah rozsudku příslušného soudu. Věříme, že půjde o užitečnou pomůcku nejen pro stavební úřady.

Příjemné čtení přeje

redakce U&ÚR

VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ POLITIKY ARCHITEKTURY A STAVEBNÍ KULTURY ČR A JEJÍ AKTUALIZACE

Josef Morkus

Vláda na svém zasedání dne 15. 3. 2021 usnesením číslo 287 vzala na vědomí vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury České republiky k roku 2020. Zároveň uložila do konce roku 2022 předložit její aktualizaci, při čemž má být zohledněn materiál Náměty k aktualizaci.

Politika architektury a stavební kultury ČR

Politika architektury a stavební kultury České republiky je nelegislativní strategický dokument, který vláda schválila na počátku roku 2015. Jejím cílem je zvýšení kvality prostředí vytvářeného výstavbou. Kromě stanovení základní vize určuje cíle a zejména 71 konkrétních opatření, které přispívají ke zlepšení vystavěného prostředí. Věnuje se osmi základním tématům:

1. uspořádání krajiny a sídel,
2. veřejným prostranstvím,
3. začlenění staveb do prostředí,
4. zadávání zakázek,
5. projektování, realizaci, životnosti a udržitelnosti staveb,
6. vzdělávání,
7. osvětě a médiím,
8. výzkumu a vývoji.

Politika architektury a stavební kultury České republiky je zveřejněna na webu Ministerstva pro místní rozvoj i Ústavu územního rozvoje. Tištěná vyšla jako příloha čísla 2/2015 tohoto časopisu.

Vyhodnocení plnění k roku 2020

Při schvalování Politiky architektury a stavební kultury ČR vláda uložila provádět její vyhodnocení. Průběžné komplexní vyhodnocení bylo vydáno v roce 2017. Na něj navazuje materiál *Politika architektury a stavební kultury České republiky. Vyhodnocení plnění k roku 2020*. Obsahuje informace o tom, jak jsou cíle a úkoly definované v Politice architektury a stavební kultury České republiky plněny.

Hlavní částí je vyhodnocení jednotlivých opatření, tj. popis jakým způsobem jsou naplňována a do jaké míry se úkoly

podařilo splnit. Vyhodnocení konstatuje, že více než 80 % opatření je buď zcela splněno, nebo došlo v jejich plnění k významnému pokroku, pouze tři opatření se nepodařilo splnit. Naplňovat se dařilo opatření ke všem tématům, žádoucí z oblastí nelze označit za významně zaostávající. Součástí vyhodnocení jsou i odkazy na výstupy jednotlivých opatření a další související dokumenty.

Kromě vyhodnocení naplňování jednotlivých opatření se materiál věnuje i popisu distribuce a medializace Politiky architektury a stavební kultury České republiky a shrnuje konference, které se na její řešená témata konaly. Samostatná kapitola je věnována evropskému kontextu a mezinárodním akcím, projektům a dalším aktualitám souvisejícím s politikami architektury a stavební kultury.

Náměty k aktualizaci

Z vyhodnocení plnění vyplynulo, že po šesti letech existence Politiky architektury a stavební kultury České republiky je vhodné přistoupit k její aktualizaci. To ostatně vláda předpokládala i při jejím schvalování v roce 2015. Vláda proto uložila ministryni pro místní rozvoj zajistit do konce roku 2022 zpracování aktualizace. V roce 2021 bude proces aktualizace zahájen neformálními konzultacemi, na které naváže v roce 2022 standardní projednání.

Při aktualizaci má být zohledněn materiál *Politika architektury a stavební kultury České republiky – Náměty k aktualizaci*. Nejde o vyčerpávající seznam témat, která je třeba při aktualizaci řešit, ani se nepředpokládá, že všechny náměty budou nakonec zahrnuty. Dokument rovněž neřeší, jakým konkrétním způsobem budou jednotlivá témata upravena, ani nenavrhuje přesné formulace – ty budou předmětem další práce v rámci aktualizace. Náměty vycházejí mimo

jiné z analýzy zahraničních materiálů a z doporučení profesních organizací k aktualizaci dokumentu, které jsou zveřejněny na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj a Ústavu územního rozvoje.

Základní kostra materiálu by měla být zachována, jako vyhovující se ukazují i základní témata, kterým se dokument věnuje. Jsou povětšinou nastavena tak, že pojmu i oblasti, které se nyní jeví jako aktuálnější než při schvalování materiálu před šesti lety, například vhodnost prostředí pro různé skupiny obyvatel, působení reklamy ve veřejném prostoru, problematika staveb dopravní

a technické infrastruktury, podpora regionálního charakteru prostředí, flexibilita využití jednotlivých objektů, kvalita vnitřního prostředí budov, nastavení kritérií při zadávání veřejných zakázek, propagace české architektury v zahraničí a mnoho dalších. Objevují se i nové výzvy, které by měly být ve struktuře materiálu reflektovány, nejvýznamnější je pravděpodobně naplňování vizí a cílů Politiky architektury a stavební kultury na regionální a místní úrovni.

Prověřeny by měly být jednotlivé cíle, největší podíl aktualizací však nepochybně bude ležet v úpravě opatření, ať už půjde o upřesnění jejich formulace, doplnění nových nebo odstranění již neaktuálních opatření. Velkou pozornost si zaslouží i grafické zpracování materiálu a jeho kvalitní prezentace v elektronických médiích. Aktualizace dokumentu by měla být využita k posílení vazeb mezi jednotlivými aktéry, kteří mohou ovlivnit kvalitu vystavěného prostředí.

Aktualizace Politiky má být prezentována na mezinárodní konferenci věnované politikám architektury a stavební kultury, kterou Ministerstvo pro místní rozvoj připravuje v rámci českého předsednictví v Radě Evropské unie na 11. října 2022.

Vyhodnocení plnění Politiky architektury a stavební kultury ČR k roku 2020 i náměty k její aktualizaci jsou ke stažení na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj.¹⁾ Vyhodnocení plnění je rovněž přílohou tohoto čísla časopisu.

*Ing. arch. Josef Morkus, Ph.D.
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

Evaluation of the implementation of Architecture and Building Culture Policy of the Czech Republic and its update, by Josef Morkus

By Decree 287 dated 15 March 2021, the Government of the Czech Republic has accepted an evaluation document addressing the implementation of Architecture and Building Culture Policy of the Czech Republic by 2020. At the time that this evaluation document was accepted, work on an update of the document covering the period up to 2022 was assigned. It is expected that the update will take into consideration Update Suggestions, a working material that has already been prepared.

1) [https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepcie-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-\(1\)/vyhodnoceni-plneni-politiky-architektury-a-stavebn](https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/stavebni-pravo/koncepcie-a-strategie/politika-architektury-a-stavebni-kultury-ceske-(1)/vyhodnoceni-plneni-politiky-architektury-a-stavebn)

ÚZEMNÍ STUDIE PUSTEVNY

Kateřina Vrbová

Článek představuje územní studii Pustevny, kterou pořídilo Ministerstvo pro místní rozvoj a která by měla sloužit jako podklad pro koordinaci a usměrňování dalšího rozvoje území Pusteven, významného turistického cíle na hranicích Moravskoslezského a Zlínského kraje. V čem tkví genius loci Pusteven, lze stanovit únosnou kapacitu území z hlediska počtu návštěvníků a jejich regulace tak, aby byly zachovány přírodní, krajinné a kulturní hodnoty území? Jak může vypadat udržitelný rozvoj tohoto území v blízké budoucnosti? Společné diskuse při hledání odpovědí na výše uvedené otázky v rámci přípravy a zpracování územní studie se zástupci reprezentujícími různé zájmy v území potvrdily, že shoda na budoucím rozvoji tohoto území se hledá velice obtížně, pro koordinovaný a dlouhodobě udržitelný rozvoj je však zcela zásadní.

Úvod

Dynamický rozvoj cestovního ruchu a turistiky přináší řadu nových příležitostí a impulzů pro rozvoj území, ale nese s sebou i množství negativních dopadů – zátěž na infrastrukturu, poškozování přírodních a kulturních hodnot, vytlačování potřeb místních obyvatel, negativní dopad na hospodaření v území, ztrátu genia loci. Naším cílem by měl být udržitelný cestovní ruch, který díky koncepčnímu rozvoji a plánování dlouhodobě nenaruší přírodní, kulturní a sociální prostředí. S rostoucí atraktivitou území a stoupajícím počtem návštěvníků rostou i výše zmíněná rizika a nežádoucí dopady na území. Jeden z nejvýznamnějších turistických cílů Beskyd, který ročně navštíví přes čtvrt milionu osob, představuje území Pusteven. Již koncem 19. století zde vzniká z iniciativy Podhorské jednoty Radhošť první útulna, brzy poté dochází k realizaci známých Jurkovičových staveb, díky kterým Pustevny získaly svůj symbol. Turismus je tím, co formuje tvář Pusteven dodnes, od romantické podoby Pusteven první republiky se dostáváme k vytiženému sportovnímu středisku současnosti. Území čelí každoročně se zvyšujícím tlaku na jeho intenzivnější využívání. Potřeba koordinovaného přístupu při rozvoji cestovního ruchu zohledňujícího dopady do území v potřebných souvislostech byla diskutována i v rámci proběhlé konference Asociace pro urbanismus a územní plánování v dubnu 2017 věnované problematice rozvoje cestovního ruchu (viz sborník z konference uveřejněný formou mimořádné přílohy časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 3/2017).¹⁾

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) se v roce 2016 rozhodlo pořídit v tomto území, které se nachází na hranici Moravskoslezského a Zlínského kraje, územní studii (dále jen „ÚS“).²⁾ Jejím cílem bylo s ohledem na přírodní, kulturní, sociální a hospodářské podmínky, limity a hodnoty řešeného území ověřit možnosti a podmínky změn v území, zejména další rozvoj letní a zimní rekreace, a vytvořit tak podklad sloužící pro koordinaci dalších změn v území v rámci pořizování územně plánovacích dokumentací a jejich případných změn (resp. aktualizací).

Postup pořízení územní studie

V roce 2017 zřídilo MMR pracovní skupinu sestávající ze zástupců územních samospráv, orgánů státní správy a významných vlastníků hospodařících v území. Ve spolupráci s těmito zástupci bylo připraveno zadání územní studie. Zpracovatelem územní studie se stal Ing. arch. Lukáš Pecka, Ph.D. V roce 2018 proběhla první etapa prací – doplňující průzkumy a rozbor. Na základě výsledků první etapy došlo ke schválení pokynů, které dále upřesnily požadavky na zpracování územní studie. Návrh územní studie již musel počítat s významnými projekty, které byly v nedávné době v tomto území realizovány nebo byly již v pokročilé fázi přípravy realizace – stezka v korunách stromů Valaška, rekonstrukce a navýšení kapacity lanové dráhy Ráztoka – Pustevny, rekonstrukce hotelu Tanečnicka, koliby U Záryša a objektu Sokolenka. V rámci setkání členů pracovní skupiny v průběhu první etapy prací panovala shoda na tom, že všechny tyto záměry povedou k dalšímu navýšení počtu návštěvníků na hřebeni a jejich koncentraci především na Pustevnách. Takto zásadní záměry se obtížně koordinují v rámci samostatných povolovacích procesů. Pro další koncepční a udržitelný rozvoj území Pusteven a Radhošťského hřebene je tedy klíčové, aby se jednotliví aktéři shodli na cílovém charakteru lokality a k tomu pak společně směřovali, dosud takový koncept chyběl.

Na základě analýz a výsledku konzultací v rámci první etapy byl stanoven základní cíl – umožnit rozvoj území s ohledem na zachování silné kulturní a historické identity Pusteven, která je založena na souladu krajinných a kulturních hodnot území. Zároveň došlo po dohodě pořizovatele se zpracovatelem k rozšíření řešeného území tak, aby zahrnovalo jak samotný areál Pusteven, tak i celé širší území mezi Rožnovem pod Radhoštěm – Horní Bečvou – Čeladnou a Trojanovicemi. Takto vymezené území umožnilo uchopit (a pochopit) lokalitu jako celek. V průběhu roku 2019 byl připraven návrh studie, který byl následně opět konzultován v rámci pracovní skupiny, na základě vyhodnocení výsledku těchto konzultací došlo k úpravě studie a jejímu předání pořizovateli.

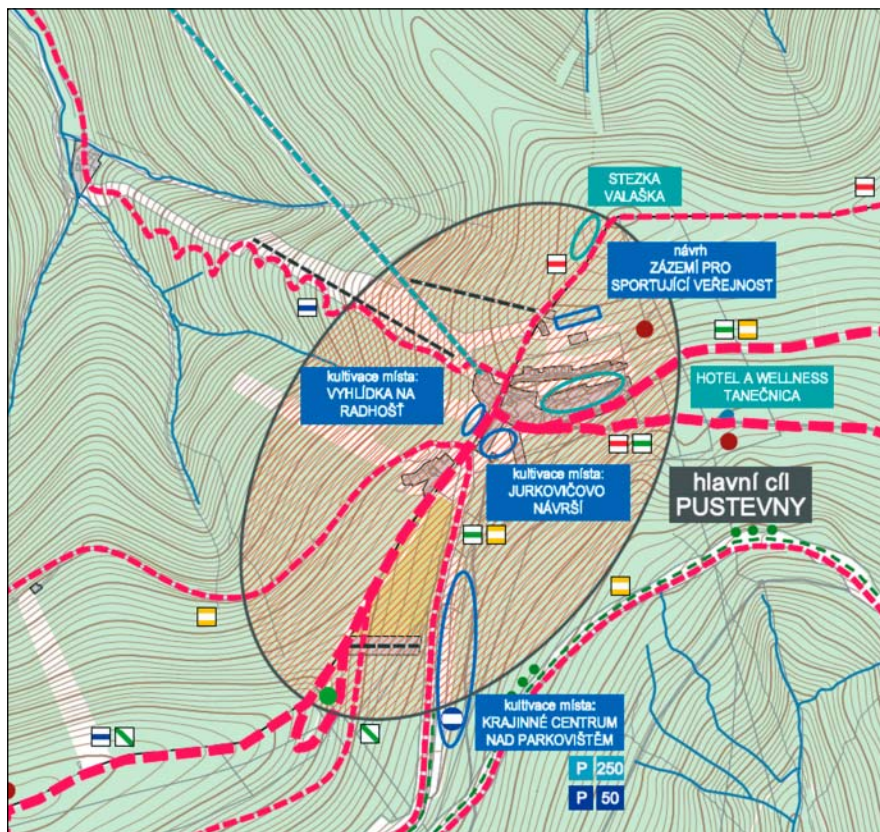
1) <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2017/2017-03/sbornik-roznov-2017-03.pdf>

2) Pořízení územních studií řešících problémy přesahující hranice jednoho kraje ukládá MMR Politika územního rozvoje ČR, úplné znění závazné od 11.9. 2020 v článku (184).

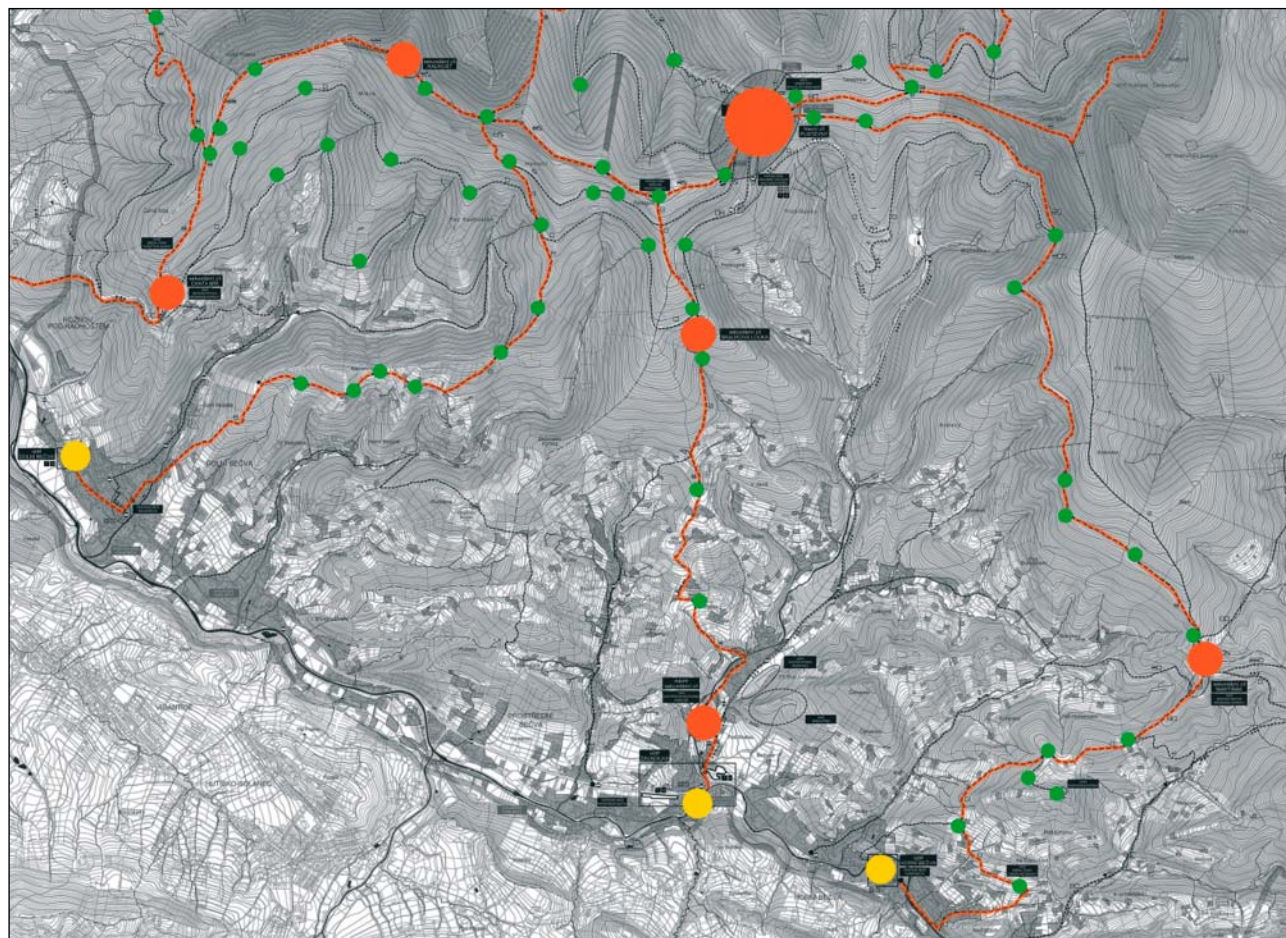
Obsah územní studie

Územní studie řeší dotčené území ve dvou měřítkových úrovních.

V rámci širšího celku stanoví základní zásady koncepce rozvoje území nejen s ohledem na přírodní a krajinné hodnoty, ale i původní roztroušené pasekářské osídlení. Předmětem řešení je i návrh systému dopravní obsluhy území a síť tzv. „Radhošťských stezek“, které by měly v rámci vytipovaných sekundárních cílů pomoci odlehčit turisticky přetíženému území vrcholových partií, zejména tedy území samotných Pustevn a Radhošťskému hřebeni. Stávající hustota sítě turistických tras v území je dostatečná, návrh však počítá s posílením jejich atraktivity a řešením jejich výchozích míst jako multimodálních uzlů tak, aby byla pro dosažení vrcholových partií využívána jiná, než individuální automobilová doprava. Takto definova-

Detail řešení území Pustevn

Koncepce „Radhošťských stezek“

na síť „míst“ na radhošťských stezkách umožní koncepčně uchopit rozvoj atraktivit v území s ohledem na jedinečnost jednotlivých lokalit.

V podrobném měřítku navrhuje pro území samotných Pusteven koncepci hlavních veřejných prostranství a přilehlých stavebních celků s jasnou hierarchizací a čitelnými vzájemnými vazbami včetně doplnění o potřebné rozvojové plochy. Kromě drobnějších zásahů v centrálním prostoru – úprava Jurkovičova návrší či křížení cest, se navrhuje i doplnění o potřebné zázemí pro návštěvníky – zejména nový objekt „Krajinné centrum nad parkovištěm“. Toto centrum je navrženo mimo těsnou blízkost historických staveb na území stávajícího kapacitního parkoviště v terénním zářezu při silnici od Prostřední Bečvy a představuje nejvýznamnější rozvojovou plochu pro doplnění potřebného občanského vybavení v této lokalitě.

Závěry územní studie

V rámci pořízení ÚS Pustevny byly na základě analýzy stávajícího stavu území, identifikovaných hodnot a potřebných změn navrženy zásady pro jeho budoucí rozvoj. Tyto obecné zásady by se měly stát výchozím podkladem pro aktualizaci, změny a pořízení územně plánovací dokumentace (ÚPD) krajů a obcí řešeného území, v rámci nichž budou korigovány a zpřesňovány do formy právně závazné ÚPD. V rámci konzultací při pořizování územní studie se ukázalo, jak obtížné je v dnešní době, kdy řada uživatelů touží po maximalizaci užitku, sladit potřeby všech aktérů v území tak, aby si vzájemně nejen neškodili, ale společně přispívali k uchování a rozvoji tohoto unikátního místa i pro příští generace. Stanovení jednotných zásad a přijetí společné vize jeho budoucího užívání snad k tomuto cíli přispěje.

Územní studie je dostupná na webových stránkách MMR – v sekci Stavební právo – Koncepce a strategie – Územní studie pořízené MMR.

*Ing. Kateřina Vrbová, Ph.D.
Odbor územního plánování
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

The spatial study of Pustevny, by Kateřina Vrbová

This article presents a spatial study elaborated by the Ministry for Regional Development that should serve as a basis for the coordination and direction of prospective developments on the territory of Pustevny, an important tourism destination on the border of the Regions of Moravia-Silesia and Zlín. In what does the genius loci of Pustevny consist, and can a limit for the number of visitors be determined that will ensure the survival of natural, cultural and landscape values? What will the sustainable development of this territory be like in the near future? Debates with supporters of various interests and the quest for answers to these questions have proved that a consensus will be difficult to achieve, although it will be crucially important for coordinated sustainable development of this territory.

EDICE MMR PRO OBCE ŘADA METODICKÝCH PUBLIKACÍ MINISTERSTVA PRO MÍSTNÍ ROZVOJ PRO VZDĚLÁVÁNÍ ZÁSTUPCŮ OBCÍ, ALE I DALŠÍCH AKTÉRŮ ROZVOJE ÚZEMÍ

Richard Nikischer, Ivana Svojtková

Ministerstvo pro místní rozvoj představuje řadu publikací MMR PRO OBCE. Cílem edice je prezentovat zástupcům obcí vhodné postupy a dobrou praxi v různých oblastech souvisejících se správou a životem obcí, a přispět tak ke správě a rozvoji území založeným na dostatku informací a znalostí. Cílovou skupinou čtenářů jsou především zástupci menších obcí, ale obsah publikací je zajímavý a užitečný i pro další aktéry rozvoje území. V rámci edice je kladen důraz na zpracování aktuálních a společensky relevantních témat, a to jednoduchým, návodným a vizuálně poutavým způsobem, jednotlivé metodické brožury jsou tak atraktivní i pro širší veřejnost. Autory jednotlivých částí edice jsou přední odborníci na daná témata, kteří se z iniciativy Ministerstva pro místní rozvoj rozhodli podělit o své znalosti a zkušenosti s širší skupinou čtenářů, resp. uživatelů brožur.

V publikacích jsou k daným tématům pro lepší pochopení problematiky uvedeny příklady dobré i špatné praxe. Brožury jsou navíc obohaceny o odkazy na příslušnou legislativu, každá publikace proto slouží jako ucelený balíček teoretických, ale zejména praktických informací k danému tématu. Publikace jsou vydávány v tištěné podobě, rovněž je vždy zveřejněna i elektronická verze. Dosud řada obsahuje sedm unikátních tematických publikací a je průběžně rozšiřována o další aktuální témata. Jednotlivé publikace naleznete na webu aplikace ObcePRO:

<https://www.obcepro.cz/zakladni-dokumenty>

V rámci edice zatím vyšlo:

(1) Doporučení k péči o dřeviny v obcích

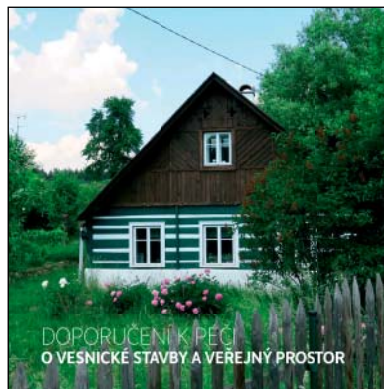
Cílem publikace je poskytnout metodická doporučení, návody, správné postupy a další odborné rady pro kvalitní, efektivní a správnou péči o dřeviny v obcích.

Brožura je věnována plánování výsadby dřevin v obcích, péči o dřeviny na veřejných prostranstvích, vhodnému druhovému a prostorovému uspořádání dřevin v obcích či ochraně dřevin před škodlivými organismy.

Publikace radí i ohledně zadávání veřejných zakázek v oblasti zakládání a údržby veřejné zeleně, ale např. i ve věci vyhlášení památných stromů.

Publikaci si můžete stáhnout na webu aplikace ObcePRO: https://www.obcepro.cz/data/doporuceni_k_peci_o_dreviny_v_obcich.pdf

(2) Doporučení k péči o vesnické stavby a veřejný prostor

Publikace čtenáři představuje historii venkovských staveb a ukazuje návod, jak uchovat tradiční tvář venkova i v současné době. V brožurě naleznete praktické ukázky chybných zásahů do venkovských staveb a nevhodných přestaveb domů, které mění ráz malých obcí.

Publikace také ukazuje, jak na to správně, včetně příkladů dobré praxe pro realizaci a udržení tradičních stavitelských technik a praktik. Cílem je zachovat charisma a identitu vesnice a přitom zajistit, aby život v ní odpovídal současným moderním potřebám. Celý proces vyžaduje důkladné přemýšlení, jak moderní prvky včlenit do organismu vesnice vkusně a citlivě.

Publikaci naleznete a stáhnete na webu ObcePRO: https://www.obcepro.cz/data/doporuzeni_k_peci_o_vesnicke_stavby_a_veřejny_prostor.pdf

(3) Doporučení pro obce v oblasti výstavby a uzavírání smluv s investory

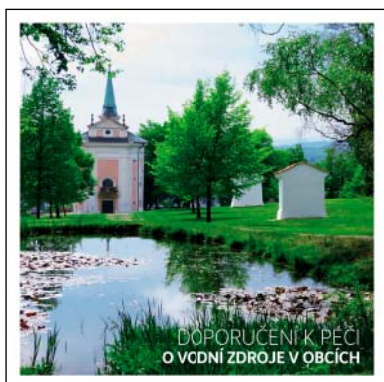

Publikace poskytuje praktická doporučení pro zástupce obcí v oblasti developerské výstavby a uzavírání smluv s investory. Krok po kroku provází procesem uzavírání smluv s investory – problematikou zásad rozvoje jako pravidla pro jednání s investory, tématem plánovacích smluv, procesem schvalování smluv, postavením obce jako veřejnoprávní korporace či adaptačními opatřeními. Publikace současně radí, jak spolupracovat se sousedními obcemi při řešení developerských projektů.

Elektronická verze publikace navíc obsahuje unikátní komiksové zpracování této problematiky.

I doporučení pro obce v oblasti výstavby a uzavírání smluv s investory stahujte na webu ObcePRO: <https://www.obcepro.cz/data/MMR-obce-investori-web.pdf>

(4) Doporučení k péči o vodní zdroje v obcích

Voda a Sucho, Sucho a Voda – velká témata současné doby poznamenané zásadními klimatickými změnami. Eliminace jejich negativních dopadů vyžaduje osvětu a aktivní zapojení na všech úrovních, i na úrovni obcí. Čtvrtý díl edice MMR PRO OBCE ukazuje, jak na to.

V první části publikace poskytuje ucelené informace o koloběhu vody. Vysvětluje, proč dochází k povodním a proč nás na druhé straně trápí sucho. Učí, jak správně pečovat o vodní toky, poskytuje ucelené informace k hospodaření s vodou, které je úzce propojeno s péčí o lesy a zemědělskou půdu. Rovněž představuje nástroje péče o vodu v krajině, např. krajinný plán, studie odtokových poměrů nebo vizualizaci obnovy krajiny.

Brožuru můžete najít a stáhnout na webu aplikace ObcePRO: <https://www.obcepro.cz/data/MMR-voda-final-web-jednostranky.pdf>

(5) Metodika smart governance

Cílem publikace je nabídnout zástupcům obcí komplexní informace k aplikaci přístupů smart governance do organizačních a řídicích struktur municipalit. Metodika diskutuje oblast řízení lidských zdrojů v rámci obcí, participativní metody v procesu formulace strategických a koncepčních dokumentů nebo problematiku participativního rozpočtování.

Také radí, jak zavádět otevřená data do správy a řízení municipalit, nebo uplatňovat metody marketingové komunikace při poskytování veřejných služeb.

Stáhněte si publikaci na webu ObcePRO: https://www.obcepro.cz/data/metodika_smart_governance.pdf

(6) Doporučení pro obce v omezení reklamního smogu

Cílem brožury je poskytnout praktická doporučení pro zastupce obcí a širší veřejnost v oblasti omezení reklamního smogu. Reklamní smog je typ reklamy, který vytváří znečištění veřejného prostoru.

V jednotlivých kapitolách publikace jsou představeny druhy reklamních zařízení, možnosti jejich dobré či špatné aplikace, možnosti dobrého či špatného umístění, ale zejména možnosti jejich regulace.

Brožura nabízí návody na vhodné druhy reklamy, odkazy na zákony a vyhlášky i odkazy na již jiná vydaná doporučení.

I tato publikace je dostupná na webu ObcePRO: https://www.obcepro.cz/data/doporučení_pro_obce_v_omezení_reklamního_smogu.pdf

(7) Doporučení pro obce v oblasti integrace cizinců

Obsah publikace je zaměřen na integraci cizinců, kteří na území ČR pobývají dlouhodobě či trvale. Velký počet cizinců v naší zemi hledá svůj prostor pro život, ale vzhledem k odlišným návykům a zvyklostem jejich soužití s původním obyvatelstvem občas přináší problémy. Právě řešení těchto problémů a práci s cizinci na úrovni obcí je publikace věnována. Svazek popisuje, koho se integrace týká a také důležitost role místních samospráv při integraci cizinců. Poskytuje návod jak postupovat při integraci, čeho si všimnout a jaké zdroje využívat.

Také sedmou publikaci z edice MMR PRO OBCE můžete získat na webu ObcePRO: https://www.obcepro.cz/data/doporučení_pro_obce_v_oblasti_integrace_cizincu.pdf

Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor regionální politiky, pokračuje v rozšiřování edice MMR PRO OBCE. V následujících měsících se můžete těšit např. na doporučení k problematice vizuální identity obcí či archeologie v obcích. Rádi od Vás uslyšíme o dalších aktuálních tématech, jejichž zpracování byste v rámci edice uvítali. Pokud pro nás máte náměty a podněty, adresujte je na:

Ivana Svojtková (ivana.svojtкова@mmr.cz)
Richard Nikischer, (richard.nikischer@mmr.cz)

*RNDr. Richard Nikischer, Ph.D.
Mgr. Ivana Svojtková
Odbor regionálního rozvoje
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*

ENGLISH ABSTRACT

A series of publications by the Ministry for Regional Development: Methodological aids for education of municipal representatives and other stakeholders in spatial development, by Richard Nikischer & Ivana Svojtková

The Ministry for Regional Development has published a series of editions entitled The Ministry's Publications for Municipalities. The objective of this series is to provide representatives of municipalities with procedures and examples of good practice in various domains of municipal administration, therefore contributing to information-based and knowledge-based spatial administration and development. The target group of readers is mainly composed of representatives of small settlements, but the content will be of interest and use to many other stakeholders as well. The publications put stress on current and socially relevant subjects. Using simple, instructive and visually appealing methods, they will be attractive to a wider audience, too. Individual chapters are written by leading specialists who have followed the initiative of the Ministry for Regional Development in deciding to share their knowledge and experience with a wider audience of readers and users.

ANALÝZA ÚZEMNÍCH STUDIÍ KRAJINY

Markéta Müllerová

Cílem tohoto článku je seznámení s výsledky analýzy územních studií krajiny uskutečněné v rámci diplomové práce. Bližší analýza byla uskutečněna na vzorku šesti územních studií krajiny vypracovaných mezi lety 2016–2019 za podpory Integrovaného regionálního operačního programu. Cílem analýzy bylo porovnat územní studie krajiny, prozkoumat různé přístupy, které zpracovatelé zvolili pro řešení obdobných problémů, a pokusit se mezi nimi nalézt společná východiska. Pozornost byla věnována především jejich návrhové části a doporučením v ní uvedených. Výsledky analýzy tak mohou být užitečným podkladem pro budoucí zpracování územních studií krajiny.

Klíčová slova: územní studie krajiny, analýza, územně analytické podklady

Úvod

Územní studie krajiny (ÚSK) jsou novým prvkem v rámci nástrojů územního plánování. Jejich cílem je postihnout problematiku spojenou s krajinou. Doposud totiž mezi nástroji územního plánování chyběl dokument zabývající se krajinou podrobněji. [1]

Celkem 47 obcí s rozšířenou působností (ORP) si mezi lety 2016–2019 nechalo zpracovat územní studii krajiny. Tyto studie byly vypracovány za podpory Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) v rámci specifického cíle 3.3 „Podpora pořizování a uplatňování dokumentů územního rozvoje“. [2] Vypracování územních studií krajiny představovalo novou zkušenost jak pro pořizovatele, tak pro zpracovatele. A i když struktura i obsah podléhaly metodice vytvořené Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR) a Ministerstvem životního prostředí (MŽP), stále zbývalo hodně prostoru pro specifické přístupy ke konkrétním problémům.

Právě z těchto důvodů vznikla snaha vytvořit kvalitativní analýzu vybraných studií, která by prozkoumala jednotlivé přístupy a pokusila se mezi nimi najít společná východiska. Výsledky této analýzy by proto mohly být užitečným podkladem pro budoucí směřování ÚSK.

ÚSK byly analyzovány především z hlediska obsahu, ale i struktury, metody zpracování a vstupní a výstupní vazby na územně plánovací dokumentaci. Cílem tohoto článku je přiblížit výsledky uskutečněné analýzy v rámci diplomové práce. [3]

Cíle analýzy územních studií krajiny

Hlavním cílem analýzy bylo porovnat jednotlivé přístupy při tvorbě ÚSK a na základě zjištěných poznatků vypracovat doporučení pro příští ÚSK. Podrobný rozbor byl proveden na vzorku šesti studií od různých zpracovatelských subjektů. Studie byly vybírány tak, aby výsledná skupina byla co nejrozměnitější, a to co se týče jak charakteru krajiny, tak především různých zpracovatelů, kdy přednostně byli vybíráni ti, kteří zhotovili více ÚSK, a tudíž s nimi měli i více zkušeností. Do výsledného výběru byly zařazeny tyto studie: ÚSK SO ORP Blansko [4], Chomutov [5], Kopřivnice [6], Liberec [7], Říčany [8] a Veselí nad Moravou [9].

Studie byly hodnoceny z hlediska struktury a obsahu. Jelikož většina hodnocených ÚSK se řídila strukturou nastíněnou metodikou a odchylky jsou zde minimální, všech šest studií bylo hodnoceno dohromady, vyjma návrhové části, kde má ÚSK Chomutov odlišnou strukturu. K hodnocení byla také využita tabulka poskytnutá MMR ČR [10], která byla rozšířena o ÚSK ORP Chomutov, Liberec a Říčany. Pozornost byla zaměřena především na přehlednost členění jednotlivých kapitol a provázanost textové a grafické části.

Největší pozornost byla v rámci analýzy věnována obsahu návrhů, jejich praktickým východiskům a návaznosti navržených opatření na další dokumenty územního plánování. Nejčastěji se jedná o opatření cílící na územně plánovací dokumentaci (ÚPD) či územně analytické podklady (ÚAP). V ÚSK

bývá také doporučováno vypracovat podrobnější studie zabývající se danou tematikou (např. erozemi, povodněmi).

Z uskutečněné analýzy vyplynuly poznatky, které jsou zformulovány v doporučení pro možná budoucí zpracování ÚSK. Při tvorbě doporučení nebyl brán v potaz metodický pokyn MMR a MŽP. Doporučení jsou směřována především pro tvorbu zadání ÚSK, jelikož právě zde je definována struktura, obsah, rozsah, účel a cíle studie. Doporučení jsou rozdělena zvlášť pro část doplňujících průzkumů a rozborů, a část návrhovou. Doporučení pro návrhovou část jsou ještě dále rozdělena pro obsah a strukturu. Tato doporučení vycházejí přímo z analýzy navrhovaných opatření, která měla jasné směřování na další dokumentaci, proto je v nich brán důraz právě na praktická směřování územních studií krajiny a obecné strategické cíle jsou v doporučeních upozaděny.

Výsledky analýzy doplňujících průzkumů a rozborů

Doplňující průzkumy a rozborů (DPR) jsou často rozsáhlejší než samotný návrh, proto byla analýza zaměřena na to, jestli skutečně bylo potřeba vypracovat DPR v takovém rozsahu, a jaká je jejich vzájemná provázanost s územně analytickými podklady a samotnou návrhovou částí.

Struktura a obsah jednotlivých kapitol byly víceméně předepsány v metodice, ve všech DPR proto jsou formálně tyto rozborů provedeny, i když pro

účely návrhové části studie mohou mít minoritní význam. V některých případech ale tyto rozbor „vytvořené navíc“ mohou být užitečným podkladem pro příští aktualizace ÚAP.

U doplňujících průzkumů je důležité, aby bylo nejprve vyhodnoceno, jaké jsou cíle ÚSK a jaké podklady jsou podle toho pro návrhovou část nezbytné. Jelikož se jedná o průzkumy doplňující, měly by dle logiky věci územně analytické podklady pouze doplňovat. Proto je potřeba vyhodnotit stav aktuálních ÚAP a podle toho, jestli některé kapitoly jsou neúplné či zpracované nevyhovujícím způsobem pro potřeby ÚSK, by mělo být rozhodnuto, jak postupovat při tvorbě DPR.

Další možností by též mohlo být rozdělení doplňujících průzkumů a rozborů dle tematických okruhů, na což by mohla jednoduše navazovat návrhová část strukturovaná stejným způsobem. Příkladem takového členění může být kategorizace použitá při analýze (viz Tabulka 1).

Výsledky analýzy návrhové části

V návrhové části by měla být nastíněna budoucí vize krajiny a kroky vedoucí k jejímu naplnění. Součástí návrhu by mělo být členění ORP na krajinné okrsky. Výstupem návrhové části by měly být rámcové podmínky využití směřované zejména na ÚPD a rámcová doporučení pro opatření, která by měla být podkladem pro další orgány veřejné správy. [11]

Výsledky analýzy struktury návrhu

Členění kapitol návrhové části analyzovaných ÚSK navazuje na členění DPR. Bohužel toto členění způsobuje jistou nepřehlednost. Například se stává, že se určité návrhy opatření opakují ve více kapitolách. Z analýzy jednotlivých opatření ÚSK se proto nabízí tematické členění návrhové části do čtyř hlavních kategorií (viz Tabulka 1).

Hlavní problém ve struktuře návrhu je ovšem v nedostatečném propojení textové a grafické části, kdy je často těžké vyhledat navrhovaný prvek vyznačený ve výkrese v textové části a naopak, čemuž by mohlo pomoci systematizované značení jednotlivých prvků. Další problém je v tom, že v metodice není specifikován obsah výkresů, ale pouze jejich názvy, jejichž význam je možné si vysvětlit více způsoby, což v konečném důsledku způsobuje nepřehlednost mezi jednotlivými opatřeními. Tyto problémy svým způsobem vyřešili v ÚSK Chomutov, kde zvolili odlišnou strukturu oproti metodice. [5] V ÚSK Blansko si poradili jinak. Dodrželi předepsané čtyři hlavní výkresy, ale k tomu vypracovali řadu vedlejších výkresů zaměřených pouze na specifickou problematiku (ÚSES, vymezení niv vodotečí atd.). [4]

V rámci analýzy byl proto vytvořen návrh možné struktury výkresů tak, aby především směřování výstupů jednotlivých opatření bylo přehledné. Legenda každého výkresu by pak měla být rozčleněna podle tematických kategorií pro snadné vyhledání opatření v textové části:

- výkres navrhovaných změn v krajině
 - tento výkres by měl shrnovat veškeré navržené změny v krajině, jedná se například o návrhy nových cest, nových stabilních biotopů, protierozních opatření atd.,
- výkres jevů na doplnění do ÚAP
 - v tomto výkrese by měly být vyznačeny veškeré jevy na doplnění ÚAP s příslušným číslováním jednotlivých jevů,
- výkres s úkoly pro ÚPD
 - v tomto výkrese by měly být vyznačeny veškeré plochy, pro něž je navrhováno provést opatření v ÚPD,
- výkres ploch, kde je navrhováno zpracovat podrobnější studie, plány
 - v tomto výkrese by měly být vyznačeny plochy, kde ÚSK nenavrhuje konkrétní řešení, ale doporučuje zpracovat podrobnější studii, analýzu či regulační plán,
- výkres ÚSES a DMK a MVÚ
 - tento výkres by měl přehledně zobrazovat stávající stav a navržené změny ÚSES a DMK a MVÚ.

Velice důležitým výstupem, který by měl být určitě zachován, jsou karty obcí, které jednoduše zprostředkovávají informace nejdůležitějšímu konečnému uživateli ÚSK – samosprávě obcí.

Výsledky analýzy obsahu návrhu

Největší prostor byl při analýze věnován obsahové stránce návrhu, a i proto je tato kapitola nejobsáhlejší. Hlavním cílem bylo v návrzích jednotlivých ÚSK nalézt praktická východiska, doporučení, která jasně směřují k dalším krokům. Pro lepší přehlednost a porovnatelnost byla jednotlivá opatření tematicky rozdělena do čtyř kategorií:

- A. Ochrana přírodních hodnot
- B. Využívání krajiny člověkem
- C. Vodní režim v krajině
- D. Rozvoj sídel a krajina

Některá opatření svým řešením a charakterem mohou spadat do více kategorií. Jedná se například o návrhy nových mokřadů, které slouží k lepší retenci vody v krajině, tudíž jsou zařazené do kategorie C. Mokřady jsou ale zároveň i stabilními biotopy, takže spadají i do kategorie A. Ochrana přírodních hodnot.

U vybraných opatření bylo zjišťováno, jakým způsobem jsou navrhována a kam konkrétně směřují, především, jestli mají návaznost na další dokumenty územního plánování.

Nejčastějším výstupem návrhu jsou jevy na doplnění do ÚAP. Ovšem jen z analyzovaných ÚSK Liberec, Ríčaný a Veselí nad Moravou tyto jevy přesně kategorizují. Dále je v ÚSK navrhováno stanovená opatření promítnout v ÚPD, často ale není uvedeno, jakým způsobem, pokud ano, navrhuje se využít vymezení veřejně prospěšných opatření či ploch změn v krajině. U územního systému ekologické stability (ÚSES) bývá doporučováno jej vymezit v koordinačním výkrese územního plánu jako limity území. V ÚSK je také často navrhováno zpracovat podrobnější studii či projekt, zejména u otázek týkajících se vodního režimu krajiny.

A ochrana přírodních hodnot v krajině	B využívání krajiny člověkem	C vodní režim v krajině	D rozvoj sídel a krajina
vyznačení krajinných okrsků a stanovení cílových kvalit	analýza přívalových povodní a návrh protierozních opatření	vymezení niv vodotečí	vymezení historických a estetických hodnot
stanovení oblastí krajinného rázu	návrh nových cest	vymezení infiltračních oblastí	vymezení brownfieldů
zhodnocení a návrh ÚSES	zhodnocení využití obnovitelných zdrojů energie	vymezení obcí s nedostatečnou protipovodňovou ochranou	návrh řešení negativních urbanistických jevů
zhodnocení a návrh MVÚ a DMK		návrh retenčních prvků	návrh na prověření potenciálně kolizních zastavitelných ploch
vymezení VKP k registraci		návrh vodních toků k revitalizaci	
vymezení ostatních stabilních biotopů			

Tabulka 1: Souhrnný přehled doporučených návrhů pro ÚSK

Přístupy jednotlivých studií se někdy liší, zde bych ráda zmínila některé ÚSK, které určitým způsobem vyčnívaly nad ostatními. V ÚSK Liberec převažovala snaha směřovat opatření do ÚPD, navíc se zde věnovali téměř všem jevům definovaných v analýze (viz tabulka 1). V ÚSK Říčany byla pozornost upřena především na kategorii Rozvoj sídel a krajina. V ÚSK Veselí nad Moravou opatření většinou směřují na podrobnější studii či projekt.

Tam, kde každá studie měla jiný přístup, lze vyvodit, že je tuto problematiku těžké uchopit, nebo i když se jedná o ne příliš komplikovanou záležitost, nikde není stanoven ideální postup. To se týká například vymezování údolních niv či protierozních opatření. Speciálním případem je řešení ÚSES, kdy jistě každý ze zpracovatelů má v této oblasti své zkušenosti a z toho vychází i jejich odlišné návrhy řešení tohoto problému.

V návrhové části se také nacházejí některé kapitoly, které navrhuji pouze obecná opatření, která nemusejí mít přímou návaznost na řešené území, a tudíž není potřeba, aby byly součástí ÚSK. Například obsah Doporučení opatření v souvislosti s adaptací na změny klimatu byl ve všech ÚSK velice podobný. Z toho vyplývá, že by se mohlo jednat spíše o záležitost, která by se měla řešit v celostátním měřítku, pokud tedy nehovoříme o konkrétních návrzích, jako jsou návrhy nových stabilních biotopů či retenčních ploch, kterými se ovšem ÚSK zabývají i tak.

V následujících odstavcích jsou shrnuty přístupy analyzovaných ÚSK pro

jednotlivé kategorie stanovené v práci a doporučeny z toho vyplývající návrhy, jejichž řešení je v kompetenci ÚSK.

A – Ochrana přírodních hodnot

V této kategorii studie hledaly především hodnotné přírodní plochy a navrhovaly určité způsoby jejich ochrany, některé studie taktéž vymezily plochy, jejichž ekologickou hodnotu je potřeba zvýšit.

Obecně se dá říci, že ÚSK, které se zabývaly vymezením stabilních biotopů v krajině, je důkladně zmapovaly. Ovšem v každé studii k tomu využívají trochu jiné prostředky a navrhuji různými způsoby jejich ochrany. V některých studiích tak vymezují veškeré stabilní biotopy jako potenciální významné krajinné prvky (VKP), např. ÚSK Blansko, jinde naopak rozlišují VKP, které navrhuji registrovat, a ostatní stabilní biotopy, které navrhuji vyznačit v územních plánech (ÚSK Liberec, Veselí nad Moravou).

Všechny analyzované ÚSK se zabývají ÚSES, který se v rámci ORP snaží sjednotit a řešit jeho problematiku místa. V této souvislosti se také věnují DMK a MVÚ, jejichž trasy by se měly ideálně překrývat s ÚSES. ÚSK se liší v doporučení na uplatnění svých návrhů, v některých studiích navrhuji změny zpracovat pouze do generelu, jinde rovnou do územního plánu.

Většina studií také navrhuje nové stabilní biotopy. Pokud nepočítáme plochy, které mají zvyšovat retenci v území a jsou zařazeny do kategorie C – Vodní

režim v krajině, jedná se většinou o liniovou zeleň podél cest. Pouze v ÚSK Liberec je navrhováno vyznačovat tyto plochy v územních plánech jako plochy změn v krajině.

V rámci návrhu opatření, která by měla být obsažena v této kategorii, jsou zde zařazena především taková, která se zabývají současným stavem krajiny a navrhuji její ochranu.

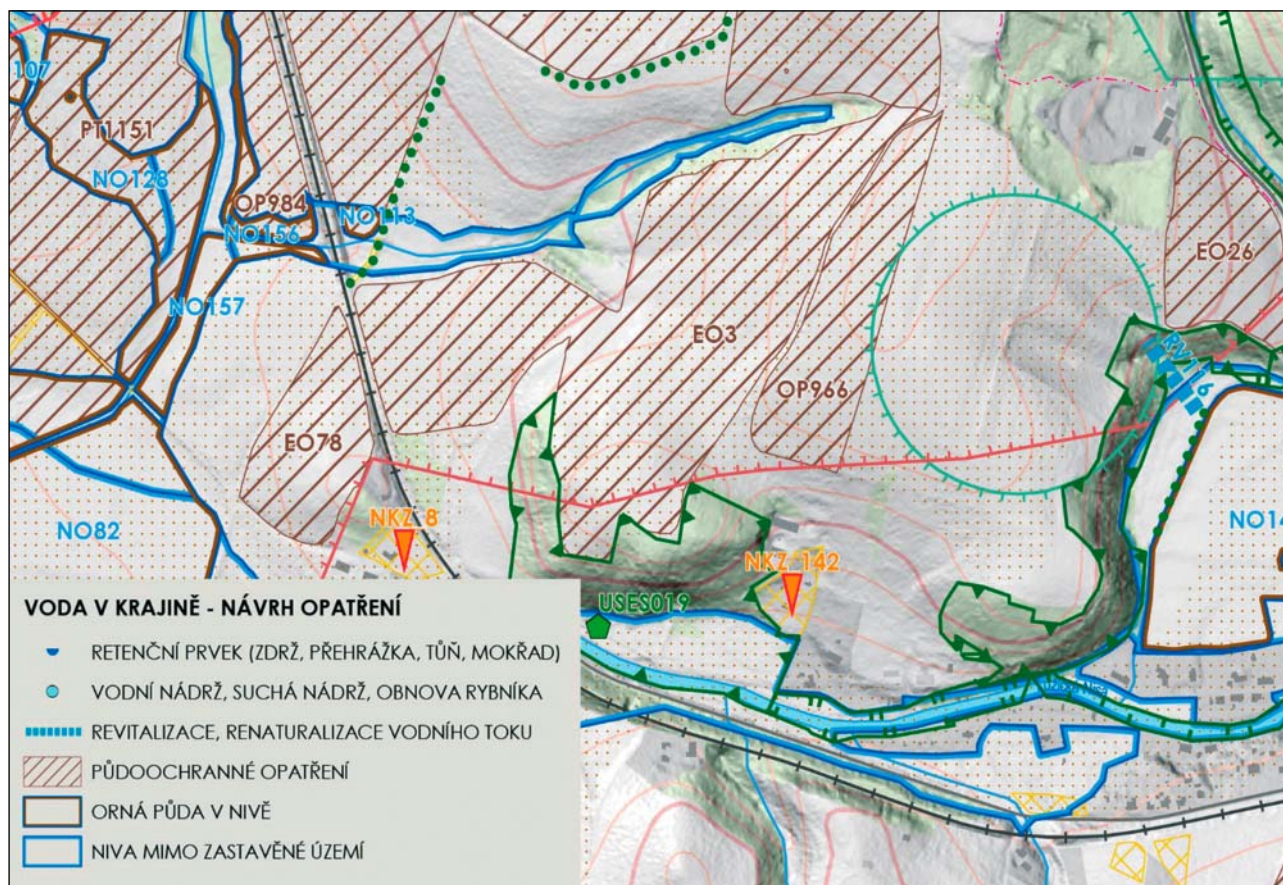
Přehled možných návrhů v této kategorii:

- vyznačení krajinných okrsků a stanovení cílových kvalit,
- stanovení oblastí krajinného rázu,
- zhodnocení stavu ÚSES a návrh řešení problematických míst,
- zhodnocení stavu MVÚ a DMK a návrh řešení problematických míst,
- vymezení VKP k registraci,
- vymezení dalších stabilních biotopů s návrhem pro stanovení jejich ochrany v územních plánech.

B – Využívání krajiny člověkem

Hlavním tématem této kategorie je eroze půdy, dalšími jsou návrhy nových cest podporující fragmentaci krajiny a zhodnocení využití obnovitelných zdrojů energie (OZE).

Ačkoliv ÚSK Chomutov a Veselí nad Moravou pro plochy ohrožené erozí navrhuji konkrétnější řešení oproti ostatním studiím, doporučuji i přesto, stejně jako další ÚSK, vypracovat podrobnější erozní analýzy a studie. Konkrétní řešení jsou tedy vždy v kompetenci jiných nástrojů, například komplexních pozemkových úprav.

Ukázka výkresu vymezení navržených změn ÚSK Liberec

Některé studie se poměrně dopodrobna věnovaly turistickým a cyklistickým trasám, což je v rámci ÚSK, kde je řešená plocha celého ORP, ideální, jelikož se může komplexněji uchopit propojení jednotlivých tras. Navržené trasy studie většinou navrhuji uplatnit v územních plánech.

Pouze ve dvou studiích zpracovatelé prověřovali využití OZE na území ORP. Přitom v budoucnu jistě bude vyvíjen čím dál větší tlak na výstavbu elektráren využívající OZE a je jistě na místě hledat plochy pro ně vhodné či naopak vymežit plochy, kde by fotovoltaické či větrné elektrárny neměly být umísťované.

Přehled možných návrhů v této kategorii:

- návrh protierozních opatření a s tím spojená analýza rizika přívalových povodní, případná doporučení pro další analýzy,
- návrh nových propojení sídel, zejména pro pěší a cyklisty,

- zhodnocení možností využití OZE, zejména pro fotovoltaické a větrné elektrárny.

C – Vodní režim v krajině

ÚSK přehledně mapují vodní poměry v krajině a vymezují problémy, na které by se měly obce zaměřit, ale většinou nenabízejí konkrétní návrhy. ÚSK jednak vymezují prostor údolních niv, které jsou VKP ze zákona, a upozorňují na potřebnou ochranu těchto ploch. Studie dále vyhodnocují riziko přívalových povodní pomocí určování kritických bodů, vymezují vodní toky k revitalizaci a obce, které nemají dostatečnou protipovodňovou ochranu, a navrhuji na základě zjištěných poznatků vypracovat podrobnější studie. Konkrétní návrhy v této kategorii se týkají především vymezení ploch pro retenční prvky; suché nádrže, poldry.

Přehled možných návrhů v této kategorii:

- vymezení niv vodotečí,
- vymezení infiltračních oblastí,

- vymezení obcí s nedostatečnou protipovodňovou ochranou,
- návrh retenčních prvků,
- návrh vodních toků k revitalizaci.

Jelikož výsledkem analýzy přívalových povodní v ÚSK, které se touto problematikou zabývaly, je vymezení ploch pro protierozní opatření, je tato analýza zařazena k návrhu protierozních opatření v kategorii B.

D – Rozvoj sídel a krajina

Zde ÚSK řeší problémy, které jsou nejbližší územnímu plánování. Vymezením historických a estetických dominant ÚSK tak trochu převzaly úlohu ÚAP. Studie většinou také provedly inventarizaci vymezených brownfieldů, ovšem žádná konkrétní řešení pro ně nenavrhovaly. V některých ÚSK se také zaměřili na další negativní jevy způsobné urbanizací. Většinou se jednalo o zástavbu nevhodně zasahující do krajiny, kterou ÚSK řešily návrhem izolační zeleně. Významnou součástí v této kategorii je analýza zastavitelných ploch územních

plánů a následné návrhy na zpracování regulačních plánů či územních studií pro vybrané problematice plochy.

Přehled možných návrhů v této kategorii:

- vymezení historických a estetických hodnot, které nejsou součástí ÚAP,
- vymezení brownfieldů,
- návrh řešení negativních urbanistických jevů,
- návrh na prověření potencionálně kolizních zastavitelných ploch.

Závěr

Závěry podrobné analýzy šesti územních studií krajiny, kdy byla pozornost věnována zejména praktickým východiskům návrhové části, lze shrnout do dvou hlavních poznatků:

- Struktura studií by měla být stavěna tak, aby měla lepší návaznost na ostatní nástroje územního plánování, především se jedná o územně analytické podklady a územní plány.
- Měly by být stanovovány takové cíle územních studií krajiny, jejichž vý-

sledným řešením je konkrétní opatření, které má jasnou návaznost na další činnost v území.

Územní studie krajiny jistě mají potenciál stát se platnou součástí územně plánovacích podkladů, nicméně potrvá ještě několik let, než se ukáže, které principy fungují a které méně. Z analýzy taktéž vyplynula silná návaznost na územně analytické podklady. Projevily se především nedostatky územně analytických podkladů a vyvstala otázka, jestli je systém zpracování územně plánovacích podkladů adekvátně nastaven.

Použité zdroje:

1. *Zadání územní studie krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj & Ministerstvo životního prostředí, 2016. Dostupné z: https://www.mmr.cz/MMR/media/MMR_MediaLib/%c3%9azemn%c3%ad%20a%20bytov%c3%a1%20politika/%c3%9azemn%c3%ad%20pl%c3%a1nov%c3%a1n%c3%ad/Stanoviska%20a%20metodiky/2016_II_23_Zadani_US_krajiny_ORP_2016-02-23.pdf

2. *Přehled schválených projektů IROP k 16. 12. 2019* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2019 [cit. 22. 12. 2019]. Dostupné z: <https://irop.mmr.cz/cs/Statistiky-a-analzy/Prehledy-projektu-a-vyzev>.
3. MÜLLEROVÁ, Markéta. *Územní studie krajiny*. Praha: ČVUT, 2020.
4. KOČIŠOVÁ, Helena a kol. *Územní studie krajiny ORP Blansko*. Brno: Aquatis, 2019.
5. KOMRSKA, Ladislav a kol. *Územní studie krajiny SO ORP Chomutov*. Praha: Ing. arch. Ladislav Komrska, 2019.
6. FUSKOVÁ, Vladimíra a kol. *Územní studie krajiny SO ORP Kopřivnice*. Ostrava: Urbanistické středisko Ostrava, 2018.
7. SMRČKOVÁ, Alena a kol. *Územní studie krajiny SO ORP Liberec*. Praha: Atelier T-plan, 2019.
8. HUDÁK, Miroslav a kol. *Územní studie krajiny SO ORP Říčany*. Ostrava: Proces – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, 2019.
9. HLADÍK, Antonín a kol. *Územní studie krajiny SO ORP Veselí nad Moravou*. Brno: Ekotoxa, 2019.
10. WIRTH, Karel a PRUCHOVÁ, Angelika. *Dotazník ÚSK* [Excelová tabulka]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2019.
11. *Zadání územní studie: Osnova zadání* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2018. ISBN 978-80-87318-65-2. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/8-stanoviska-a-metodiky/od-01-01-2018/06-zadani-uzemni-studie-osnova-mmr-11783-2018.pdf>

Ing. Markéta Müllerová
Český hydrometeorologický ústav

ENGLISH ABSTRACT

An analysis of spatial landscape studies, by Markéta Müllerová

The aim of this article is to summarize the results of an analysis of spatial landscape studies published as parts of diploma theses. The sample of these documents consisted of six spatial studies elaborated between 2016 and 2019, supported by Integrated Regional Operational Programmes. The objectives of this analysis were to compare these landscape studies, explore the various approaches the authors took when solving comparable problems, and find common solutions. Most attention was paid to the resulting proposals and recommendations. The outcome of the analysis may serve as a useful basis for prospective spatial studies.

VZÁJOMNÝ VPLYV URBANISTICKÝCH PARAMETROV UDRŽATEĽNOSTI V DIMENZII OBYTNEJ ZÓNY

Karol Görner, Lucia Štefancová

Udržateľnosť sa stala neodmysliteľnou súčasťou urbanizmu a územného plánovania. Vzájomné vzťahy medzi jednotlivými prvkami sídelnej štruktúry však ani v súčasnosti nie sú plne pochopené. Otázkou teda zostáva, ako vlastne navrhovať urbanistickú koncepciu tak, aby bola udržateľnou. Cieľom článku bolo rozobrať problematiku udržateľnosti prostredníctvom predstavenia urbanistických parametrov udržateľnosti v kontexte obytnej zóny a následne skúmať ich vzájomné vzťahy. Analýzou vybraných desiatich parametrov štúdia dospela k záveru, že pri tvorbe udržateľnej urbanistickej koncepcie obytnej zóny je kľúčové, popri sledovaní širšieho kontextu funkčno-priestorových vzťahov v rámci sídla, definovať vhodnú intenzitu zástavby. Práve intenzita totiž do veľkej miery ovplyvňuje ostatné parametre a súčasne na ne aj citlivo reaguje. Na druhej strane sa javí, že riešenie špecifických environmentálnych aspektov a aspektov stvárnenia verejného priestoru možno ponechať na riešenie v podrobnejšom stupni dokumentácie objektov a verejného priestoru.

Kľúčové slová: udržateľnosť, urbanizmus, územné plánovanie, obytná zóna, urbanistické parametre udržateľnosti, intenzita

1 Úvod

Prudký rozvoj urbanizácie v priebehu 20. storočia vytvoril architektom a urbanistom unikátne podmienky pre hlbšie skúmanie sídelnej štruktúry. Do popredia sa dostali najmä témy zabezpečenia kvalitného obytného prostredia a optimalizácie funkčno-prevádzkovej štruktúry mesta. Moderný urbanizmus priniesol bezpochyby mnoho pokrokových myšlienok, upriamil však našu pozornosť aj na limity urbanizácie a ľudskej činnosti ako takej. V súčasnosti sme si vedomí, že každá

rozvojová aktivita so sebou prináša istú environmentálnu, ekonomickú, či sociálnu daň. S týmto vedomím je v našom záujme minimalizovať negatívne dopady rozvoja a snažiť sa o harmóniu týchto zložiek. Na úrovni niektorých ľudských činností je dosiahnutie udržateľnosti len otázkou dobrej vôle. V komplexných systémoch, medzi ktoré patrí aj sídelné prostredie na čele s mestami, ale otázka udržateľnosti predstavuje podstatne väčšiu výzvu. Ani v súčasnosti ešte nie sme plne schopní poňať všetky aspekty udržateľnosti a pochopiť vzájomné väzby medzi nimi.

Cieľom tejto štúdie je poukázať na kľúčové parametre udržateľnosti v urbanizme a pokúsiť sa odhaliť základné vzťahy medzi týmito parametrami v urbanistickej koncepcii na úrovni obytnej zóny. Obytná zóna je v štúdiu chápaná ako všeobecná (teoretická) časť sídelnej štruktúry s prevahou funkcie bývania, pričom pod zonálnou dimenziou rozumieme detailnosť vnímania územia (spracovania návrhu) spravidla v mierke 1 : 1 000 – 1 : 2 000 (viď obrázok 1).

Popri otvorení vedeckého diskurzu na túto problematiku je súčasne cieľom

Zdroj: Kováč, Štefancová, 2015

Obrázok 1: Ilustračný príklad návrhu obytnej zóny: Urbanistická štúdia využitia areálu bývalých kasární – ul. J. Krena – Bzinská, Nové Mesto nad Váhom

aj upriamenie pozornosti praxe na sledovanie týchto parametrov. Druhá kapitola, udržateľnosť v urbanizme, je teoretickým vstupom do problematiky, ktorého cieľom je priblížiť skúmanú problematiku a definovať jednotlivé parametre udržateľnosti v urbanizme so zameraním sa na mierku zóny. Metodika výskumu je rozpracovaná v tretej kapitole. Výsledky sú stručne zhrnuté v kapitole výsledky výskumu, pričom ich podrobnejšiu autorskú interpretáciu nachádzame v diskusii.

2 Udržateľnosť v urbanizme

S pojmom udržateľnosť (udržateľný rozvoj) sa v súčasnosti stretávame takmer vo všetkých oblastiach ľudskej činnosti. V širšom slova zmysle možno udržateľnosť chápať ako kvalitatívnu schopnosť pokračovania počas určitého časového obdobia [Cambridge Dictionary, online]. Všeobecne platí, že udržateľný rozvoj je rozvoj naplňajúci potreby súčasných generácií bez toho, aby boli ohrozené potreby budúcich generácií [WCED, 1987]. Prvé predstavy o udržateľnosti miest sa začali formovať už na prelome 60. a 70. rokov 20. storočia v kontexte prebiehajúcej ekologickej (znečistenie životného prostredia a limitované zdroje nerastných surovín) a urbanistickej krízy (živelný rast a znižovanie environmentálnej kvality mestského prostredia) [Hák, Janoušková, Moldan, 2018]. Zatiaľ čo na počiatku sa udržateľné koncepcie sústredili najmä na environmentálnu oblasť, neskôr boli doplnené aj o ekonomickú a sociálnu dimenziu [Adamec, Janoušková, Hák, 2019]. V tomto kontexte zvykne hovoriť o tzv. troch pilieroch udržateľnosti (Kultúrny aspekt je niekedy považovaný za samostatný štvrtý piliere.). Spomínané piliere nechápeme ako samostatné uzavreté množiny, ale ako vzájomne sa prelínajúce a doplňajúce súčasti celku, medzi ktorými je potrebné snažiť sa o dosiahnutie harmónie. Vízia a základné ciele udržateľného mesta boli integrované v rámci viacerých medzinárodných dohovorov. Na základe Konferencie OSN o ľudských sídlach HABITAT (Vancouver, 1976) bola v roku 1987

Svetovou komisiou pre udržateľný rozvoj vypracovaná správa „Naša spoločná budúcnosť“ (udržateľným mestám venuje 9. kapitolu); významným míľnikom bola Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji (1992), z ktorej vzišiel akčný plán Agenda 21 (v 7. kapitole sa zaoberá udržateľnosťou sídiel); v roku 1994 sa konala prvá Európska konferencia udržateľných miest a obcí, na ktorej bola prijatá Aalborská charta; v Istanbulskej deklarácii, ktorá bola výsledkom konferencie HABITAT II (1996) sa už naplno presadzujú požiadavky udržateľných ľudských sídiel [Hák, Janoušková, Moldan, 2018]. Tieto dokumenty predstavujúce skôr všeobecnú víziu a základné tézy udržateľnosti sú z pohľadu sídelného rozvoja len ťažko uchopiteľné. Sídla predstavujú komplexné systémy s množstvom premenných a ich vzájomných väzieb vplyvujúcich na ich udržateľnosť. Ani v súčasnosti sa nevieme jednoznačne zhodnúť na tom, čo je z pohľadu sídelného rozvoja udržateľné a čo nie. Toto nás núti skúmať a hľadať nové väzby a súvislosti, a aplikovať nové poznatky do praxe.

To platí aj pre obor architektúra a urbanizmus, ktorého výskumnú a tvorivú podobu tvorí práve sídelná štruktúra. „Je potrebné uvedomovať si kultúrnu identitu každého mikroprostredia, jeho biologické, ekologické, kultúrne aj estetické súvislosti, ktoré nová tvorba musí poznať, a ak ich pochopia, musí sa aj usilovať o integráciu nového dieťa do daných podmienok prostredia“ [Hruška, 1985, s. 13]. K urbanistickej tvorbe je potrebné pristupovať mimoriadne zodpovedne, nakoľko „... urbanistické chyby sa – na rozdiel od tých architektonických – zvyčajne už nikdy nedajú úplne odstrániť“ [Alexy, 2011, s. 13]. Problém udržateľnosti mesta (sídla) možno optikou urbanizmu a územného plánovania vnímať v zásade dvoch dimenziách – dimenzii sídla a dimenzii zóny. Zatiaľ čo v našich podmienkach je sídelná úroveň, viac či menej úspešne riešená sieťou územných plánov obcí, zonálna miera často absentuje. Dimenziu zóny teda možno vnímať ako kritickú. Keďže obytná funkcia tvorí najväčšiu časť štruktúry ľudských sídiel a logicky sa

výrazne podieľa na celkovej udržateľnosti sídelnej štruktúry, predkladaná štúdia sa zamerala na aspekty udržateľnej urbanistickej tvorby v dimenzii obytnej zóny. Tie sú v štúdiu charakterizované ako urbanistické parametre udržateľnosti. Výber a charakteristika jednotlivých parametrov (poloha, prepojenosť, forma urbanistickej štruktúry, intenzita zástavby, zelená infraštruktúra, prítomnosť obyvateľov, funkčná štruktúra, dostupnosť základnej občianskej vybavenosti, environmentálne parametre a verejný priestor) sa opiera o štúdiu prezentovanú vo vedeckom časopise ALFA [Görner, Macháčová, Radinger, 2019] a o dizertačnú prácu Intenzifikácia obytných súborov [Görner, 2016]. Výber, pomenovanie a výsledné definície parametrov boli priebežne upravované v rámci kritickej autorskej diskusie, ktorá sa opierala o dlhodobé pedagogické skúsenosti vedenia ateliérových prác na FAD STU v Bratislave, ako aj vedecké a umelecké výsledky činnosti autorov tejto štúdie. Vo svojej podstate sú parametre orientované predovšetkým na proces tvorby urbanistickej štúdie z pohľadu profesie architekta (urbanistu). Parametre teda nepokrývajú oblasti, ktoré nespádajú do kompetencií architekta v sledovanej oblasti. Je potrebné poznamenať, že sledované parametre nemajú ambíciu vytvoriť komplexnú množinu parametrov udržateľného mesta, pričom dôraz v štúdiu je kladený na skúmanie vzťahov vybraných parametrov.

2.1 Poloha

Sídelná štruktúra, či už na úrovni mesta, alebo zóny nie je homogénna. Jej charakter sa zásadným spôsobom mení v závislosti od polohy – parametru definujúceho vzájomné hierarchické priestorové vzťahy v rámci sídla. V tejto súvislosti môžeme hovoriť o prirodzených zákonitostiach medzi ktoré patrí napríklad zákon dostredivej gradácie, zákon formovania centier a zákon diferencovanej mestskej [Alexy, 2014]. Pod vplyvom týchto zákonitostí, ale aj cieľným kreovaním koncepcie rozvoja sídla, sa v rámci jeho štruktúry formujú uzly (rozvojové jadrá) a línie (rozvojové osi) predstavujúce ťažiská rozvoja. Na prirodzené rozvojové jad-

ro nachádzajúce sa v centre urbanistickej štruktúry nadväzujú rozvojové osi, pozdĺž ktorých sa formujú sekundárne rozvojové jadrá. Z počiatku v zásade abstraktné rozvojové jadrá a osi sa časom premietajú do fyzickej štruktúry mesta v podobe ťažiskových verejných priestorov, intenzity zástavby, funkčného využitia a podobne. Udržateľný návrh zóny by mal rešpektovať tieto nadradené priestorové vzťahy a ďalej ich rozvíjať. Kľúčové aspekty, ktoré je potrebné brať do úvahy sú:

- Absolútna poloha zóny voči centru mesta (Presné hranice medzi jednotlivými mestskými pásmami – centrum, vnútorné mesto, vonkajšie mesto, periféria – vieme určiť len približne, vo všeobecnosti ale platí, že od periferie smerom k jadrú mesta by malo prirodzene dochádzať k nárastu intenzity zástavby, ako aj jej kvalitatívnych charakteristík.)
- Poloha vzhľadom k rozvojovým osiam a jadrám (Pozdĺž rozvojových osí a okolo rozvojových jadier dochádza k nárastu intenzity zástavby a jej kvalitatívnych charakteristík, pričom platí, že ich pôsobenie od centra smerom k periférii slabne.)

2.2 Prepojenosť

V úzkej väzbe na štruktúru rozvojových jadier a osí sa rozvíjajú kľúčové dopravné uzly a tepny, ktoré sa ďalej vetvia a spolu s rôznorodými technickými zariadeniami zabezpečujú prepojenosť v rámci sídla. Zatiaľ čo poloha je vo svojej podstate parametrom vyjadrujúcim statické priestorové vzťahy, prepojenosť v sebe zosobňuje vzťahy dynamické. Kľúčovými atribútmi prepojenosti sú popri polohe aj rýchlosť, čas a vzdialenosť. Potenciál lokality sa teda neodvíja len od jej polohy, ale aj od dopravných možností, ktoré ponúka (v rámci zóny, ale aj v spojení medzi zónou a zvyškom sídla). Na úrovni zóny sú kľúčovými nositeľmi prepojenosti:

- Pešia doprava (Najprirodzenejší a najekologickejší spôsob dopravy, ktorý by mal byť jedným z kľúčových aspektov každého urbanistického riešenia. Z pohľadu udržateľnosti je potrebné zabezpečiť pešiu dostupnosť (5 minút chôdze / cca 500 m) k základnej občianskej vybavenosti, respektíve k lokálnemu

centru a zastávke verejnej dopravy pre čo najväčší počet obyvateľov zóny [Görner, 2017].

- Verejná doprava (Zabezpečujú ju spravidla linky autobusov, trolejbusov, električiek, metra, alebo vlakov. Predstavuje predovšetkým spojenie zóny s ostatnými časťami sídla. Ide nielen o veľmi ekologickú, ale v prípade dobrého návrhu aj jednu z najrýchlejších foriem prepravy.)
- Cyklistická doprava (Veľmi efektívny a ekologický spôsob dopravy na krátke a stredné vzdialenosti. V zóne môže aspoň čiastočne kompenzovať nedostatky pešej dopravy vyplývajúce zo vzdialenosti.)
- Individuálna automobilová doprava (Napriek tomu, že sa stáva stále ekologickejšou, ide o priestorovo mimoriadne náročnú formu dopravy. V súčasnosti je snaha redukovat' statickú i dynamickú individuálnu automobilovú dopravu, v praxi sa však tieto opatrenia presadzujú len ťažko.)

2.3 Forma urbanistickej štruktúry

Pod formou urbanistickej štruktúry rozumíme typológiu architektonických objektov a ich vzájomných hmotovo-priestorových súvislostí. Za základnú urbanistickú typologickú formu, v zmysle tejto charakteristiky, považujeme stavebný blok. Blok reprezentuje uzatvorenú stavebnú jednotku, ktorá je spravidla vymedzená uličnou sieťou (v strede bloku sa nachádza voľný nezastavaný priestor – vnútroblok). Protipólom blokovej zástavby je solitérna zástavba s voľnou kompozíciou. Medzi týmito protipólmi stojí nespočetná rada ďalších urbanistických foriem. Sledovanie formy urbanistickej štruktúry má jednak kultúrny význam (zachovanie continuity a genia loci), no vplýva aj na ďalšie parametre udržateľnosti ako napríklad na intenzitu zástavby a funkčnú skladbu územia a súčasne je ovplyvňovaná polohou. Kým vo vnútornom meste je typickou tradičnou blokova forma zástavby, ideálna pre funkčne zmiešané využitie, vo vonkajšom meste a na periférii sú typické skôr solitérne, monofunkčné formy zástavby. Forma urbanistickej štruktúry do veľkej miery determinuje možnosti jej ďalšieho vývoja. Intenzi-

fikáciou sídlisk v závislosti od formy zástavby sa napríklad venujú Kohout, Tittl [2013].

2.4 Intenzita zástavby

Efektívne využitie „pôdy“ je nielen významným ekonomickým, ale aj environmentálnym a sociálnym atribútom udržateľnosti. Z tohto pohľadu je intenzita zástavby venovaná mimoriadna pozornosť. Medzi urbanistami dnes prevláda snaha o formovanie kompaktných sídelných štruktúr. Slovom Romana Kouckého [2013, s. 484]: „Hranice miest stanovilo rozmarné dvadsiate storočie. Úlohou zodpovedného dvadsiateho prvého storočia je tieto hranice udržať a zmysluplne naplniť.“ Kompaktná sídelná štruktúra má, okrem ochrany voľnej krajiny, zabezpečiť vyššiu koncentráciu ľudí a s tým spojenú lepšiu dostupnosť vybavenosti a premiešanie funkcií. Intenzitu zástavby je možné sledovať pomocou troch základných ukazovateľov:

- Zastavanosť (Podiel zastavaných plôch v sledovanom území.)
- Podlažnosť (Počet nadzemných podlaží – v kontexte zóny môžeme sledovať priemernú podlažnosť. Hoci niektorí autori [Glaeser, 2019] považujú práve podlažnosť za kľúčový aspekt efektivity využitia územia, tá je v praxi dosť limitovaná. Napríklad z ekonomického hľadiska, ako aj z hľadiska kvality obytného prostredia možno za optimálnu považovať 4 – 6 podlažnú zástavbu [Vitková, 2008].)
- Index podlažných plôch – Ipp (Je súčinom zastavanosti udanej v desiatinných číslach a priemernej podlažnosti. Ide v princípe o najobjektívnejší ukazovateľ, ktorého limitné hodnoty a dopady na urbanistickú štruktúru sú doterajším výskumom najlepšie zdokumentované.)

2.5 Zelená infraštruktúra

Zelená infraštruktúra predstavuje systém zelených priestorov, ktorý zachováva prirodzené hodnoty a funkcie ekosystému a poskytuje súvisiace výhody ľudskej populácii [Benedict, McMahon, 2014]. V mestách je zelená infraštruktúra reprezentovaná sídelnou

(mestskou) zeleňou. Tú možno definovať ako súbor zelených priestranstiev v rámci mesta (parky, lesoparky, lesy, aleje, solitérne stromy a pod.) [Pokorný, Hesslerová, Jirka, Huryňa, Seják, 2018]. Hľadanie optimálneho podielu, rozmiestnenia, dostupnosti a kvality sídelnej zelene predstavuje jednu z kľúčových tém udržateľného urbanizmu. Sídelná zeleň na čele s jej vegetačnou zložkou má pozitívny vplyv na mikroklimu, kvalitu ovzdušia, biodiverzitu a má aj významné psychologické a estetické pôsobenie. Sídelná zeleň človeku sprostredkúva ekologické služby. Vďaka schopnosti odparovať (a v prípade stromov aj kondenzovať) vodu pôsobí zeleň ako veľmi efektívna forma klimatizácie. Významnou schopnosťou zelene je zadržiavať vodu, produkovať kyslík či viazať uhlík vo forme biomasu [Pokorný, Hesslerová, Jirka, Huryňa, Seják, 2018]. Tieto pozitíva sa popri ekologickej a sociálnej stránke udržateľnosti premietajú aj do ekonomického zhodnotenia územia.

Z pohľadu zelenej infraštruktúry sú zásadné predovšetkým tri aspekty:

- Podiel zelene (Podiel zelene môže byť vyjadrený ako podiel plôch zelene k celkovému bilancovanému územiu, ale aj ako podiel zelene na jedného obyvateľa.)
- Kvalita zelene (Na rozdiel od prvého kvantitatívneho aspektu, kladie tento aspekt dôraz na kvalitatívnu stránku – aktivity, ktoré zeleň ponúka, jej estetická stránka a ekologické aspekty.)
- Distribúcia zelene (Vysoký podiel kvalitnej zelene ešte sám osebe nezabezpečuje jej dostupnosť pre všetkých obyvateľov. Z pohľadu dostupnosti sú kľúčovými prvkami sídelnej zelene parky, ktoré majú byť navrhnuté univerzálne a v rámci zóny, alebo sídla, rozmiestnené tak, aby sa nachádzali v pešej dostupnosti. Za park pri tom možno považovať plochu zelene aspoň 0,5 ha [Komerská, 2009], ponúkajúcu športovo-rekreačné aktivity. Z pohľadu zachovania funkčnosti ekosystémov je navyše nevyhnutné vytvárať v rámci sídla spojitý systém zelene a potláčať jej fragmentáciu.)

2.6 Prítomnosť obyvateľov

Obyvatelia tvoria základ každej sídelnej jednotky. Prítomnosť obyvateľov síce nemožno priamo navrhnúť urbanistickou koncepciou zóny, napriek tomu ju v širších súvislostiach možno vnímať ako významný urbanistický parameter udržateľnosti. Prítomnosť obyvateľov má evidentný dopad na životaschopnosť zóny. Napríklad k efektívnemu fungovaniu verejnej dopravy a udržateľnosti lokálneho centra zóny, je potrebná minimálne hustota okolo 100 obyvateľov na hektár [Urban Task Force, 2005]. V každej urbanistickej koncepcii zóny je preto nevyhnutné kalkulovať s predpokladanou hustotou zaľudnenia. Prítomnosť obyvateľov možno vnímať v dvoch polohách:

- Denná hustota zaľudnenia (Predstavuje spravidla podiel celkového počtu ľudí v sledovanom území k rozlohe sledovaného územia. Do počtu sa započítavajú obyvatelia, pracovníci i návštevníci. Pri urbanistickom návrhu zóny môžeme pracovať len s hrubým odhadom.)
- Nočná hustota zaľudnenia (Predstavuje podiel počtu obyvateľov s trvalým, prípadne prechodným pobytom v území k rozlohe sledovaného územia. V urbanistickej koncepcii sa zvykne odvodzovať od navrhovanej skladby / podlažnej plochy bytových jednotiek.)

2.7 Funkčná štruktúra

Funkčná štruktúra sídla predstavuje: „Rozloženie funkcií v priestore a vzájomné vzťahy týchto funkcií“ [Kováč, Komrska, 2008, s. 77]. V kontexte udržateľnej sídelnej štruktúry sa v súčasnosti presadzuje uplatňovanie funkčného premiešania, ktoré sľubuje benefity ako skracovanie vzdialeností medzi vybavenosťou, prácou a bývaním a z toho vyplývajúci predpoklad znížovania dopravného zaťaženia v sídle. Na úrovni zóny je nevyhnutné navrhnúť pomer a rozloženie funkcií tak, aby bola zabezpečená efektívna prevádzka celku. Zóna môže mať svoje monofunkčné i funkčne zmiešané časti, ktorých rozloženie sa odvíja predovšetkým od parametrov polohy a prepojenosti.

2.8 Dostupnosť základnej občianskej vybavenosti

Špecifickým prvkom funkčnej štruktúry sídla je základná občianska vybavenosť. Tá predstavuje tie zložky občianskej vybavenosti, ktoré sú každodenným, respektíve najfrekventovanejším, cieľom obyvateľov. Medzi takúto vybavenosť radíme spravidla obchod s potravinami, základnú školu, materskú školu, park, zastávku verejnej dopravy, poštu, lekára a lokálne centrum (koncentrácia viacerých prevádzok občianskej vybavenosti) [Görner, 2017]. Základná občianska vybavenosť by mala optimálne byť v pešej dostupnosti od miesta bydliska. Hoci v súčasnej trhovej ekonomike prirodzene nevieme garantovať zriadenie jednotlivých prevádzok základnej občianskej vybavenosti, urbanistická koncepcia by sa mala snažiť ich rozloženie optimalizovať. To platí najmä pre nekomerčnú občiansku vybavenosť, do ktorej spadá aj väčšina menovaných prevádzok.

2.9 Environmentálne parametre

Väčšina už spomenutých parametrov má vo svojej podstate, viac či menej, obsiahnutý aj environmentálny, či ekologický aspekt udržateľnosti. Environmentálne parametre urbanistickej štruktúry predstavujú špecifickú skupinu aspektov, ktoré sa sústreďujú najmä na elimináciu negatívnych vplyvov ľudskej činnosti na životné prostredie. Sledovanie týchto aspektov je už dlhodobo prítomné v architektonickej dimenzii, čo vytvára dobré predpoklady pre udržateľnosť urbanistickej štruktúry ako celku. Tieto parametre je ale možné zohľadniť už aj na urbanistickej úrovni a vytvoriť tak potenciálne lepšie podmienky pre spomínanú architektonickú dimenziu. Environmentálne parametre v urbanistickej dimenzii možno rozdeliť predovšetkým do dvoch skupín:

- Využitie potenciálu obnoviteľných zdrojov energie

Mestá patria medzi najväčších spotrebiteľov energie a sú teda spoluzodpovedné za negatívne dopady jej výroby – produkciu CO₂ a ďalších skleníkových plynov, znečistenia, záberu a deš-

trukcie voľnej krajiny. Cieľom udržateľnej sídelnej štruktúry by malo byť „... vytvorenie energeticky rovnovážneho urbánneho priestoru, kde sa vytvorí toľko energie, koľko sa na danom mieste spotrebuje, respektíve spotrebuje sa len toľko energie, koľko možno z daného prostredia aktuálne získať“ [Morgenstein, 2012, s. 12].

Z pohľadu obytnej zóny sa ako vhodná alternatíva javí najmä využitie solárnej a veternej energie, prípadne energie získanej spaľovaním biomasy. Špecificky solárna energia má v meste veľký potenciál, keďže s ňou nie sú spojené negatívne vplyvy (ako napríklad hluk, či znečistenie ovzdušia). Solárne kolektory a fotovoltaické články môžu byť súčasťou fasád, striech i ďalších konštrukčných prvkov. V záujme optimálneho využitia solárnej energie je potrebné v urbanistickej štruktúre zóny zohľadňovať orientáciu zástavby a vzájomné tienenie si objektov.

- Adaptácia na zmenu klímy a podpora biodiverzity

Na mikroklimu zásadným spôsobom vplyva už uvádzaný parameter zelene. Ten je však potrebné rozvinúť a doplniť. Popri zelenej infraštruktúre, respektíve s jej alternatívnym využitím, existujú aj ďalšie opatrenia, ktorými vieme prispieť k zlepšeniu mikroklimatických podmienok a biodiverzity. Hmotovo-priestorová štruktúra mesta môže podporovať prevetrávanie alebo zamedzovať nepriaznivému pôsobeniu prúdenia vzduchu. Podobne môže rôznorodé hmotovo-priestorové usporiadanie a použitie rôznorodých materiálových a farebných riešení regulovať dopady slnečného žiarenia. Väčšina opatrení z tejto kategórie sa jednak nachádza na hranici medzi zonálnou a architektonickou dimenziou. Medzi najrozšírenejšie takéto opatrenia napríklad patria uplatnenie zelene na konštrukciách a implementácia rôznorodých vodozadržných opatrení.

Popri týchto dvoch skupinách existuje prirodzene ešte mnoho ďalších environmentálnych parametrov. Niektoré z nich sú však už plnohodnotne zahrnuté medzi inými parametrami, alebo je ich sledovanie z pohľadu zonálnej dimenzie otázne.

2.10 Verejný priestor

„Mesto je spojený organizmus. Zhluk autonómnych, vedľa seba oddelene existujúcich objektov nie je mestom, je iba kumuláciou objektov v priestore“ [Melková a kol., 2014, s. 290]. Prvkom zabezpečujúcim spojitosť sídelnej štruktúry, sú verejné priestory. Na sídelnej úrovni spravidla definujeme len kostru verejných priestorov (ťažiskové verejné priestory), ktoré v zásade sledujú osnovu priestorových jadier a osí. Na úrovni zóny už fenomén verejného priestoru možno vnímať ako samostatný parameter udržateľnosti urbanistickej koncepcie, ktorý okrem hierarchie zohľadňuje aj ďalšie aspekty. Gehl [2012] kladie dôraz na pešiaka, ľudskú mierku a rozmanitosť verejného priestoru. Udržateľný verejný priestor musí súčasne spĺňať princípy univerzálneho navrhovania a byť atraktívny a prístupný pre čo najväčšiu skupinu obyvateľov. Profesor Kováč v tejto súvislosti tiež upozorňuje na nevhodnosť tzv. konečných riešení verejných priestorov: „S rýchlo sa meniacimi spoločenskými požiadavkami rastie požiadavka na univerzálnosť a adaptabilitu verejného priestoru“ [Kováč, 2015, s. 19]. Zonálna úroveň síce priamo nerieši detaily, ako odvodnenie, bezbariérové riešenie, osvetlenie, uloženie dlažby, rozmiestnenie a výber mobiliáru a podobne, urbanistická koncepcia zóny však definuje výsledné riešenie z pohľadu funkčno-prevádzkovej ako aj kompozičnej skladby verejných priestorov.

3 Metodika

V teoretickej časti práce boli prezentované vybrané urbanistické parametre udržateľnosti. Už zo stručného popisu jednotlivých parametrov je zrejmy ich úzky vzájomný vzťah. Na tento vzťah sa zameriava nasledovný výskum, ktorý sa snaží poodhaliť význam a pôsobenie jednotlivých parametrov v komplexnom systéme pri návrhu koncepcie urbanistického riešenia obytnej zóny.

Za obytnú štruktúru je pre účely štúdie považovaná každá taká sídelná štruktúra v ktorej dominuje funkcia bývania (teda tvorí viac ako 50 % pod-

lažnej plochy sledovaného územia). Dimenziou zóny je chápaná veľkosť a najmä detailnosť spracovania urbanistickej koncepcie. Z pohľadu veľkosti sa zóna mení od mestskej časti až po malý obytný súbor. Mierka spracovania sa pohybuje spravidla v rozsahu 1 : 2 000 – 1 : 1 000 (výnimočne 1 : 5 000 – 1 : 500). Od mierky sa odvíja aj detailnosť spracovania, v ktorej (na rozdiel od koncepcie sídla) už vidíme napríklad jednotlivé objekty a funkčné členenie priestorov (pešia trasa, cyklotrasa, cestná komunikácia, ...), ale ešte stále nevidíme detaily architektonických objektov a verejného priestoru.

Ako nástroj použitý na analýzu vzájomného vzťahu parametrov udržateľnosti v urbanizme bola zvolená krížová vzťahová matica (Cross Impact Matrix), ktorej základné uplatnenie definuje Mahaffie [2018]. Účelom tejto metódy je predpovedať, ako rôzne faktory a premenné ovplyvnia budúce rozhodnutia, respektíve, aký je ich vplyv na systém. Táto metóda pomáha identifikovať kľúčové prvky systému, odhaliť ich skryté vzájomné vzťahy, potenciály a prispieť ku komplexnejšiemu pohľadu na systém. Vo výskume sú tieto prvky reprezentované urbanistickými parametrami udržateľnosti, pričom cieľom výskumu prostredníctvom analýzy ich vzťahov je definovať kľúčové parametre pri urbanistickom návrhu koncepcie obytnej zóny.

Pre účely analýzy sa všetky prvky (parametre) zoradia do matice tak, že sú zhodne zoradené v poliach prvého stĺpca aj riadku (prvé pole v rohu matice ostáva prázdne). Voľné polia v riadkoch a stĺpcoch matice slúžia na zaznamenávanie vzájomného vzťahu jednotlivých parametrov. Výnimkou sú polia tvoriace diagonálu, ktoré ostávajú prázdne (reprezentovali by vzťah prvku k sebe samému). V matici bolo použité obojsmerné hodnotenie vplyvu, čo znamená, že bol skúmaný osobitne vzťah vybraného parametra k ostatným parametrom a následne aj vzťah (vplyv) ostatných parametrov na tento parameter. Hodnoty, ktoré parameter nadobúda v riadku, tak predstavujú jeho vplyv na iné parametre – tzv. aktivita parametra (AP), hodnoty

v stĺpci zas vplyv iných parametrov na tento parameter – tzv. pasivita parametra (PP). Hodnotenie prebiehalo na základe expertného posúdenia štyroch odborníkov pôsobiacich v oblasti architektúry a urbanizmu (dva z praxe, dva z akademickej obce). Každý z odborníkov nezávisle posudzoval vzťah parametrov a prisudzoval mu na základe svojich vedomostí a skúseností hodnotu 0 alebo 1. Hodnota 0 predstavuje slabý, nejednoznačný, respektíve žiadny vzťah medzi parametrami. Hodnota 1 predstavuje výrazný a zjavný vzťah. Každému vzťahu boli takto pridelené štyri hodnotenia, ktorých súčet sa zapísal do matice. Každý vzťah parametrov reprezentovaný počtom matice teda mohol teoreticky získať hodnotenie v rozmedzí 0–4. Následne boli sčítané hodnoty jednotlivých polí v riadkoch (AP) a stĺpcoch (PP). Na základe týchto hodnôt boli ďalej vypočítané hodnoty P (súčin AP a PP daného parametra) a Q (podiel AP a PP daného parametra) [Neumann, Düring, 2008]. Posledná fáza výskumu sa zamerala na interpretáciu týchto hodnôt. Keďže autori sú si vedomí obmedzenej výpovednosti výsledkov, pri interpretácii bol dôraz kladený na zistené extrémne hodnoty:

- AP_{max} – parameter, ktorý najviac vplyva na ostatné parametre.
- AP_{min} – parameter, ktorý najmenej vplyva na ostatné parametre.
- PP_{max} – parameter, ktorý je najviac ovplyvňovaný ostatnými parametrami.
- PP_{min} – parameter, ktorý je najmenej ovplyvňovaný ostatnými parametrami.
- P_{max} – parameter, ktorý silne ovplyvňuje iné parametre (a celý systém), ale je nimi aj ľahko ovplyvniteľný. Môže slúžiť ako „radiaca páka“ na vyvolanie zmien, musí sa však s ním manipulovať opatrne, aby sa proces nevymkol spod kontroly [Neumann, Düring, 2008].
- P_{min} – konštantný, relatívne nezávislý parameter s malým vplyvom na systém. Zmeny v systéme sa ho dotknú len minimálne a často oneskorene [Neumann, Düring, 2008].
- Q_{max} – parameter má stabilizačný účinok pre svoje silné vplyvy a relatívne vysokú stabilitu. Jeho prípadná zmena má výrazný dopad na celý systém [Neumann, Düring, 2008].
- Q_{min} – parameter silne reaguje na zmeny v systéme, jeho zmena však nemá zásadný dopad na celý systém. [Neumann, Düring, 2008].

4 Výsledky výskumu

Výsledky výskumu sú zhrnuté do dvoch tabuliek. Prvá tabuľka (Tab.1) prezentuje výsledky posudzovania vzájomného vzťahu parametrov. Výsledné hodnoty v riadku poukazujú na celkový vplyv príslušného parametra na jednotlivé parametre (aktivita parametra), výsledné hodnoty v stĺpci zas na celkový vplyv jednotlivých parametrov na daný parameter (pasivita parametra). Z tabuľky je zjavné, že najvyšší vplyv na ostatné parametre mal parameter intenzity zástavby ($AP = 33$). Najnižší vplyv bol zaznamenaný pri environmentálnych parametroch ($AP = 16$). Na druhej strane najviac ovplyvňovanými parametrom sú parametre prítomnosť obyvateľov a verejný priestor ($PP = 32$). Najmenej ovplyvňovaným parametrom je zas parameter polohy ($PP = 12$).

Hodnoty P a Q pre jednotlivé parametre sú prezentované v druhej tabuľke (Tab. 2). Intenzita zástavby je parametrom s najvyššou dosiahnutou hodnotou $P = 759$. Naopak najnižšiu hodnotu $P = 304$ majú environmentálne parametre. Pri hodnote Q dosahuje najvyššiu hodnotu parameter polohy ($Q = 2,17$), pričom najnižšiu hodnotu dosahujú zhod-

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	SUMA AP Aktivita parametra
1 POLOHA		1110	1110	1110	1110	1111	1111	1100	0110	1100	26
2 PREPOJENOSŤ	1000		1110	0001	0100	1110	1111	1101	0000	1111	20
3 FORMA UŠ	0011	1110		1111	0111	1011	0001	1001	1111	1111	26
4 INTENZITA ZÁSTAVBY	0011	1111	1111		1111	1111	1111	1011	1111	1111	33
5 ZELENÁ INFRAŠTRUK.	0100	0110	0111	1111		1111	0011	0001	1111	1111	25
6 PRÍTOMNOSŤ OBYVATEĽOV	0001	1100	1001	1101	0001		1111	1101	0011	0111	21
7 FUNKČNÁ ŠTRUKTÚRA	1000	0101	1111	1101	0011	1111		1111	0011	1111	26
8 DOSTUPNOSŤ ZÁKLADNEJ OV	0011	0111	0010	0001	0000	1111	0111		0000	1111	18
9 ENVIRO. PARAMETRE	0010	0000	0110	0011	1111	1010	0011	0000		1110	16
10 VEREJNÝ PRIESTOR	0010	0110	0101	0101	1111	1111	1111	1000	0010		21
SUMA PP Pasivita parametra	12	21	24	23	22	32	28	19	19	32	
VYSVETLIVKY	– Polia matice predstavujú hodnotenie jednotlivých hodnotiteľov. Každý hodnotiteľ mal možnosť zvoliť hodnotu 0 (žiadny / slabý vplyv) alebo 1 (evidentný / silný vplyv). – Červenou farbou sú zvýraznené najvyššie a modrou najnižšie zistené hodnoty AP a PP. – Farebnosť polí matice poukazuje na hodnotenie vzťahov medzi parametrami z pohľadu expertov – tmavo zelená farba predstavuje zhodu všetkých 4 hodnotiteľov; svetlozelená zhodu 3 hodnotiteľov; svetložltá zhodu 2 a 2 hodnotiteľov (teda pomerne nejednoznačný výsledok)										

Tabuľka 1: Výsledná krížová vzťahová matica spracovaná na základe hodnotenia 4 nezávislých expertov

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Poloha	Prepojenosť	Forma UŠ	Intenzita zástavby	Zelená infraštruktúra	Prítomnosť obyvateľov	Funkčná štruktúra	Dostupnosť základnej OV	Enviro. parametre	Verejný priestor
P = APxPP	312	420	624	759	550	672	728	342	304	672
Q = AP/PP	2,17	0,95	1,08	1,43	1,14	0,66	0,93	0,95	0,84	0,66

VYSVETLIVKY: Červenou sú vyznačené najvyššie a modrou najnižšie vypočítané hodnoty.

Tabuľka 2: Výsledné hodnoty P a Q pre jednotlivé posudzované parametre udržateľnosti v urbanizme

ne parametre prítomnosť obyvateľov a verejný priestor ($Q = 0,66$).

5 Diskusia

Hodnotenie prinieslo komplexný obraz vzájomných vzťahov vybraných parametrov urbanistickej udržateľnosti na úrovni obytnej zóny. Hodnotenie expertov ale nebolo homogénne. Zhruba v ¼ hodnotení je záver expertného hodnotenia nejednoznačný. Vo zvyšných ¾ sa zhodnú na rovnakom hodnotení aspoň 3 experti, z toho v polovici z týchto prípadov je zhoda až 100 % (zhodli sa všetci 4). Vyšší počet hodnotiteľov by prirodzene mohol spresniť výsledky, prípadne aj dospieť k iným záverom. Pri interpretácii výsledkov sa výskum preto zameriaval len na najvýraznejšie – extrémne hodnoty, u ktorých možno predpokladať najvyššiu výpovednú hodnotu.

Intenzita zástavby získala najvyššie bodové hodnotenie aktivity parametra, teda parametra, ktorý má najvyšší vplyv na ostatné parametre. Hodnotitelia jej prisúdili významný vplyv na všetky sledované parametre s výnimkou polohy. Intenzita zástavby zároveň získala najvyššie hodnotenie P. Je teda parametrom, ktorý silne ovplyvňuje iné parametre (a celý systém), ale je súčasne nimi aj ľahko ovplyvniteľný. Táto charakteristika stavia intenzitu zástavby do veľmi špecifickej pozície pri jej definovaní v urbanistickej koncepcii. Možno aj preto v súčasnosti často narážame na rozpor medzi zástancami a odporcami kompaktného mesta. Príkladom tohto rozporu je proces intenzifikácie verzus proces suburbanizácie. Gill a kol. [2014] uvádzajú, že kým intenzifikácia pôsobí želané z pohľadu ochrany pôdy, znižovania spotreby energie a produkcie skleníkových ply-

nov, môže ohroziť ekologickú kvalitu mestského prostredia a jeho adaptabilitu na klimatické zmeny. V kontexte s našimi zisteniami možno povedať, že zvyšovanie intenzity môže výrazne prispieť k celkovej udržateľnosti sídla, avšak treba s ňou narábať veľmi opatrne. Intenzifikácia by z tohto pohľadu mala byť súčasťou stratégie udržateľného mesta, avšak mala by byť dlhodobým, nie skokovým procesom.

Environmentálne parametre dosiahli najnižšie hodnotenie z pohľadu aktivity parametra ako aj z pohľadu hodnotenia P. Možno teda konštatovať, že ide o parameter s relatívne malým vplyvom. Súčasne platí, že environmentálne parametre sú pomerne stálym a na ostatných parametroch nezávislým parametrom. Na prvý pohľad ide o prekvapivé zistenie. Z pohľadu využitia potenciálu obnoviteľných zdrojov energie vieme už na úrovni urbanistickej koncepcie zdefinovať napríklad urbanistickú štruktúru optimalizovanú pre solárne zisky. Vplyv na urbanistickú štruktúru má bezpochyby aj aplikácia ostatných environmentálnych parametrov a naopak. Urbanistická štruktúra by mala prirodzene ovplyvňovať environmentálne parametre na úrovni urbanistickej koncepcie zóny, výskum však poukázal na to, že nejde o zásadný vzájomný vplyv. Na výsledok pravdepodobne vplýva fakt, že environmentálne aspekty sú do veľkej miery zohľadňované už v iných parametroch, najmä v zelenej infraštruktúre. Samotní experti svoje hodnotenia zdôvodňujú tým, že zadané environmentálne parametre je možné v primeranom rozsahu aplikovať aj za predpokladu, že sa im ostatné parametre neprispôbia. Ako príklad možno spomenúť výsledky výskumu Legényho a Morgensteina [2015], v ktorom nachádzame komparáciu vybraných typologických druhov mestskej zástav-

by z pohľadu solárneho energetického potenciálu a spotreby, vyplynulo, že aj napriek nezanedbateľným rozdielom medzi štruktúrami, väčšina štruktúr dokáže dosiahnuť pozitívnu energetickú bilanciu. Toto zistenie teda tiež naznačuje, že aj v prípade, ak sa na urbanistickej úrovni nebudeme osobitne zaoberať aspektom využitia potenciálu obnoviteľných zdrojov, štruktúra stále môže v tejto oblasti dosiahnuť pomerne dobré výsledky. Na túto skutočnosť zrejme významne vplyvajú aj existujúce normatívne predpisy (presvetlenie, tienenie, odstupy objektov). Tieto zistenia prirodzene neznameniajú, že environmentálne parametre udržateľnosti možno podceňovať. Skôr možno povedať, že v urbanistickom návrhu sú dominantným parametrom skôr výnimky (výnimkou sú experimentálne novovznikajúce urbanistické štruktúry). Spravidla urbanistický návrh vytvára základný rámec, do ktorého sa environmentálne parametre naplno prejavujú na architektonickej úrovni / úrovni verejného priestoru.

Parametre prítomnosť obyvateľov a verejný priestor boli vyhodnotené ako parametre s najvyššou pasivitou a súčasne najnižšou hodnotou Q. Z expertného hodnotenia je zjavné, že tieto parametre sú, okrem jednej výnimky, ovplyvňované všetkými definovanými parametrami. Všeobecne teda možno povedať, že ide o parametre, najviac ovplyvňované ostatnými parametrami. Výrazne reagujú na zmeny v systéme, sami však naň majú len minimálny vplyv. Tento výsledok nie je v prípade parametra prítomnosti obyvateľov prekvapivý, keďže ten úzko súvisí s intenzitou zástavby a jej funkčnou náplňou, dostupnosťou základnej občianskej vybavenosti, ale aj atraktivitou verejného priestoru a samozrejme aj polohy. Parameter verejného priestoru

bol na druhej strane istým prekvapením. Podobne ako pri ekologických parametroch aj v tomto prípade zrejme platí, že tento parameter je možné plne postihnúť až na úrovni návrhu konkrétneho verejného priestoru. Na úrovni zóny sa urbanistická koncepcia zameriava predovšetkým na definovanie hierarchie verejného priestoru a jeho základnú funkčnú náplň. Hierarchia je v ponímaní výskumu ale z veľkej časti definovaná už parametrom polohy (ťažiskový verejný priestor by logicky mal sledovať štruktúru rozvojových jadier a osí). Funkčná náplň verejného priestoru sa v koncepcii zas skôr prispôsobuje navrhovanej funkčnej štruktúre, než opačne.

Poloha predstavuje parameter, ktorý v hodnotení dosiahol najnižšiu úroveň pasivity. Polohu tak možno označiť za najmenej ovplyvňovaný parameter. Vzhľadom na fakt, že parameter polohy je vo veľkej miere definovaný celomestskou urbanistickou koncepciou, ide o očakávaný výsledok (návrh zóny môže vo svojej podstate len minimálne redefinovať celomestskú koncepciu). Dôležitejším zistením je, že parameter polohy súčasne nadobudol aj najvyššie hodnoty Q. Znamená to, že má nielen vysokú stabilitu, ale súčasne aj vysoký vplyv na ostatné parametre. Prípadná zmena tohto parametra má teda zásadné dopady na celý systém (koncepciu zóny). Prakticky je teda možné povedať, že správny návrh hierarchických priestorových vzťahov v urbanistickej koncepcii zóny by mal tvoriť základ každého udržateľného návrhu.

6 Záver

V priebehu dvadsiateho storočia sme si pomaly začali uvedomovať neudržateľný charakter ľudskej činnosti. Dogma udržateľnosti sa v súčasnosti stala, aspoň v teoretickej rovine, jednou z priorít všetkých ľudských aktivít. Výnimkou nie je ani oblasť architektúry a urbanizmu. Komplexnosť sídelných systémov a z toho vyplývajúca zložitosť vzťahov medzi ich komponentmi nás neustále nabáda k ich hlbšiemu skúmaniu. Snahou tejto štúdie bolo prispieť k pochopeniu tohto zložitého celku prostredníctvom analýzy vzájomných vzťahov urbanistických parametrov udržateľ-

nosti, pričom svoje pole záujmu zužuje na dimenziu obytnej zóny. Vybrané urbanistické parametre udržateľnosti – poloha, prepojenosť, forma urbanistickej štruktúry, intenzita zástavby, zelená infraštruktúra, prítomnosť obyvateľov, funkčná štruktúra, dostupnosť základnej občianskej vybavenosti, environmentálne parametre a verejný priestor – predstavujú kľúčové komponenty (skupiny komponentov) zodpovedné za udržateľnosť, respektíve neudržateľnosť urbanistickej koncepcie zóny. Skúmanie ich vzájomných vzťahov z pohľadu profesie architekta (urbanistu) prinieslo niekoľko zaujímavých poznatkov. Intenzita zástavby je parameter, ktorý silne ovplyvňuje iné parametre (a celý systém), ale je nimi aj ľahko ovplyvniteľný. Môže teda slúžiť ako „riadiaca páka“ na vyvolanie zmien, musí sa však s ním manipulovať opatrne, aby sa proces nevymkol spod kontroly. Parameter polohy má zas stabilizačný účinok pre svoje silné vplyvy a relatívne vysokú stabilitu. Jeho prípadná zmena by mala výrazný dopad na celý systém. Parametre prítomnosť obyvateľov a verejný priestor sa ukázali ako silne závislé na iných parametroch. Environmentálne parametre sa z pohľadu zóny zas ukázali ako relatívne systémovo nezávislé. Z výsledkov štúdie vyplýva, že na úrovni urbanistickej koncepcie obytnej zóny je zásadné dodržanie kontinuity a hierarchie širších priestorových vzťahov. Voľba intenzity zástavby bude kľúčová pre definovanie ďalších parametrov návrhu. Na druhej strane sa javí, že štruktúru environmentálnych prvkov a verejného priestoru je na zonálnej úrovni postačujúce riešiť len koncepcne, nakoľko sa dá predpokladať, že detaily verejných priestorov a architektonických objektov (univerzálny dizajn, zadržiavanie vody v krajine, využitie solárnej energie a podobne) budú ešte predmetom ďalších (podrobnejších) štúdií. Súčasnne možno konštatovať, že aspekty verejného priestoru a environmentálnych parametrov sú na úrovni zóny do veľkej miery dané (suplované) ostatnými sledovanými parametrami. Naplnenie vytýčených cieľov výskumu prispieva k celkovému chápaniu súvislostí v sídelnej štruktúre. Rozsah a povaha tejto štúdie síce nedovoľuje robiť širšie závery, no nabáda k ďalšiemu skúmaniu systémových vzťahov, ako základnej premisy k úspešnému napl-

neniu vízie udržateľnosti. Potenciál pre budúci výskum sa objektívne ukazuje najmä v rozšírení počtu a profesijného zastúpenia hodnotiteľov, využití širšieho spektra hodnotiacich metód. Osobitnú pozornosť bude potrebné venovať aj doplneniu, objektivizácii či prehodnoteniu skladby parametrov udržateľnosti. Potenciál predstavuje aj overenie získaných poznatkov praktickou aplikáciou v rámci prípadovej urbanistickej štúdie (v konkrétnom území).

Použité zdroje:

- ADAMEC, Jakub JANOUŠKOVÁ, Svatava – HÁK, Tomáš. Udržiteľné bydlie v kontextu Ženevských charty. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. 2019, roč. XXII, č. 3, s. 10–18. ISSN 1212-0855.
- ALEXÝ, Tibor. In JAKUŠOVÁ, Martina. Sídliská očami dvoch generácií urbanistov. In: *Urbanita*. 2011, roč. 23, č. 1, s. 13. ISSN 0139-5912.
- ALEXÝ, Tibor. Tibor Alexy On Petržalka and the Objective Laws of Urban Planning. In: HEJL, Martin a kol. 2 x 100 mil. m². Praha: KOLMO. eu, 2014, s. 169. ISBN 978-80-260-6127-4.
- BENEDICT, Mark – MCMAHON, Edward, T. *Green infrastructure: smart conversation for the 21st Century*. In: COLDING, Johan. *The Role of Ecosystem Services in Contemporary Urban Planning*. In: ELMQVIST, Thomas (ed.). *Ecosystems, Ecosystem Services, and Social Systems in Urban Landscapes*. In: NIEMELÄ, Jari (ed.). *Urban Ecology*. New York: Oxford University Press, 2014, s. 230. ISBN 978-0-19-964395-0.
- Cambridge Dictionary* [online]. [vid. 20. 12. 2020]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sustainability>
- GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Brno: Partnerství, 2012, 262 s. ISBN 978-80-260-2080-6.
- GILL, Susannah – HANDLEY, John F. – EN-NOS, Roland – PAULEIT, Stephan. *Adapting cities for climate change: the role of the green infrastructure*. In: PAULEIT, Stephan – BREUSTE, H. Jürgen. *Land-Use and Surface-Cover as Urban Ecological Indicators*. In: BREUSTE, H. Jürgen (ed.). *Ecology in Cities: Man-Made Physical Conditions*. In: NIEMELÄ, Jari (ed.). *Urban Ecology*. New York: Oxford University Press, 2014, s. 30. ISBN 978-0-19-964395-0.
- GLAESER, Edward. *Triumf mesta*. Bratislava: Premedia, 2019, 395 s. ISBN 978-80-8159-773-2.
- GÖRNER, Karol – MACHÁČOVÁ, Klára – RADINGER, Gregor. Parameter udržateľnosti v architektúre a urbanizme. nevyhnutnosť sledovania parametrov udržateľnosti v ateliérových prácach študentov architektúry. In: *ALFA*. 2019, roč. 24, č. 3, s. 40–55. ISSN 1335-2679.
- GÖRNER, Karol. Slovak housing estates and the accessibility of the key amenities. Case study Banská Bystrica. In: *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica*. 2017, č. 30, s. 51–64. ISSN: 1508-1117.
- GÖRNER, Karol. *Intenzifikácia obytných súborov*. dizertačná práca. FA STU v Bratislave, 2016, 166 s. FA-10818-48912.

- HÁK, Tomáš – JANOUŠKOVÁ, Svatava – MOLDAN, Bedřich. Udržitelné nebo chytré město. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. 2018, roč. XXI, č. 1, s. 14–25. ISSN 1212-0855.
- HRUŠKA, Emanuel. *K tvorbe urbanistického prostredia*. Bratislava: Zväz slovenských architektov v Športe, slovenskom telovýchovnom vydavateľstve, 1985, s. 13.
- KOHOUT, Michal – TITTL, Filip: Morfológia a adaptabilita pražských sídlíšť. In: *Stavba*. 2013, č. 1, s. 62–69. ISSN 1210-9568.
- KOMRSKA, Jan. *Hľadanie optimálneho podielu zelene v urbanistickej štruktúre*. In: RAKŠÁNYI, Peter – COPLÁK, Jaroslav (ed.). *Plánovanie ekologických sídlíšť*. Bratislava: ROAD, 2009, s. 72–87. ISBN 978-80-88999-37-9.
- KOUČKÝ, Roman. Citát. 2013. In: KOUČKÝ, Roman a kol. *Územní plán hlavního města Prahy / Metropolitní plán / Koncept odůvodnění*. Druhé upravené vydanie. Praha: IPR Praha, 2014, s. 484. ISBN 978-80-87931-19-6.
- KOVÁČ, Bohumil – KOMRSKA, Jan. *Záver – regulácia funkčno-priestorovej štruktúry mesta*. In: VITKOVÁ, Ľubica (ed.). *Kvantitatívne parametre urbanistických štruktúr*. Bratislava: ROAD, 2008, s. 77. ISBN 978-80-88999-35-5.
- KOVÁČ, Bohumil. Architekt a verejný urbanistický priestor. In: ALFA, 2015, roč. 20, č. 1, s. 19. ISSN 1335-2679.
- KOVÁČ, Bohumil – ŠTEFANCOVÁ, Lucia. Urbanistická štúdia využitia areálu bývalých kasární – ul. J. Krena – Bzinská, Nové Mesto nad Váhom. Bratislava: Fakulta architektúry STU v Bratislave, 2015. (urbanistická štúdia)
- LEGÉNY, Ján – MORGENSTEIN, Peter. *Solárna stratégia udržateľného mesta*. Bratislava: Nakladateľstvo STU, 2015, s. 248–251. ISBN 978-80-227-4366-2.
- MAHAFFIE, John. *Cross Impact Analysis. A primer* [online]. In: Foresight Culture, 2018. [vid. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <https://foresightculture.com/cross-impact-analysis-a-primer>
- MELKOVÁ, Pavla a kol. *MANUÁL tvorby veřejných prostranství hlavního města Prahy*. Praha: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2014, 290 s. ISBN 978-80-87931-09-7.
- MORGENSTEIN, Peter. Energetická kooperativnost' urbánnych štruktúr. In: ALFA, 2012, roč. 17, č. 4, s. 12. ISSN 1335-2679.
- NEUMANN, Gaby – DÜRING, Daniela. *Methodology to Understand the Role of Knowledge Management in Logistics Companies* [online]. In: LogForum, 2008. roč. 4, vyd. 1, č. 5, ISSN 1734-459X. [vid. 15. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.logforum.net/vol4/issue1/no5/5_1_1_08.html
- POKORNÝ, Jan. – HESSLEROVÁ, Petra. – JIRKA, Vladimír. – HURYNA, Hanna. – SEJÁK, Josef. Význam zeleně pro klima a možnosti využití termálních dat v městském prostředí. In: *Urbanismus a územní rozvoj*. 2018, roč. XXI, č. 1, s. 26–37. ISSN 1212-0855.
- URBAN TASK FORCE. *Towards an Urban Renaissance*. Taylor & Francis, 2005, s. 34. ISBN 0-203-09328-3.
- VITKOVÁ, Ľubica. Porovnanie ukazovateľov intenzity využitia územia na rôzne funkčné využitie. In: VITKOVÁ, Ľubica (ed.). *Kvantitatívne parametre urbanistických štruktúr*. Bratislava: ROAD, 2008, s. 27–36. 978-80-88999-35-5.
- WCED. *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future* [online]. 1987. [vid. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

Pod'akovanie:

Príspevok vznikol vďaka podpore Agentúry na podporu výskumu a vývoja v rámci projektu č. APVV-18-0044 – Solárny potenciál urbanizovaných území a jeho využitie v koncepte *Smart City*.

Príspevok je zverejnený v rámci Národného projektu: *Podpora univerzálneho navrhovania* č. NFP312040APA3, ktorý sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.

Výskum bol podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja APVV a NAWA – Polish National Agency for Academic Exchange, v rámci projektu APVV SK-PL-18-0022: *LIVA – The concept of livability in the context of small towns*.

Touto cestou sa tiež chceme poďakovať hodnotiteľom z praxe, ktorí sa zúčastnili expertného hodnotenia.

Ing. arch. Karol Görner, PhD.

Ing. arch. Lucia Štefancová, PhD.

Ústav urbanizmu a územného plánovania

Fakulta architektúry a dizajnu

Slovenská technická univerzita v Bratislave

ENGLISH ABSTRACT

Reciprocal influence of urban planning parameters of sustainability in a residential zone, by Karol Görner & Lucia Štefancová

Sustainability is now an inseparable part of urban and spatial planning. However, mutual relations among elements of settlement structures are not yet fully understood. The best way to design sustainable urban concepts is still open to question. The aim of this article is to analyse sustainability by means of a description of urban planning parameters in the context of a residential zone and, subsequently, to examine the relations among these parameters. The study analysed ten selected parameters and came to the conclusion that it is of key importance for sustainable urban planning concepts of residential zones that the context of functional/spatial relations is complemented by a definition of appropriate intensity of housebuilding. It is evident that more specific environmental aspects and the creation of public space are matters for more detailed levels of documentation of buildings and public space.

ROZVOJ DVOCH SUSEDNÝCH SATELITNÝCH SÍDEL: PREPOJENIE SPOLOČNÝM POLYFUNKČNÝM CENTROM

Ema Ruhigová, Roman Ruhig, Mária Bogárová, Michal Bogár

Príspevok sa venuje v dnešnej dobe veľmi aktuálnej téme – rozširovaniu satelitných obcí, ktoré sú súčasťou väčších aglomerácií. Rozvoj týchto sídel so sebou okrem vytvorenia potrebných kapacít na bývanie prináša množstvo negatívnych vplyvov na prírodné prostredie a krajinnú sféru. Článok sa venuje pomenovaniu týchto negatívnych vplyvov a poukázaniu na možné riešenia, ktoré svojou podstatou dokážu zabezpečiť potrebné kapacity a zároveň minimalizovať dopad na prírodné prostredie a eliminovať prílišné preťaženie dopravnej infraštruktúry. Ako príklad bola zvolená lokalita vzdialená 10 km od hlavného mesta Slovenska – Bratislavy, kde je tento neregulovaný a rýchly stavebný „boom“ hlavnou charakteristickou črtou rozvoja uvedenej suburbánnej oblasti. Naša pozornosť sa sústreďuje na intenzívne rastúcu obec Miloslavov tvorenú dvomi susediacimi predmestskými sídlami, ktoré sú už administratívne spojené, ale fyzicky sú stále od seba oddelené nezastavaným územím. Práve v tomto voľnom krajinnom území medzi dvomi obcami má vzniknúť nové polyfunkčné centrum s viacerými funkciami občianskej vybavenosti a novými kapacitami bývania, čím sa existujúce sídla spoja do jedného logického celku s novou identitou.

Kľúčové slová: satelit, rozvoj, polyfunkčné centrum, aglomerácia, koncepcia

1 Úvod

Miloslavov pozostáva z dvoch samostatných obcí – Miloslava a Alžbetin Dvor. Tieto dve sídla sú od Bratislavy vzdialené približne 10 km, no napriek tejto minimálnej vzdialenosti je ich dostupnosť v čase dopravnej špičky jednou z najkomplikovanejších v rámci Bratislavy a okolia. Transfer z obce sa totiž napája na hlavný ťah z Dunajskej Stredy do Bratislavy, ktorý je výrazne zaťažovaný satelitnými sídlami husto umiestnenými v rámci celej spádovej oblasti. S ďalším kontinuálnym zahusťovaním týchto lokalít sa dopravná situácia zhoršuje.¹⁾

Okrem dopravnej situácie je potrebné spomenúť aj fakt, že ide o lokalitu Žitného ostrova, ktorá je príznačná úrodnými pôdami a najväčšou zásobárňou kvalitnej pitnej vody v rámci celého územia SR. Ďalšia rozsiahla a nekoordinovaná výstavba má za následok degradáciu týchto prírodných potenciálov, ktorých negatívny vplyv má nadregionálny až celoslovenský rozmer.

Prímestská krajina Bratislavy patrí v súčasnosti k priestorom dynamických zmien. Za hranicami súvislej mestskej zástavby dochádza k výraznej premene krajiny, ktorá sa mení pod náporom nových rezidenčných areálov, budovania infraštruktúry obchodu a služieb, skladových priestorov či priemyselných parkov. Nárast zastavaných plôch je sprevádzaný aj zmenou v poľnohospodárskom využití krajiny. Úbytok ornej pôdy, nárast poľnohospodársky nevyužívaných plôch či likvidácia trvalých kultúr (vinice, ovocné sady) sú javy, ktoré nenávratne menia prímestskú krajinu [3].

Ďalším z problémov v oblasti krajinnnej sféry je postupné invazívne zasahovanie do jestvujúcich biokoridorov. Riešeným územím prechádza lokálny biokoridor Tomášov – Lehnice, ktorý navzájom prepája biokoridory nadregionálneho významu: biokoridor Malý Dunaj a biokoridor Dunaj.

Spomínané vedľajšie (negatívne) javy postupného zahusťovania a invazívnej výstavby sú v rôznej miere prítomné v satelitných sídelných štruktúrach aj

v ďalších väčších aglomeráciách. Nachádzame ich prakticky vo všetkých regiónoch obklopujúcich predovšetkým hlavné mestá bývalého socialistického bloku. S určitým oneskorením voči západoeurópskym mestám odohrávajú sa tu výrazné zmeny, ktoré podrobne popísali vo svojich štúdiách viacerí humánni geografi a sociológovia [5],[7],[9]. Pre zachovanie rovnováhy medzi krajinou a výstavbou je nevyhnutné vytvárať strategické návrhy rozvoja v regionálnej mierke a takisto na úrovni urbanistických koncepcií jednotlivých predmestských obcí.

2 Koncepcný návrh rozvoja – širšie vzťahy

2.1 Urbanistická koncepcia

Navrhnutá urbánna štruktúra vytvára fyzické aj funkčné prepojenie medzi obcami Miloslava a Alžbetin dvor. Návrh novej zástavby²⁾ obsahuje polyfunkčné centrum so všetkými potrebnými funkciami vytvárajúcimi skutoč-

1) Zhoršenie dopravnej situácie, premena krajinnnej pokrývky a ďalšie negatívne javy sú typickými príznakmi intenzívnej výstavby v zázemí Bratislavy v ostatných dvoch desaťročiach. Martin Šveda (Geografický ústav SAV) o tejto téme píše: „Dominantným procesom, meniacim široké zázemie Bratislavy, je suburbanizácia, ktorá zapríčiňuje zmeny funkčného využitia, morfolologickej štruktúry aj sociálnej skladby obyvateľov vidieckeho zázemia mesta“. Viac pozri v článku: ŠVEDA, M. Suburbanizácia v zázemí Bratislavy z hľadiska analýzy zmien krajinnnej pokrývky. In: Geografický časopis / Geographical Journal 63 (2011) 2, 155-173.

2) Návrh novej zástavby centra Miloslavova bol vytvorený v roku 2020 v podobe urbanistickej štúdie, v ktorej sa podrobnejšie rozpracoval víťazný návrh z dvojkolovej urbanistickej súťaže na Nové polyfunkčné centrum obce Miloslavov z roku 2019. Autormi štúdie sú Michal Bogár, Mária Bogárová, Roman Ruhig, Ema Ruhigová.

né živé jadro spojenej obce, ktorá má ambíciu postupne prerásť do podoby menšieho vidieckeho mesta.³⁾

Základným cieľom pri tvorbe koncepcie je stanovenie regulačného rámca, v ktorom sa môže rozvíjať spojená štruktúra obce Miloslavov. Hranice zastavaného územia musia byť definované tak, aby sa v intraviláne aj v extraviláne mohli uchovať vybrané prírodné plochy a takisto aj poľnohospodárska pôda – ako chránené lokality, do ktorých urbanizácia nebude zasahovať. Definovanie hraníc ďalšej výstavby je chápané ako maximálna miera urbanizácie a zároveň výrazná ochrana existujúcich prírodných plôch a poľnohospodárskych území.

V tejto súvislosti bola definovaná kompaktná urbanistická štruktúra v polyfunkčnom centre, ktorá bude mať vyššiu intenzitu zástavby, vďaka čomu sa podarí zamedziť ďalšej expanzii výstavby do extravilánu obce.

2.2 Racionalizácia záťaže dopravnej infraštruktúry

Jednou zo zásadných nosných ideí koncepcie je intenzívnejšie zapojenie jestvujúcej železničnej dopravy do každodenného života a to pre čo najširšiu skupinu obyvateľov. Zároveň je potrebné dosiahnuť zjednodušenie využitia železničnej dopravy a zníženie počtu osobných áut používaných na mobilitu obyvateľstva z rezidenčných štvrtí do zamestnania a naspäť. Z tohto dôvodu je v rámci navrhovanej urbánnej štruktúry plánovaná aj nová železničná stanica v centrálnej polohe – na novo navrhovanej priečnej osi obce – teda v území, kde bude možné vybudovať dostatočné záchytné parkovisko pre ľudí cestujúcich každodenne za prácou do Bratislavy, alebo iným smerom. Vytvorenie tejto novej železničnej stanice sa plánuje ako potenciálna spoločná zastávka s obcou Dunajská Lužná, do ktorej navrhujeme

predĺžiť trasu cestnej komunikácie (priečnej osi nového centra). Okrem podporenia železničnej dopravy je dôležité upozorniť na fakt, že vytvorenie polyfunkčného centra mesta, ktoré je v pešej dostupnosti dvoch doteraz neprepojených monofunkčných (obytných) štruktúr, so sebou prináša veľké množstvo pracovných príležitostí. Vďaka tomu je možné predpokladať menší pohyb obyvateľstva za prácou mimo obce. Vybudovaním adekvátnych kapacít pre predškolské a školské zariadenia tento princíp zníženia mobility možno očakávať aj pri pohybe obyvateľstva za vzdelaním.

2.3 Rešpektovanie a posilnenie biokoridorov

Pre posilnenie biokoridorov je potrebné do urbanistického konceptu vstúpiť krajinárskymi prvkami, medzi ktoré patria predovšetkým lineárne prírodné motívy. Vytvorením nových zele-

Obr. 1: Naľavo: Dopravná infraštruktúra – ružová: existujúce hlavné komunikácie, magenta: navrhované hlavné komunikácie, modrá: železničná trať, zelená: navrhovaná železničná zastávka. Napravo: Posilnenie zelených plôch, vyznačenie maximálnej prípustnej urbanizácie.

3) Zrealizovanie polyfunkčného centra Miloslavova prispeje k formovaniu novej identity obce, ktorá má v súčasnosti charakter vidieckeho sídla. Plánovaná urbánna štruktúra s väčšou hustotou zástavby a s vyššou podlažnosťou v porovnaní s existujúcou zástavbou, prepojí dnes samostatné obce Miloslava a Alžbetin dvor a prinesie do územia novú mierku a rozsah občianskej vybavenosti, ktoré sú charakteristické už pre menšie mesto.

Zdroj: Bogár, Bogárová, Ruhig, Ruhigová

Obr. 2: Axonometrické zobrazenie prepojenia dvoch satelitných štruktúr zo západnej strany. Existujúca štruktúra naľavo: Miloslavov, zlomok existujúcej štruktúry napravo: Alžbetin Dvor.

ných plôch je zabezpečené prepojenie obytných štvrtí s novým centrálnym námestím a s rekreačnou zónou v západnej časti územia.

Navrhovaná funkcia lesoparku nadväzuje na existujúcu záhradkársku oblasť. Zároveň je tu v prípade ďalšieho rozvoja vytvorený priestor pre menší rekreačný areál (s prenajímateľnými chatkami, plavárňou, wellness-centrom, bio-bazénom, stravovaním atď.). V celom koncepte urbanistickej štúdie sú jestvujúce biokoridory posilnené a čiastočne prepojené s novo-navrhovanými zelenými plochami, ako aj s okrajovými súkromnými záhradami.

3 Konceptný návrh rozvoja – riešené územie

Koncepcia urbanistickej štúdie je zameraná predovšetkým na návrh zástavby, ktorou je definované nové centrálné námestie obce a jeho bezprostredné okolité územie. Okolo tohto ústredného priestoru sa rozvíja urbanistická štruktúra obsahujúca objekty občianskej vybavenosti (radnica, dom kultúry, nákupné centrum a ďalšie), obytné domy s vybavenosťou a ďalej, vo východnej, západnej a severnej polohe sú to aj bodové a líniové bytové domy. Súčasťou návrhu sú aj zelené plochy, ktoré majú diferencovaný charakter:

od verejnej zelene na námestí, cez poloverejnú zeleň medzi obytnými domami až po zelené pásy navrhnuté v rámci ulíc a diagonálnych trás peších ťahov. Uvedená nová zástavba s parkovými a zelenými plochami vytvára urbánny celok polyfunkčného centra, ktoré po zrealizovaní prepojí dve aktuálne oddelené časti obce do jedného celku. Priestorový koncept tohto nového centra ako spájajúceho prvku je založený na princípe tvorby kompaktnej urbanistickej štruktúry, ktorá prináša do prostredia predmestského sídla novú mierku a väčšiu hustotu zástavby. Pojem hustota pritom chápeme v rovnakom zmysle ako Pavel Hnilička, ktorý ju vníma predovšetkým ako hodnotu kvalitatívnu, ako predpoklad kvality a atraktivity mestského bývania. Je tu chápaná skôr ako hustota zážitkov v protiklade voči prázdnote a monotónnosti. Nie je to samozrejme univerzálny všeliek. Jednoznačný je však záver, že medzi hustotou osídlenia a kvalitou bývania existuje jasná spojitosť. Zvyšovanie hustoty osídlenia na predmestiach môže výrazne zlepšiť kvalitu bývania [1].

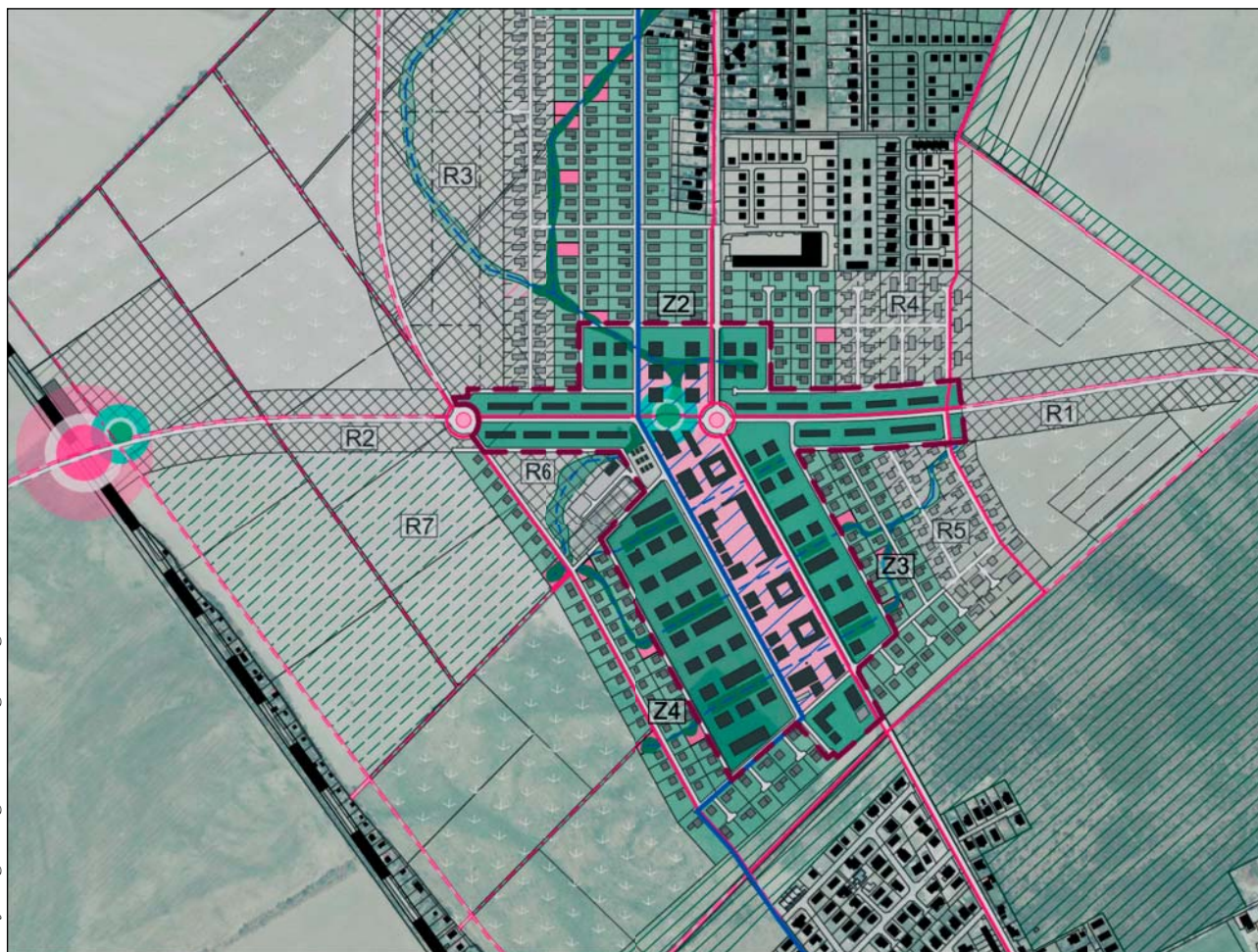
Naším autorským zámerom, popri zvýšení kvality bývania a celkovej úrovne života v predmestskom sídle, je aj strategický cieľ zachovať čo najväčší rozsah prírodného a poľnohospodárskeho územia, ktoré obklopuje

toto sídlo. Vytvorením väčšej hustoty urbanistickej štruktúry vo vnútri nového centra obce dosahujeme kompaktnejšie umiestnenie všetkých potrebných funkcií vybavenosti a bývania na menšom zastavanom území. Týmto princípom chceme teda dosiahnuť aj ochranu voľného krajinného územia v okolí sídla, kam už nová zástavba nebude expandovať. Za dôležitý fakt v celom procese považujeme, že koncepciu vytvorenia intenzívnejšej štruktúry polyfunkčného centra prijali aj poslanci obecného zastupiteľstva ako zásadný princíp ďalšieho rozvoja obce a ochrany okolitej krajiny.

3.1 Kompozičné princípy

Urbanistická koncepcia polyfunkčného centra vychádza z prirodzeného rázu existujúceho prostredia. V návrhu sú rozvinuté charakteristické prvky urbánnej štruktúry, aké dnes možno nachádzať v existujúcej štruktúre. Je to napríklad hodnotný priestor pozdĺžneho námestia s verejnou zeleňou, ktoré sa nachádza v časti Miloslava, líniová zástavba tvorí typické domoradia, zelené aleje v uličných priestoroch a podobne.

V priestorovom koncepte polyfunkčného centra sa pracuje s kompozičnými osami, v rámci ktorých sú vytvárané urbanistické priehľady na miestne vertikálne akcenty, napríklad na pláno-

Obr. 3: Riešené územie – polyfunkčné centrum (ružová) a okolité obytné bloky. Z2, Z3, Z4 – navrhované individuálne bývanie v rodinných domoch, R1, R2, R3, R4, R5 – rezervné plochy na bývanie, R7 – rozvojová plocha pre rekreáciu

vanú vežu umiestnenú v rámci areálu kostola a pastoračného centra. Pozdĺžna kompozičná os je v návrhu trasovaná ako hlavná urbánna os vedena cez centrálné námestie. Táto os tvorí zároveň spojnicu oddelených častí obce Miloslavov.

Priečna kompozičná os je definovaná ako funkčná trasa, ktorá tvorí spojnicu polyfunkčného centra s novou železničnou stanicou a novými obytými štvrtami vo východnej časti Miloslavova.

3.2 Občianska vybavenosť a polyfunkcia vo vzťahu k výške populácie

Výročná správa obce Miloslavov za rok 2018 uvádza v demografickej časti oficiálny údaj o populácii obce: 3.050 obyvateľov. Po zrealizovaní polyfunkčného centra spolu s ďalšími obytými zónami sa zvýši počet obyvateľov obce o cca 3.600 obyvateľov. Populácia obce v súvislosti s novou výstavbou vzrastie

na približne 6.650 obyvateľov. Po vybudovaní plánovanej urbánnej štruktúry sa teda Miloslavov dostane do kategórie obcí s populáciou 5–10 tisíc obyvateľov. Uvedená veľkostná kategória bola použitá ako základné kritérium pre výber jednotlivých typov občianskej vybavenosti, ako aj podklad pre jej dimenzovanie. Vzhľadom na rýchly rast rezidenčných štvrtí, ktoré aktuálne vznikajú na území Miloslavova, alebo v jeho okolí, v niektorých funkciách počítame aj s vyššou občianskou vybavenosťou zodpovedajúcou sídlu s populáciou nad 10 tisíc obyvateľov. Týka sa to najmä zdravotného strediska, ktoré by už malo mať charakter malej polikliniky.

V novom centre obce navrhujeme viaceré objekty občianskej vybavenosti (respektíve polyfunkčné domy obsahujúce bývanie) s cieľom, aby sa už táto štruktúra formovala ako centrum malého mesta. Na prízemí objektov je situovaná obchodná vybavenosť a služby a na vyšších podlažiach bytové jednot-

ky. Zámerom koncepcie je vytvorenie plnohodnotnej mestskej štvrte, ktorá bude žiť v priebehu celého dňa a v rámci vybavenosti centra bude vytvorená príležitosť na kultúrne a spoločenské aktivity aj vo večerných hodinách.

3.3 Jednotlivé druhy občianskej vybavenosti podľa odporúčania štandardov minimálnej vybavenosti

V urbanistickej koncepcii sú navrhnuté viaceré polyfunkčné objekty, v ktorých bude v zmysle návrhu štandardov minimálnej vybavenosti obce možné postupne umiestniť jednotlivé funkcie, ktoré uvádzame nižšie. Niektoré z týchto funkcií už obec Miloslavov má vybudované (ako napríklad štadión s ihriskom 100 x 65 m a pod.), v našom texte sú však uvedené všetky druhy vybavenosti z dôvodu prezentácie uceleného prehľadu funkcií.

V zmysle spomínaných štandardov minimálnej vybavenosti ide najmä o tieto funkcie:

- Školstvo
- Zariadenia telovýchovy, športu a pohybovej rekreácie
- Zariadenia cestovného ruchu
- Zdravotnícke zariadenia
- Zariadenia sociálnych služieb
- Zariadenia maloobchodu
- Zariadenia verejného stravovania
- Administratíva a služby
- Zariadenia finančných služieb
- Kultúrne zariadenia

3.4 Resumé: hlavné princípy novej urbanizácie

V rámci našej reflexie o možnom rozvoji predmestského sídla a pri rozhodovaní sa o budúcom smerovaní urbanizačných a prírodných osí v krajine je vhodné pripomenúť si, že urbanizáciu môžeme chápať ako proces premeny prostredia z rurálneho na urbánne [2]. V tejto súvislosti je zrejmé, že každý zásah do voľnej krajiny smerujúci k výstavbe, spôsobuje väčšiu či menšiu zmenu charakteru územia. V prípade prepojenia dvoch oddelených sídel novou zástavbou spoločného centra ide o typickú urbanizačnú aktivitu. Jej výsledkom má byť v budúcnosti kompaktná štruktúra jedného uceleného sídla, ktoré sa vybuduje na jasne definovanom území.

V rámci zachovania kontinuity prostredia rurálnej krajiny a tvorby svojbitej identity budúceho sídla vychádza naša koncepcia z nasledujúcich princípov:

- návrh pozdĺžneho námestia inšpirovaný pôvodným lineárnym parkom (ako jediným existujúcim stretávacím priestorom),
- prírodné línie rastlej zelene prechádzajúce cez štvrte rodinných domov, ktoré vytvárajú ponášku na niekdajší organický charakter krajiny na miestach bývalých dunajských ramien,
- voľba mierky celkovej zástavby, ktorá nadväzuje na pôvodnú mierku vidieckeho sídla,
- lineárnosť novej navrhovanej zástavby, ktorá zachovaním líniového typu zástavby podporuje urbánu kontinuitu územia.

Obr. 4: Riešené územie v rámci Urbanistickej štúdie – navrhovaná situácia, júl 2020

Obr. 5: Riešené územie – axonometrické zobrazenie polyfunkčného centra

Obr. 6: Diferenciácia rôznych typov návrhových zelení v urbanizovanom území. Zľava: medzibloková sídelná zeleň, rastlá zeleň medzi rodinnými domami a parková zeleň pri námestí.

Koncepcia kladie dôraz aj na ekologický prístup a udržateľnosť rozvoja sídla. V urbanistickom rozvoji sú obsiahnuté nasledovné koncepčné kroky:

- zníženie energetických nárokov vhodnou orientáciou domov,
- zadržiavanie dažďovej vody v retenčných nádržiach a jej využitie,
- podpora získavania solárnej energie i pre obecné objekty,
- výsadba nových sadových úprav, stromov a stromoradií.

S posledným z uvedených bodov súvisí diferenciácia jednotlivých zelených plôch v území. V tejto súvislosti možno hovoriť o parkoch a im príbuzných typoch verejnej parkovej zelene (nachádzajúci sa v lesoparku), rastlá zeleň medzi rodinnými domami (ako ponáška na niekdajšie mŕtve ramená), medzibloková sídelná zeleň s charakterom sadových úprav a parkov (medzi bytovými domami), zelené strechy a strešné záhrady (najmä na objektoch občianskej vybavenosti), zeleň v areáloch predškolských a školských objektov a pri zariadeniach sociálnej starostlivosti, zeleň mestských námestí a peších zón, líniová zeleň (v uliciach), izolačná zeleň a ostatná zeleň.

Záver

Za dôležitý moment v celom vývoji obce Miloslavov (časti Miloslava a Alžbetin Dvor) možno považovať rozhodnutie vedenia obce prijať urbanistickú koncepciu, ktorá definuje ako prvú etapu rozvoja zahájenie skutočného fyzického prepájania oboch častí obce výstavbou architektonických objektov. V tejto súvislosti je zásadné začať urbanizačný proces výstavbou nových objektov občianskej vybavenosti, ako aj obytných domov s vybavenosťou v parteri, ktoré sú navrhnuté na hlavnej pozdĺžnej osi, teda v území obklopujúcom spojovaciu komunikáciu medzi Miloslavou a Alžbetiným dvorom. Objekty popri hlavnej ulici sú navrhnuté zároveň ako súčasť centrálného námestia. Počas tejto etapy by mala byť realizovaná aj priečna os polyfunkčného centra – spojnica centrálného námestia s objektom novej železničnej stanice v Miloslavove.

Všetky postupné kroky, ktoré sme predstavili v našom texte, smerujú k dosiahnutiu novej kultúrnej identity mesta. Cieľom urbanistickej koncepcie vytvorenej pre Miloslavov je zabezpečiť dostatočné kapacity vychádzajúce z potrieb obyvateľstva a zároveň pri-

niť vyššiu kvalitu životného priestoru pre existujúcu sídelnú štruktúru. Popri tvorbe návrhu nového centra v kombinácii s rešpektovaním pôvodného charakteru obce a prírodných pomerov sústredili sme sa na vytvorenie uceleného konceptu rozvoja konkrétneho predmestského sídla. Zároveň s tým sme sa koncentrovali na formulovanie všeobecnejších regulačných princípov ako príspevku k diskusií o riešení ďalšej urbanizácie okrajových častí bratislavskej aglomerácie.

Použitá literatúra:

- [1] HNILÍČKA, P. Sídelní kaše: otázky k suburbanizácii výstavby kolónií rodinných domů. Brno: Host – vydavatelství, s.r.o., 2012, s. 76. ISBN: 978-80-7294-592-4.
- [2] OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P. Teoretické přístupy a současná témata výzkumu suburbanizace. In Ouředníček, M., Špačková, P., Novák, J. eds. Sub Urbs: Krajina, sídla a lidé. Praha: Academia, 2013, s. 13–36. ISBN: 9788020022264.
- [3] PAZÚR, R., PAZÚROVÁ, Z., OŤAHEĽ, J. Ako sa zmenila vidiecka krajina? Transformácia prímestskej krajiny z hľadiska zmien krajinnej pokrývky. In Šveda, M., Šuška, P. eds. Suburbanizácia: Ako sa mení zázemie Bratislavy? Bratislava: Geografický ústav SAV, 2019, s. 56–82. ISBN: 978-80-89548-08-8.

- [4] SVĚTLÍK, J. Kotevní místo průmyslového dědictví i rozvoje. In *Průmyslové dědictví: sborník příspěvků z mezinárodního bienále Industriální stopy*. Praha: Výzkumné centrum průmyslového dědictví ČVUT, 2008, s. 196–201. ISBN: 978-80-01-04067_6.
- [5] SÝKORA, L., BOUZAROVSKI, S. Multiple transformations: Conceptualising post-communist urban transition. *Urban Studies*, 2012, 49 (1), 41–58. 0042-0980 Print/1360-063X Online © 2011 Urban Studies Journal Limited, DOI: 10.1177/0042098010397402.
- [6] ŠVEDA, M. Suburbanizácia v zázemí Bratislavy z hľadiska analýzy zmien krajiny pokrývky. In: *Geografický časopis / Geographical Journal* 63 (2011) 2, 155–173. ISSN 0016-7193.
- [7] ŠVEDA, M. Paneláky nalezato? Bytová výstavba a jej priestorové formy v zázemí Bratislavy. In Šveda, M., Šuška, P. eds. *Suburbanizácia: Ako sa mení zázemie Bratislavy?* Bratislava: Geografický ústav SAV, 2019, s. 20–55. ISBN: 978-80-89548-08-8.
- [8] PETRÍKOVÁ, D. Klasifikácia a hodnotenie možností regenerácie brownfieldov. *Urbanita: Časopis o urbanizme a územnom plánovaní* [online]. Bratislava: URBION, 2011. 23 (3), 10–13 [cit. 2016-10-15]. ISSN 0139-5912. Dostupné na: <http://www.uzemneplany.sk/sutaz/klasifikacia-a-hodnotenie-moznosti-regeneracie-brownfieldov>
- [9] TAMMARU, T. Suburban Growth and Suburbanisation under Central Planning: The Case of Soviet Estonia. *Urban Studies*, 38, 2001, s. 1341–1357. Dostupné na: <https://EconPapers.repec.org/RePEc:sae:urbstu:v:38:y:2001:i:8:p:1341-1357>.

Ing. arch. Ing. Ema Ruhigová
Ing. arch. Roman Ruhig, PhD.
Ing. arch. Mária Bogárová
Ing. arch. Michal Bogár

Poznámka redakce:

Článek byl převzat na základě udělené licence z: URBAŠKOVÁ, H. – OBRŠÁLOVÁ, L. (eds.). Budoucnost venkova. Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., Brno: 2020, 164 s. ISBN 978-80-7623-049-1. Článek byl publikován na straně 101–114.

ENGLISH ABSTRACT

The development of neighbouring satellite settlements: Linkage by a common multifunctional centre, by Ema Ruhigová, Roman Ruhig, Mária Bogárová and Michal Bogár

This article addresses a highly topical matter: the spread of satellite settlements to make larger agglomerations. Besides creating necessary housing capacity, the development of these settlements has a lot of negative impacts on natural settings and the landscape. This article identifies these negative impacts and pinpoints possible solutions that would both guarantee the necessary capacity and eliminate environmental impacts from an overloaded transportation infrastructure. The example is given of Miloslavov, a settlement 10 kilometres from Bratislava, Slovakia's capital, which is the site of an uncontrolled construction boom in a suburban area. A village experiencing intensive growth, it comprises two neighbouring suburban settlements that have already been united administratively but are still separated physically by an undeveloped territory. It is expected that a new multifunctional centre of public facilities will be built in this unoccupied zone, linking the new housing capacity in a logical whole with a new identity.

KVALITA ŽIVOTA V REGIONECH V NÁVAZNOSTI NA STRATEGII ČESKÁ REPUBLIKA 2030

T A
Č R

Projekt Systém hodnocení a srovnávání kvality života obyvatel České republiky v regionální dimenzi je vědecko-výzkumným projektem, který byl podpořen Technologickou agenturou České republiky v rámci programu Éta (TL02000206). Jedná se o společný projekt TREXIMA, spol. s r. o. a Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy.

Hlavním cílem projektu je vytvořit systém hodnocení kvality života na regionální úrovni za pomoci dotazníkového šetření mezi občany České republiky a vytvořit prostorový model kvality života pro Českou republiku. Kromě řešitelů jsou do projektu zapojeny i další subjekty, které by chtěly výsledky projektu využít při své činnosti, například Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, Moravskoslezský kraj, Zlínský kraj či Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest.

V rámci projektu je hodnoceno 11 oblastí kvality života, které byly využity v rámci národního strategického rámce Česká republika 2030. Jedním z cílů této strategie bylo nalézt indikátory vhodné k hodnocení kvality života v České republice na národní úrovni bez zahrnutí regionálního aspektu. Toto hodnocení zcela opomíjí rozdíly v komplexně pojímané kvalitě života mezi jednotlivými regiony a jejich specifika. Přitom pokud chceme činit opatření na zvýšení kvality života v České republice, je znalost regionálních rozdílů klíčová.

Jak pojímáme kvalitu života?

Kvalita života je multidimenzionální koncept, který může být chápán jak ve vztahu k jedinci (subjektivní, individuální pojetí), tak k území (objektivní, regionální pojetí). Je přitom zřejmé, že objektivní kvalita života v určitém regionu chápána ve smyslu vnější kvality dané životní úrovní prostředí přímo ovlivňuje subjektivní vnímání kva-

lity života. Jak se změní kvalita života, když se sníží emise škodlivých látek v ovzduší, sníží kriminalita, či lepší dostupnost mateřských škol? Tyto pro region pozitivní změny mohou být každým z nás vnímány jako jinak významné pro náš život a naši individuální kvalitu života.

Objektivní kvalitu života na regionální úrovni hodnotíme v rámci deseti dimenzí vycházejících z národního strategického rámce Česká republika 2030. Pro účely regionálního hodnocení bylo nutné koncepční pojetí jednotlivých dimenzí modifikovat, aby byl podchycen regionální aspekt. Při tvorbě systému indikátorů se snažíme o nalezení co

spokojenosti s jednotlivými oblastmi kvality života (zdraví, vzdělávání aj.) a také hodnocení prožívaných nálad a emocí. Zde má proto význam výběrové šetření mezi obyvateli.

Jak měříme kvalitu života?

Naším cílem je vytvořit systém kvalitních indikátorů pro měření kvality života v českém prostředí na regionální úrovni správních obvodů obcí s rozšířenou působností (SO ORP). Tyto administrativní regiony odpovídají nejlépe přirozeným funkčním regionům, a je tedy smysluplné se ptát po rozdílech v jednotlivých indikátorech a oblastech kvality života na této regionální úrovni.

nevhodnějších dostupných indikátorů. Vybrané indikátory vycházejí zejména z odborných prací a strategií, které sledují a hodnotí sledované oblasti kvality života na regionální úrovni Česka. Využíváme zároveň i odborné konzultace s experty, kteří se tématy jednotlivých oblastí dlouhodobě vědecky či analyticky zabývají.

Mimo využívaných deset dimenzí vymezuje národní strategický rámec Česká republika 2030 navíc dimenzi osobní pohoda. Tato subjektivní pohoda (subjective well-being) zahrnuje hodnocení celkové životní spokojenosti,

Vybrané indikátory jsou následně zpracovány pomocí jednotné metodiky, která je založena na rigorózních matematicko-statistických metodách, které identifikují vazby mezi jednotlivými indikátory a umožní konstrukci kompozitních indikátorů. Ty umožňují zjednodušit velké množství indikátorů, čímž usnadňují srovnání jevů, které je jinak velmi obtížné. K přednostem agregace indikátorů

patří schopnost sumarizovat vícerozměrné pohledy či usnadnit interpretaci trendu, kterou je obtížné vymezit z více oddělených indikátorů. Pomocí tohoto postupu bude možné identifikovat silné a slabé stránky jednotlivých regionů.

Jak se mohou obce zapojit?

Abychom zjistili, co je důležité v rámci posuzování kvality života pro jednotlivce, realizujeme šetření s názvem Život v regionech. Cílem je zjistit subjektivní vnímání kvality života obyvatel ČR v místě jejich pobytu, tj. při zohlednění regionálních podmínek.

První kolo šetření proběhlo na podzim roku 2020 a mohli se do něj zapojit obyvatelé z celé České republiky, a to na základě výzvy k registraci do šetření, kterou obdrželi přímo do svých schránek. Druhé kolo šetření je plánováno na podzim letošního roku.

Obce, které by svou účastí v průzkumu chtěly přispět k vývoji metodiky zkoumání a hodnocení kvality života obyvatel České republiky v regionální dimenzi, se na nás mohou obrátit prostřednictvím e-mailu info@zivotvregionech.cz. Tato spolupráce ve druhém

kole šetření Život v regionech, zapojeným obcím přinese informace o tom, co je ve vnímání kvality života pro obyvatele dané obce stěžejní a jaké jsou její silné nebo naopak slabé stránky, což přispěje k tvorbě strategií pro řízení na obecní úrovni.

*RNDr. Pavlína Netrdová, Ph.D.
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy*

*Ing. Ludmila Petkovová, Ph.D.
Trexima, spol. s r. o.*

OBČANSKÉ VYBAVENÍ

KONFERENCE AUÚP ČR, DUBEN 2021

Lanškroun – malebné městečko ležící v podhůří Orlických hor s necelými 10 000 obyvateli se mělo letos v dubnu již podruhé stát místem konference, kterou pravidelně, dvakrát ročně, pořádá Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR. Podobně jako vloni znemožnila fyzickou účast pandemická situace, nezbylo tedy než atraktivní téma konference – občanské vybavení – již neodkládat. Konference se tak uskutečnila formou streamového přenosu z Prahy, ze sídla Nadace pro rozvoj architektury a stavitelství ve dnech 15. a 16. dubna 2021.

Úvodní slovo patřilo předsedovi AUÚP doc. Petru Durdíkovi a v něm nastoleným otázkám, k jejichž uspokojivému zodpovězení, alespoň částečně, by konference měla přispět. Jak se dnes postupuje při návrhu občanského vybavení a jak je to s občanským vybavením zřizovaným ve veřejném zájmu? Jak podrobná by měla být územně plánovací dokumentace z hlediska jeho lokalizace? Existují ukazatele, kolik zařízení je v území potřeba a potřebujeme tyto ukazatele? Tyto a další nastolené otázky byly předmětem zejména panelové diskuse, osobní kontakt na společenském večeru, kde

se odborné otázky vždy živě diskutují, však citelně chyběl.

S občanskou vybaveností Pardubického kraje seznámil účastníky konference ve svém příspěvku Roman Línek, první náměstek hejtmana, jenž neopomenul zmínit i aktuální projekty z oblasti školství, zdravotnictví a kultury a zdůraznit potřebu kvalitní a dostupné občanské vybavenosti jako jednoho z předpokladů dalšího rozvoje kraje i zvýšení životní úrovně jeho obyvatel.

„Zemská koruna“, tak zní v překladu historický název Lanškrouna, plánovaného hostitelského města konference, které jsme tak měli možnost poznat pouze virtuálně. S jeho občanskou vybaveností nás seznámili starosta města Radim Vetchý a architekt města Oldřich Bittner. Město Lanškroun má územní plán od roku 2012 a dosud nedoznal změn! Město mělo svého hlavního/městského architekta již od roku 2003 a zřejmě i tato skutečnost se výrazně podepsala na kvalitním územním plánu. Vedení města klade důraz i na participaci obyvatel při tvorbě veřejného prostoru.

Jak je tomu s financováním výstavby občanské vybavenosti v Irsku, představil v dalším příspěvku zahraniční přednášející Hendrik van der Kamp z Dublinského technologického institutu. Problémem při budování občanské vybavenosti jsou negativní externality, kdy není vždy možné přenést náklady za její vybudování na konkrétní uživatele. Nový irský zákon o územním plánování z roku 2000 přinesl spravedlivější způsob výpočtu příspěvků na budování veřejné infrastruktury – tzv. program kontribucí pro rozvoj. Tato jasnější pravidla přivítal jak soukromý, tak i veřejný sektor.

Odpolední maraton prvního dne konference nastartovala Veronika Šindlerová příspěvkem o aktualizaci kapitoly Občanské vybavení v internetové publikaci Principy a pravidla územního plánování. Garanty publikace jsou Ministerstvo pro místní rozvoj a Ústav územního rozvoje. Potřeba aktualizace této kapitoly byla dána i novou metodikou Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury z roku 2017. Cílem aktualizace byla snaha o přehlednější systematiku občanského vybavení a doplnění plošných nároků vybraných druhů občanské vybavenosti.

Multifunkční centrum Lart (Ateliér 90, 2019)

Na příspěvek navázal autor metodiky prof. Karel Maier, který se ve svém vystoupení zabýval dostupností občanského vybavení v územním plánování obcí. Standardy jsou zaměřeny na posuzování vhodnosti rozvojových ploch pro bydlení z hlediska obslužnosti a dostupnosti veřejné občanské vybavenosti. Jak prof. Maier zdůraznil, územní plánování by mělo důsledně využívat všechny své nástroje k zajištění dostupnosti zejména základní občanské vybavenosti.

Problematické občanského vybavení v oblasti sociálních služeb se věnovala v následující přednášce Vladana Vasková z Odboru sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV). Základním právním předpisem pro plánování zajištění dostupnosti sociálních služeb je zákon o sociálních službách, který přenáší hlavní kompetence v plánování sociálních služeb na místní úroveň – kraje a obce. Dostupnost sociálních služeb tak zajišťují kraje podle střednědobých plánů rozvoje, na jejichž tvorbě participují obce, zástupci poskytovatelů i uživatelů sociálních služeb. MPSV zpracovává národní strategii rozvoje sociálních služeb a ve spolupráci s kraji určuje parametry jejich dostupnosti.

Následující dvě přednášky se již týkaly konkrétních projektů – Radim Vetchý ukázal zajímavé časosběrné video z výstavby kulturního domu v Lanškrouně. Multifunkční centrum Lart se otevřelo veřejnosti v roce 2019. Centrum má dvě části – zrekonstruovaný historický objekt Langerovy vily (vila šperkaře Langer z roku 1894) byl propojen s novým multifunkčním sálem s vynikající akustikou. Regeneraci brownfieldu – bývalého průmyslového závodu Perla v Ústí nad Orlicí se věnoval ve své přednášce prof. Michal Šourek. Již pět let po nabytí účinnosti regulačního plánu a sedm let po vyhodnocení architektonické soutěže došlo v areálu k rekonstrukci nejstarších budov, buduje se síť veřejných komunikací a výstavba kulturních zařízení. Panelovou on-line diskusí byl následně ukončen první den konference. Diskutovali akademici i zástupci samosprávy. Odpovědi účastníků panelu na otázky, jaká je současná potřeba pokrytí občanskou vybaveností v sídlech z pohledu samospráv, jaké jsou uplatňované nároky při zpracování územně plánovacích dokumentací, do jaké podrobnosti by měl územní plán definovat konkrétní plochy pro jednotlivá zařízení občanského vybavení, zda je dnes dobře nastavena závaznost dokumentací a zda má být vše v územním plánu, nebo v regulačním plánu, si lze přečíst ve sborníku z konference, který vyjde jako mimořádná příloha časopisu Urbanismus a územní rozvoj č. 3/2021.

Druhý den on-line konference zahájil Norbert Lichý – autor jednoho z oceněných návrhů soutěže Urban Design Award představením svého projektu –

urbanistické restrukturalizace centra města Humpolce. Následující přednáška Ondřeje Flégra se věnovala tématu dostupnosti sociálních služeb a transformaci ústavních zařízení na služby poskytované v komunitě s praktickými ukázkami výsledků transformace v Pardubickém kraji. Petra Trambová, místostarostka Písku, představila dva zajímavé architektonické počiny vzhlédající na základě architektonické soutěže – městskou knihovnu a plavecký bazén.

Konkrétnímu příkladu občanského vybavení na místě bývalého průmyslového závodu v Kralupech nad Vltavou se věnoval ve svém příspěvku prof. Tomáš Šenberger. Městský architekt Lukáš Ehl prezentoval práce na konkrétních projektech ve vybraných městech a obcích (Líbeznice, Řevnice, Červený Kostelec).

Závěr konference patřil informacím o vyhlášení soutěže Urbanistický projekt roku 2021 (Jan Fibiger), Politice architektury a jejích nástrojích (Vít Řezáč) a navrhovaným změnám v novém stavebním zákoně (Roman Vodný).

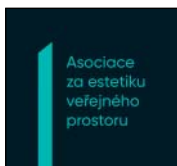

Interiér centra Lart

Atraktivní téma, zajímavé příspěvky, nastolené otázky, některé odpovědi. Tak by se ve zkratce dala shrnout letošní virtuální jarní konference Asociace. Konference byla kvalitně připravena a měla i hojnou účast. Není ale nad tradiční formu, a tak se můžeme těšit na tu podzimní, kde se, doufejme, osobně setkáme.

*Mgr. Tamara Blatová
Ústav územního rozvoje*

Mapování činnosti městských architektů a jejich boje s vizuálním smogem

České obce oslovuje v současné době **Asociace za estetiku veřejného prostoru** ve spolupráci s **Českou komorou**

architektů. Mapují působení a činnost městských architektů a oddělení architektury. Asociace se věnuje otázce péče o veřejný prostor v ČR, která významně ovlivňuje atraktivitu a úspěšnost obcí. Právě na podobu veřejného prostoru má činnost městských architektů významný vliv.

Řada českých měst spolupracuje na kultivaci veřejného prostoru ve spolupráci s externími odborníky nebo vlastními městskými architekty. V mnoha obcích vznikla za tímto účelem přímo pozice architekta města nebo oddělení architektury. Mnohá města v současné době usilují o zřízení obdobných oddělení a pozic, protože si uvědomují jejich rostoucí důležitost. Mnohde architekti působí jako odborní členové pracovních skupin či zřízených komisí.

„Rozhodli jsme se v průběhu jara 2021 zmapovat působení městských architektů, podoby jejich práce pro municipalitu, ale i úspěchy a překážky jejich práce,” informuje Jakub Kletenský, výkonný ředitel asociace. „Proto v těchto dnech cíleně oslovujeme obce, abychom je požádali o vyplnění našeho dotazníku, s jehož pomocí aktuální stav mapujeme. Rádi bychom je v tomto ohledu vyzvali ke spolupráci. I když primárně oslovujeme obce s rozšířenou působností, budeme samozřejmě rádi, když se do ankety zapojí i další sídla.”

Estetika veřejného prostoru má svou ekonomickou hodnotu

„V současné době je k dispozici seznam městských architektů, který zveřejnila Česká komora architektů. Vzhledem k tomu, že se situace na tomto poli v posledních letech výrazně proměňuje,

rozhodli jsme se ve spolupráci s ČKA přistoupit k našemu průzkumu a tímto způsobem nejen aktualizovat a rozšířit stávající seznam městských architektů, ale využít této příležitosti také ke zmapování jejich práce, šíře jejich aktivit, způsobů a forem spolupráce s municipalitami a další zjištění,” doplňuje Kletenský. „Velkým tématem pro nás je také otázka vizuálního smogu, který je nedílnou součástí naší ankety. Jsme pevně přesvědčeni, že estetika veřejného prostoru má svou ekonomickou hodnotu,” dodává Kletenský.

„ČKA dlouhodobě monitoruje činnost městských architektů. Jsme rádi, že i formou této ankety můžeme zjistit některá další specifika a aktuální problémy, které městské architekty napříč celou Českou republikou tíží,” uvádí Milan Kořář, předseda pracovní skupiny ČKA pro Urbanismus.

Práce městských architektů zahrnuje i vhodnou komunikaci s veřejností a podnikateli

Městský architekt jako odborný konzultant a poradce městského úřadu v oblasti architektury a urbanismu dohlíží na celkový koncepční přístup k prostorovému uspořádání města. *„Dalo by se říct, že městský architekt je koordinátorem plánovaných změn, které se často prolínají napříč mnoha odděleními nebo pracovními skupinami v rámci městského úřadu. Nejde jen o budovy nebo fasády. Spolupracuje na zpracování územních plánů, regulačních plánů a územních studií a dalších strategických dokumentů. Často se jeho role týká dohlížení nad koncepčními změnami v rámci městského mobiliáře, zeleně, povrchů veřejných prostranství apod. Jeho role spočívá také v komunikaci s veřejností o klíčových tématech spravovaných lokality,” komentuje Václav Kocián, vedoucí oddělení architektury města Kopřivnice. „Velkým tématem posledních let je otázka vizuálního či reklamního smogu. V této oblasti hraje velkou roli komunikace s veřejností a podnikateli. Vhodně navržená koncepce a její*

správné odkomunikování vede k hladšímu průběhu změn.”

V některých městech v nedávné době vznikly manuály dobré praxe, které obsahují doporučení a příklady, jak pracovat nejen se stavebními prvky, ale také s reklamními nosiči, označování provozoven a podobně. Tímto způsobem mají městští architekti možnost ukazovat všem zúčastněným směr, kterým je možné se v rámci veřejného prostranství vydat, k tomu patří například i otázka, jak efektivně eliminovat množství vizuálního smogu ve městě.

Cílem realizovaného průzkumu je mimo jiné otevřít diskusi o nakládání s veřejným prostorem, přinést inspiraci obcím, které o těchto možnostech a prostředcích teprve uvažují, a popularizovat téma estetizace veřejného prostoru a přibližovat práci městských architektů široké veřejnosti.

Sběr dat probíhá do 11. dubna 2021. Výsledky ankety naleznete na odkazu www.azevp.cz/anketa.

[Stavba WEB, 22. 3. 2021]

The Pritzker Architecture Prize 2021

Letošními laureáty Pritzkerovy ceny za architekturu se stali francouzští architekti Anne Lacaton a Jean-Philippe Vassal.

„Dobrá architektura je otevřená, otevřená životu, otevřená pozvednout svou bodu kohokoliv, místo, kde každý může udělat to, co potřebuje,” popisuje svůj pohled Anne Lacatonová.

Prostřednictvím svých návrhů soukromého a sociálního bydlení, kulturních a akademických institucí, veřejných prostor a rozvoje měst Lacaton a Vassal znovu zkoumají udržitelnost v účtě k již existujícím strukturám a koncipují projekty tak, že nejprve provedou inventuru toho, co již existuje. Upřednostňují obohacení lidského života prostřednic-

tvím velkorysosti a svobody užívání. Při dodržení zásady „nikdy nezničit“ podnikají oba architekti zdrženlivé zásahy do modernizace zastaralé infrastruktury a zároveň umožňují zachování trvalých vlastností budovy.

Palais de Tokyo, renovace galerie současného umění 2012–2014

Vybráno z hodnocení poroty: „*Nejen, že definovali architektonický přístup, který obnovuje dědictví modernismu, ale také navrhli upravenou definici samotné profese architektury. Modernistické naděje a sny na zlepšení života mnoha lidí se ožívují díky jejich práci, která reaguje na klimatické a ekologické krizové situace naší doby, stejně jako na sociální naléhavé situace, zejména v oblasti městského bydlení.*“

Mezi významná díla obou autorů patří například dům Cap Ferret (Cap Ferret, Francie 1998), 14 sociálních domů pro Cité Manifeste (Mulhouse, Francie 2005), Univerzitní pól věd o managementu (Bordeaux, Francie 2008), nízkopodlažní byty pro 53 jednotek (Saint-Nazaire, Francie 2011), víceúčelové divadlo (Lille, 2013), studentské a sociální bydlení Ourcq-Jaurès (Paříž, Francie 2013), rozvoj sociálního bydlení s 59 jednotkami v Jardins Népert (Mulhouse, Francie 2014–2015) a obytná a kancelářská budova v Chêne-Bourg (Ženeva, Švýcarsko 2020).

[www.pritzkerprize.com, březen 2021; redakčně kráceno]

Přehřívání metropolí může řešit výsadba stromů i zelené budovy

Vydlažděná či vybetonovaná prostranství a minimum zeleně. To je problém, který trápí řadu tuzemských měst. Taková místa totiž akumulují obrovské množství tepla, jež následně vyzařují. Teploty v centrech měst jsou pak oproti okolním lokalitám vyšší, v noci může rozdíl činit až 7 °C. Řešením je výsadba nové zeleně a využívání zelených střech a fasád.

V posledních letech se v souvislosti s počasím hovoří zejména o suchu a nadprůměrně vysokých teplotách. Zatímco kúrovcová kalamita decimuje tuzemské

lesy, ve velkých metropolích trápí jejich obyvatele přehřívání urbanizovaného prostoru. Rozdíly v teplotách mezi městy a jejich okolím mohou být dle charakteru zástavby i několik stupňů Celsia.

„*Města jsou systémem betonových ‚kanónů‘, které se během dne rozežřejí, ale v nočních hodinách se nedokážou vychladit a teplo se tam udržuje. Za horkých slunečných dnů je rozdíl mezi centrem a okolím během dne většinou menší, do tří stupňů Celsia, ale v noci může dosáhnout čtyř až sedmi stupňů,*“ řekl Pavel Zahradníček z Českého hydrometeorologického ústavu. Podle něj například v Praze činí rozdíl mezi centrem a okrajem města za celý rok v průměru 1,5 až 2 °C.

Řada měst v Česku si je problému s přehříváním vědoma. Brno se v loňském roce domluvilo s Nadací Partnerství na spolupráci v projektu LIFE Tree-Check, který pomáhá městům ve střední Evropě s přehříváním bojovat. „*Brno pokračuje ve snaze zavádět inovativní řešení, která mají za cíl zmírnit dopady klimatických změn na život ve městě, zvláště co se týče jeho přehřívání (takzvaného tepelného ostrova). Díky zapojení do projektu LIFE TreeCheck chceme prověřit, u kterých městských staveb můžeme využít (a případně jak) opatření mající za cíl snižovat teplotu v jejich okolí a lépe hospodařit s dešťovou vodou,*“ uvedla loni primátorka Brna Markéta Vaňková.

Podobně aktivní je pak i město Pardubice, které na základě tepelné mapy vytypovalo místa, jež jsou přehříváním nejvíce zasažená. Město plánuje například obnovu zeleně v tamní Jahnově ulici či na náměstí Republiky. „*Projekt městského obvodu Pardubice I počítá s obnovou zeleně v lokalitě, která patří mezi místa nejvíce ovlivněná vysokými teplotami v době veder. Navíc je celoročně silně zatížena automobilovou dopravou a emisemi z ní,*“ popsal náměstek primátora pro životní prostředí Jan Nadrchal.

Problematická místa pomůže najít analýza leteckých snímků

Pomocí městům identifikovat nejvíce problematická místa může vedle měření teplot přímo ve vytypovaných lokalitách i letecké snímkování. „*Za po-*

Lacaton & Vassal: Transformace tří budov G, H, I, Grand Parc v Bordeaux (2017) na 530 jednotek sociálního bydlení (s Frédéricem Druotem a Christophe Hutinem)

Foto: Philippe Ruault

užití speciální termální kamery lze ve velmi krátké době zmapovat velké plochy měst. Následná analýza pak ukáže místa, která mají v rámci dané lokality nejvyšší teplotu. Zpravidla jde právě o velké vybetonované či dlážděné plochy, jako jsou náměstí či hlavní třídy měst, ale také fasády budov nebo střechy nákupních center;“ řekla Drahomíra Zedníčková, výkonná ředitelka společnosti TopGis, která se na letecké snímkování specializuje.

Jak dodává, snímkování je nutné provádět za přesně vymezených podmínek. Pokud má být analýza co nejpresnější, je vhodné využít dopolední hodiny, kdy jsou problematické plochy již prohřáté, ale jejich okolí ještě ne. Později, například během slunečného odpoledne, jsou již data zkreslená.

Vedle speciální termokamery, která přímo určí místa s nejvyššími teplotami, lze podle ní využít i běžných leteckých snímků a následné analýzy oslnění. Ta umí identifikovat plochy, na něž dopadá nejvíce slunečních paprsků. V případě ploch vystavených přímému slunečnímu svitu – ať už jde o náměstí a ulice, nebo fasády a střechy – pak místní samosprávy dostanou informace o tom, na která místa se mají zaměřit.

Výsadba stromů, ale i zelené budovy
Řešením přehřívání center velkých měst je podle odborníků zejména návrat zeleně. Podle studie amerických vědců z Wisconsinské univerzity v Madisonu mohou vhodně umístěné stromy snížit teplotu v dané lokalitě až o 5 °C. Stromy totiž nejen stíní povrchy, které by jinak teplo během dne absorbovaly, ale zároveň se z jejich listů odpařuje voda, která okolí ještě ochlazuje.

Podobně jako výsadba nové zeleně fungují i zelené prvky na samotných budovách. Funkční zelená střecha či fasáda absorbují mnohem méně slunečních paprsků než betonový povrch, navíc pomáhají odebírat teplo ze svého okolí. „Zelená fasáda či střecha zároveň snižuje energetickou náročnost budovy, která se díky ní tolik nevyhřívá a snižují se tak například náklady na klimatizaci kanceláří či bytů,“ sdělil technický správce Inovačního centra Svatopetrská v Brně Vlastimil Rieger.

Podle něj jsou velmi efektivním prvkem i takzvané zasakovací betony. Voda jimi proteče a v létě se ze země zase odpařuje a ochlazuje tím okolí. Z hlediska ceny se jedná o výrazně levnější variantu oproti zelené fasádě. „Zasakovací beton v našem areálu úspěšně využíváme. Je to cenově dostupné řešení, které funguje,“ dodal Vlastimil Rieger.

[StavbaWEB, 24. 3. 2021]

Praha má plán, jak zlepšit bytovou situaci v Praze. Cílem je stavět 9 000 bytů ročně a vlastnit 35 000 městských bytů do roku 2030

Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy (IPR) zpracoval nový plán na budoucí rozvoj bydlení. Strategie se konkrétně věnuje výstavbě dostupného a kvalitního bydlení, zvyšování počtu městských bytů i spolupráci města s významnými aktéry v této oblasti. Stavět by se mělo zejména na nevyužitých brownfieldech i na vhodných městských pozemcích. Strategie rozvoje bydlení nahrazuje koncepci bytové politiky z roku 2004. Nový dokument by měl více zohledňovat aktuální potřeby rozvíjejícího se města a zejména vytvořit podmínky k tomu, aby Praha již nadále nebyla metropolí s jednou z nejnižších finančních dostupností bydlení v Evropě.

Vývoj v oblasti bydlení v Praze se již delší dobu ubírá nežádoucím směrem. IPR proto na základě požadavku Rady hl. m. Prahy vypracoval strategii, která nahrazuje poslední schválenou Koncepci bytové politiky z roku 2004. Strategie se zabývá pěti prioritními oblastmi, a to výstavbou dostupného a kvalitního bydlení, rozvojem městského bytového fondu, udržitelným bydlením pro specifické skupiny obyvatel, atraktivním bydlením na celém území Prahy a spoluprací města s klíčovými aktéry.

„Je primárně v zájmu samotné Prahy, aby vznikl dostatečný počet dostupných nových bytů. Zároveň je nutné soustředit se na zvyšování kvality a atraktivity bydlení a posilování jeho udržitelnosti. S tím souvisí i zlepšování podmínek života Pražanů,“ říká Petr Hlaváček, první náměstek primátora.

Aby se v Praze zvýšila nabídka nových finančně dostupných a kvalitních bytů, musí se město mimo jiné soustředit na zlepšení podmínek pro rychlejší bytovou výstavbu, a to například přijetím Metropolitního plánu. Nezbytná je pro hlavní město také realizace stavebních projektů nájemního a družstevního bydlení za jeho aktivní účasti či zvyšování kvality nových projektů s ohledem na jejich udržitelnost.

„Bez strategického rámce, který určuje cíle, priority a nástroje bytové politiky a předpokládá aktivní účast města, není možné zvýšit dostupnost bydlení. Jedině koordinovaný přístup a souběžné využití nejrozumnějších nástrojů zajistí pokrytí potřeb všech skupin obyvatel. Aktivní účast města má mnoho podob. Jednou z ověřených cest je i družstevní výstavba bytů, na níž město participuje tím, že spoluzaloží bytová družstva, stane se jejich členem, poskytne vhodné stavební pozemky, a na těchto pozemcích zřídí družstvům právo stavby až na 99 let. Náklady na pořízení družstevního bytu se tím sniží až o třetinu oproti tržním cenám v dané lokalitě,“ dodává Hana Kordová Marvanová, radní pro podporu bydlení.

Strategie má nastavené i konkrétní cíle. V Praze by mělo vznikat každý rok 9 000 nových bytů (v současnosti je dokončeno přibližně 5 500 bytů ročně). Do roku 2030 by se měl počet městských bytů rozšířit minimálně na 35 000 a hlavní město by mělo také disponovat minimálně 5 000 sociálních bytů. Dokument se věnuje také problematice Airbnb – kdy navrhuje snížení celkového počtu bytů na této platformě z více než 11 000 na 5 000.

„Minulá vedení agendu dostupného a kvalitního městského bydlení dlouhodobě zanedbávala, nebyla to pro ně prioritou. Mimo jiné kvůli tomu také došlo k masivnímu rozprodání obecního bytového fondu. Naproti tomu nová strategie staví město do role hráče, který aktivně řídí svoji bytovou politiku, dbá na udržování a rozvoj bytového fondu a počítá s budoucí kooperací s dalšími klíčovými aktéry,“ komentuje Strategii rozvoje bydlení Adam Zábranský, radní pro oblast bydlení.

Nová bytová výstavba by měla být primárně realizována uvnitř města na tzv.

transformačních plochách, které tvoří 7,5 % rozlohy města. Zpomalí se tak neustálé rozrůstání Prahy do nezastavěných lokalit. Nejvyšší potenciál pro bydlení má zejména území Bubnů (až 27 tis. obyvatel), Nákladové nádraží Žižkov (až 15 tis. obyvatel), dále Smíchovské nádraží, Rohanské nábřeží, Nová Ruzyně a další.

„Nová koncepce dává Praze naději na kvalitnější město pro všechny její obyvatele. Město musí usilovat o to, aby nové bydlení vznikalo primárně v kompaktních a dobře vybavených městských lokalitách a dalo vzniknout tzv. městu krátkých vzdáleností. Tím se také minimalizují náklady na potřebnou infrastrukturu,“ doplňuje Ondřej Boháč, ředitel IPR.

Aby byly splněny vytyčené cíle strategie, IPR zpracuje dva akční plány, a to pro období 2021–2025 a následně pro 2026–2030. Plány se budou věnovat konkrétním opatřením a aktivitám s jasně daným harmonogramem a rozpočtem. Je nicméně nutné počítat s tím, že naplnění cílů strategie se neobejde bez zajištění významných finančních prostředků.

„Praha tímto dokumentem říká, že chce byty systematicky budovat, udržovat a provozovat – a to vše s důrazem na profesionalitu a efektivitu, jako je standardem v úspěšných městech v našem sousedství, např. Vídní či Mnichově. Cílem není postavit najednou celé nové sídliště jako v 70. letech, ale promyšlený a soustavný rozvoj bytového fondu, který bude sloužit jak učitelům, zdravotníkům, záchranářům a dalším profesím nezbytným pro chod města, tak k zajištění důstojného bydlení pro rodiny i jednotlivce ohrožené bytovou nouzí. Končí éra prodávání pozemků bez plánu, co na nich vyroste, a začala dlouhodobá a systematická práce na rozvoji městského bydlení.“ dodává Pavel Zelenka, předseda Výboru Zastupitelstva HMP pro bydlení.

[IPR Praha, 12. 4. 2021]

Analýza odkrývá silný potenciál colivingu na tuzemském trhu s bydlením

V Čechách dlouhodobě přetrvává potřeba něco vlastnit – od jízdního kola přes auto a chalupu až po rodinný dům či byt. Mezinárodní trend se ovšem ubírá jiným směrem: v duchu myšlenky, že mít k nějaké věci přístup je lepší než si ji koupit, protože je to nejen levnější, ale i ekologičtější. Navíc v době moderních technologií a sociálních sítí, které mají za cíl lidi propojovat, ale přitom v nich často vyvolávají pocity osamění a izolace, tento princip umožňuje dosáhnout, aby k sobě měli lidé znovu blíž. Příkladem za všechny je celosvětový rozmach colivingu, který již dávno překonal mýtus o tom, že je vhodný maximálně pro studenty.

Stále většího významu nabývá v současné turbulentní době, kdy se ukazuje jako ideální forma bydlení pro ty, kdo chtějí pružně reagovat na nepředvídatelné situace a vyhnout se pasti vysokých cen nemovitostí. Společnost CBRE, světový lídr v oblasti komerčních realitních služeb, zanalyzovala klíčové západoevropské metropole jako Londýn, Amsterdam, Berlín nebo Vídeň, kde je spolubydlení naprosto běžné. Výsledky ukazují, jak silný potenciál může coliving mít i pro český trh. A to z pohledu nejen jednotlivců, kteří potřebují bydlet, ale také investorů hledajících zajímavé příležitosti.

Jaké výhody coliving přináší?

Charakteristickou vlastností colivingu je sdílení. Obyvatelé mají k dispozici soukromý pokoj, přičemž všechny ostatní prostory jsou již společné. Ať už se jedná o kuchyň, obývací pokoj anebo třeba tělocvičnu, hernu, bar či speciální pracovní prostor ve stylu coworkingu. Výhodou je, že spektrum sdílených místností je široké a jejich vybavení zpravidla nadstandardní.

„Podobné projekty se často nacházejí v atraktivních lokalitách v centru měst, kde nabízejí krátkodobé ubytování na několik dnů i dlouhodobý pronájem v řádu let. Menší míra soukromí je tak vyvážena nižším nájemem na dobré adrese, vysokou flexibilitou, bohatými

sociálními kontakty a přístupem k věcem, které by si lidé za jiných okolností nemohli sami dovolit. To vše na bázi měsíční platby, která zahrnuje veškeré poplatky,“ komentuje Jakub Stanislav, Director v oddělení investic CBRE, a dodává: *„Stávající colivingové platformy ukazují, že tento koncept je dobře odolný i v době pandemie koronaviru. Každý rezident má vlastní zázemí, které umožňuje sociální distancování. Nicméně společné prostory jsou natolik velkorysé, že bez problémů umožňují dodržování bezpečných rozestupů. Centralizovaná správa zajišťuje pravidelný úklid a údržbu. Nechybí vysokorychlostní internet pro práci z domova. A digitální komunikační kanály umožňují obyvatelům zůstat ve společenském kontaktu a udržovat si aktuální informace.“*

Bydlení budoucnosti?

Aneb od mileniálů k dalším věkovým kategoriím

Mění se způsob práce, rostoucí podíl singles ve velkoměstech a rozvoj sdílené ekonomiky nutí lidi přehodnocovat prostředí, v němž chtějí žít. I když colivingové projekty primárně vyhledává generace mileniálů ve věku od 24 do 39 let, postupně se začíná prosazovat i mezi dalšími věkovými kategoriemi.

„V České republice je zatím coliving v plenkách, nicméně právě proto představuje pro potenciální investory atraktivní příležitost. Jeho očekávaný nástup lze přirovnat k nedávnému rozmachu coworkingových center. Fenomén sdílených kanceláří se do Česka dostal v roce 2009 s několikaletým zpožděním oproti zahraničí a jeho rozjezd byl pozvolný. Ovšem jakmile si lidé navykli pracovat v živé komunitě, začala poptávka růst. V současnosti mají už některá centra klienty na čekací listině. Když si Češi na něco zvyknou a začnou to využívat, je cesta k rychlému šíření otevřena. Očekáváme, že u colivingu bude vývoj obdobný. Na tomto konceptu již funguje bydlení pro studenty, které provozují například společnosti Zeitraum a Karlín Group v Praze anebo CTP v projektu Domeq v Brně. Komunitní bydlení pro všechny bez ohledu na věk chystá třeba Acord Invest a Trigema, rekonstrukcí za stejným účelem projde i první československý mrako-

drap známý jako Dům Radost. Nově se chystá otevřít WorkLounge Living na Žižkově,“ uvádí Jakub Stanislav.

Bohatou inspiraci pro tuzemské projekty přinášejí platformy ze zahraničí. Bydlení ve stylu colivingu je běžné ve velkých metropolích USA jako New York či San Francisco, ale prosazuje se i v západní Evropě. Jako příklad lze uvést Londýn, Amsterdam, Berlín či Vídeň, kde je aktivní celá řada provozovatelů. Navíc postupně vznikají i různé řetězce zaměřené přímo na coliving. Analýza CBRE přináší zajímavá data o těchto trzích i přehled současných provozovatelů, kteří jsou zde aktivní:

- **Londýn** – podíl lidí bydlících v nájmu zde vzrostl z 22 % v roce 2010 na 30 % v roce 2018, lidé utratí za nájem 37 % čisté mzdy.

- **Amsterdam** – čekací doba na byt s regulovaným nájemným dosahuje 15 let, ceny nemovitostí vzrostly mezi lety 2015 a 2019 o 59 %, současnou poptávku po colivingu tvoří 277 tisíc lidí ve věku od 18 do 38 let.

- **Berlín** – počet obyvatel Berlína každý rok vzroste o 40 tisíc, navzdory probíhající výstavbě se dlouhodobě nedaří pokrýt poptávku – to vede k rostoucím cenám nájmu, podíl vlastnického bydlení patří k nejnižším v celé Evropě.

- **Vídeň** – počet obyvatel ve věku od 20 do 32 let vzrostl v letech 2000 až 2019 o 35 %.

Silný potenciál do budoucna spočívá v reakci colivingu na celou řadu současných trendů

Hnací silou colivingu je dlouhodobě neutěšená situace na trhu s bydlením v kombinaci s celospolečenskými změnami. První z nich jsou rostoucí ceny nemovitostí. Podle údajů Oxford Economics za rok 2018 se ceny domů napříč Evropou meziročně zvýšily o 4,4 %, zatímco reálné mzdy vzrostly o pouhých 0,8 %. Zároveň s tím se zpřísnily i podmínky pro získání hypoték. Pro většinu mladých lidí se z pořízení vlastního domu či bytu stal nedostupný sen. Průměrný věk osob, které si poprvé pořízují nemovitost, vystoupal na 31. Současně podíl pronájmů posledních deset let vy-

trvale roste. Zatímco v roce 2008 žilo v nájmu 27 % obyvatel EU, o deset let později již 31 %. Coliving nabízí flexibilní a cenově dostupnou alternativu pro mladé dospělé, kteří chtějí překlenuvat období mezi odchodem od rodičů a koupí vlastní nemovitosti.

Druhým významným faktorem je prodlužující se věk, kdy lidé vstupují do manželství a zakládají rodinu. Evropské statistiky ukazují, že v průměru lidé uzavírají manželství v 31 letech, zatímco ještě v roce 2008 to bylo v 29 letech. O dva roky se také posunul průměrný věk, kdy si pořízují prvního potomka: z 27 na 29 let. Jedná se přitom o dva klíčové milníky v životě každého jedince, které jsou hlavním spouštěčem pro koupi vlastního bydlení. Jelikož se jejich dovršení stále oddaluje, roste i počet lidí žijících v nájmu. Důvodem je zvyšující se počet mladých lidí, kteří absolvují univerzitní vzdělání. Léta po promoci pak spíše než zakládání rodiny věnují budování kariéry. To platí zejména pro ženy, které se s vyšším vzděláním stávají finančně nezávislejšími. Z dat Eurostatu za rok 2019 vyplývá, že téměř polovina žen dokončila své univerzitní studium ve věku od 30 do 34 let. Přitom v roce 2002 to bylo 25 %. Coliving je řešením pro tzv. singles, kteří z různých důvodů žijí sami bez partnera a přitom nechťejí trpět sociální izolací.

Třetím významným hlediskem je zahušťování evropských měst. Podle Světové banky žije až 75 % populace EU v městských oblastech, kam se stěhují za práci a vzděláním, a OSN očekává, že do roku 2050 to bude až 84 %. Rostoucí podíl lidí žijících ve městech logicky znamená, že se zde také více lidí snaží najít dostupné bydlení. Coliving přitom ukazuje, jakým způsobem lze efektivně využívat stávající infrastrukturu i existující objekty. Málo podobných komplexů vzniká na zelené louce, spíše v nově rekonstruovaných nemovitostech v atraktivních lokalitách v centrech měst. Coliving umožňuje dosáhnout vyšší obsazenosti těchto budov, přitom bez ústupků na životní úrovni. Bez nadsázky lze proto říci, že coliving představuje bydlení budoucnosti.

[StavbaWEB, 9. 4. 2021]

Podobu pražské Florence určí mezinárodní soutěž

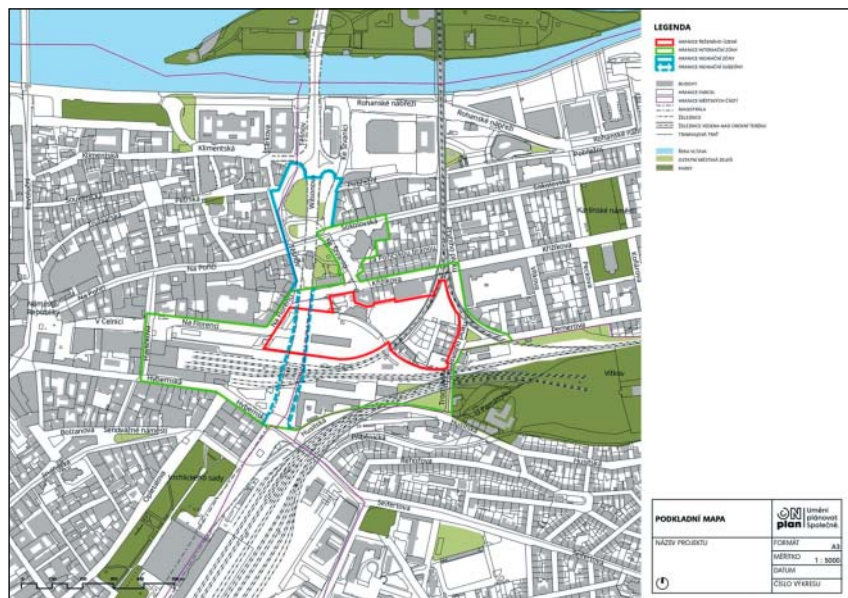
Hlavní město Praha se domluvilo s majiteli pozemků ČSAD Praha holding a Masaryk Station Development a společně za podpory Institutu plánování a rozvoje (IPR) vyhlásili mezinárodní urbanistickou soutěž s názvem Florenc 21. Již na konci listopadu bude známa možná nová podoba této části centrální Prahy, která je dopravním uzlem národního významu, ale i největším brownfieldem v samotném centru metropole.

Do 26. dubna mohly týmy architektů, urbanistů, krajinářů a dopravních expertů z celého světa zasílat přihlášky do soutěže. Odborná mezinárodní porota z nich vybere pět týmů, které se soutěže zúčastní.

Lokalita pražské Florence je v současné chvíli zanedbanou částí hlavního města. „Již v minulosti bylo na toto území zpracováno několik urbanistických studií, avšak nedošlo u nich k dostatečně široké shodě všech aktérů. Právě proto jsme s klíčovými vlastníky v území dospěli k názoru, že nejlepším řešením bude uspořádat mezinárodní urbanistickou soutěž, která navrhne jeho budoucí podobu,“ říká 1. náměstek primátora Petr Hlaváček.

Mezinárodní urbanistická soutěž je zatím vrcholem snah o změnu přístupu ke spolupráci města a investorů. „Kromě samotného plánování je pro rozvoj města důležitá společenská důvěra v proces, kterým se město plánuje a mění,“ vysvětluje předseda výboru pro územní rozvoj Petr Zeman. „Proto jsme vytvořili širokou pracovní skupinu s téměř 50 zástupci z městských částí, IPR, Národního památkového ústavu, Správy železnic, Dopravního podniku, Muzea hlavního města Prahy a s dalšími aktéry území. V takto širokém plénu jsme společně pracovali na zadání soutěže, aby v něm byly vybalancovány zájmy různých skupin.“

V porotě zasednou špičky světové architektury jakými jsou Winy Maas, zakladatel kanceláře MVRDV, či slavný holandský urbanista Kees Christiaanse, jehož kancelář KCAP se podílela na oslavované čtvrti HafenCity v Hamburku. V po-

rotě je i profesor urbanismu z londýnské-
ho The Bartlett Matthew Carmona, který
se zabývá nejen tzv. place makingem, ale
i tím, jak co nejefektivněji zorganizovat
urbanistickou soutěž, což není v globál-
ních městech s množstvím protichůd-
ných zájmů jednoduché.

„Získat do poroty soutěže tyto evrop-
ské hvězdy bylo náročné. Chceme však
vyslat jasný signál, že Praha klade
na tuto soutěž velký důraz a velká jmé-
na v porotě by měla přilákat ty nejzku-
šenější světové architekty a urbanisty,
aby se soutěže zúčastnili,“ říká Petr
Návrat z plánovací kanceláře ONplan,
která je organizátorem soutěže.

Kromě zvukných jmen v porotě bylo
třeba alokovat i adekvátní částku na od-
měny, která dosahuje téměř 12 milio-
nů korun. Náklady na soutěž, které se
celkově blíží částce 20 milionů korun,
nesou na základě dohody s hlavním
městem hlavní vlastníci v řešení
území ČSAD Praha holding a Masaryk
Station Development.

„Naším cílem je zachovat Ústřední au-
tobusové nádraží Praha-Florenc v této
jádrové oblasti a dále chceme zvyšovat
komfort cestujících, zejména s ohledem
na usnadnění přestupu na městskou hro-
madnou dopravu a železnici. Důležitá je
pro nás integrace nádraží i nově pláno-
vané polyfunkční zástavby do struktury
města a zlepšení propustnosti území.
Těší nás, že touto soutěží završujeme ně-
kolikaletý proces příprav rozvoje území

ve spolupráci se společností 4ct,“ vy-
světluje Pavel Vráblík člen představen-
stva ČSAD Praha holding, který vlastní
a provozuje autobusové nádraží.

„Právě realizovaný urbanisticko-ar-
chitektonický koncept Zahy Hadid pro
transformaci brownfieldu přímo u Ma-
sarykova nádraží splňuje i ta nejprís-
nější kritéria pro revitalizaci území
v centru města. Věřím, že workshop
na území Florence přiláká naše i za-
hraniční špičkové architekty, pro které
bude velkou výzvou navrhnout urba-
nistické řešení pro tuto část, kterou sama
Zaha označila za klíč k rozvoji celého
území,“ očekává výkonný ředitel Penty
Real Estate Petr Palička.

„Pro Prahu je rozvoj transformačních
ploch naprosto zásadním krokem. I pro-
to mě těší, že budoucí podoba Florence
vznikne formou soutěžního worksho-
pu, v jehož porotě zasednou odborní-
ci z různých oblastí,“ říká ředitel IPR
Ondřej Boháč.

Soutěžní týmy by měly do návrhu in-
tegrovat řadu již schválených projektů
v území. Jsou to například plánované
rekonstrukce ulic Na Poříčí a Na Flo-
renci, modernizace železniční stanice
Praha Masarykovo nádraží s přestře-
šením kolejí, v současnosti již rea-
lizovaný projekt Florenc Gate v uli-
ci Křižíkova nebo dva objekty podél
ulice Na Florenci navržené kanceláří
Zaha Hadid Architects, které již mají
vydaná povolení.

S urbanistickým návrhem Zaha Ha-
did Architects pro Florenc se však již
nepočítá. Hlavní město Praha věří, že
právě mezinárodní urbanistická soutěž
Florenc 21 dá vzniknout novému vše-
obecně vítanému návrhu, který bude
naplňovat i cíle hlavního města v ob-
lasti udržitelné mobility a adaptace
na klimatickou změnu.

Výsledek soutěže, který bude sloužit
jako podklad pro změnu územního
plánu, bude znám na podzim tohoto
roku. V porotě kromě zmíněných za-
hraničních expertů zasednou i přední
čeští urbanisté, architekti, dopravní
specialisté nebo městští plánovači.

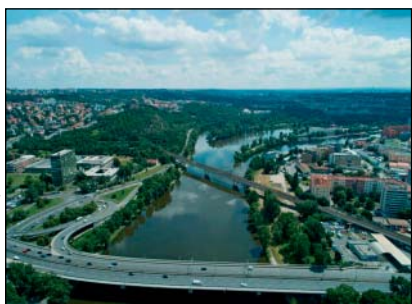
Okolí klíčového autobusového nádraží,
které dnes tvoří několik transformač-
ních ploch, jež neslouží svému původní-
mu účelu, trpí zejména bariérami v pro-
storu, nejasným vymezením zástavby,
nevzhlednými veřejnými prostranstvími
i absencí kvalitní zeleně. Mezinárodní
soutěžní workshop navrhne uspořádání
celého území a zapojí do procesu všech-
ny zainteresované aktéry v čele s hlav-
ním městem, městskými částmi Praha 1
a Praha 8 nebo IPR. Urbanistická studie
pak například stanoví rozsah zástavby,
funkční využití prostoru či budoucí po-
dobu veřejného prostoru.

Další informace k soutěži jsou dostup-
né na webu soutěže www.florenc21.eu.

[StavbaWEB, 24. 3. 2021]

Povltavská promenáda propojí Rohanský park, Rokytku a Trojskou kotlinu

Pražští radní pověřili Institut pláno-
vání a rozvoje hl. m. Prahy (IPR) vy-
pracováním studie na tzv. Povltavskou
promenádu. Nyní je ulice Povltavská
frekventovaná dopravní spojkou, která
vede z tunelu Blanka směrem do Lib-
ně. Až dojde k prodloužení Městské-
ho okruhu pomocí tunelů v úseku Pelc
Tyrolka – Balabenka, bude možné ji
výrazně zklidnit. Studie, která bude
dokončena v lednu příštího roku, pro-
to bude prověřovat možnosti vzniku
budoucí promenády a zeleného propo-
jení s okolními parky.

„Povltavská promenáda je dlouhodobý projekt, který má za cíl zklidnit rušnou dopravní spojkou a poskytnout lepší propojení parků a okolních míst pro chodce a cyklisty,” představuje projekt Adam Scheinherr, náměstek primátora pro oblast dopravy. Takto velká změna může přijít, až bude dokončena výstavba tunelového propojení Městského okruhu v úseku Pelc Tyrolka – Balabenka. Vzhledem k tomu, že se jedná o velký projekt, je vhodné s rámcovým plánem a přehledem začít již teď.

„Povltavská do budoucna představuje zásadní propojení zeleně a rekreačních oblastí v Praze, což bude umožněno dostavbou Městského okruhu s tunelovou trasou. Je dobře, že se na plánech proměny rušné dopravní spojky v klidnou promenádu začíná pracovat již nyní. Základem úspěchu je totiž včasná komunikace a projednání se všemi stranami,” vysvětluje Petr Hlaváček, první náměstek primátora pro územní rozvoj.

IPR proto zpracuje studii, která pojmenuje hlavní přínosy promenády a navrhne konkrétní řešení – akční plán. Studie bude sloužit politikům a odborné i širší veřejnosti.

Povltavská promenáda by měla v budoucnu fungovat jako zelená páteř, která propojí tři významné rekreační oblasti:

- budoucí Rohanský park (karlínský břeh Vltavy),
- rekreační oblast Rokytka,
- Trojskou kotlinu.

Jedná se tedy o významný projekt, který přispěje k razantnímu zvýšení kvality života v metropoli a zhodnotí obrovské prostředky vložené do stavby Městského okruhu. Návrh studie by měl být představen v letošním srpnu veřejnosti. Předpokládá se, že finální verze studie by měla být hotová v lednu 2022.

„Rádi se zhostíme úkolu vypracování studie na Povltavskou promenádu. Jedná se totiž o klíčové spojení, které dnes plní převážně dopravní funkci, ale v budoucnu propojí okolní rekreační místa a přispěje tak ke zkvalitnění veřejného prostoru a zeleně v Praze,” uzavírá Ondřej Boháč, ředitel IPR.

[StavbaWEB, 24. 3. 2021]

Zvonařka

Ústřední autobusové nádraží v Brně prošlo zásadní rekonstrukcí. Stojí za ní ateliér Chybík+Křištof, který opravu spoluinicioval. Provoz nádraží se už obnovil, pracovat se ještě bude na předprostoru nové výpravní haly. Kromě ní se Zvonařka dočkala moderního osvětlení, logického číslování nástupišť nebo světlého nátěru konstrukce jejich zastřešení. Zvonařku v úterý 2. března 2021 slavnostně otevřela primátorka města Brna Markéta Vaňková.

Učinit z autobusového nádraží funkční a přívětivý veřejný prostor a zároveň zachovat podstatu brutalistní architektury z 80. let minulého století – to byly cíle, které si před modernizací Zvonařky vytyčili architekti Ondřej Chybík a Michal Křištof. Oba se podařilo splnit. S plány na rekonstrukci autobusového nádraží oslovili majitele a vedení města, práce začaly v roce 2017.

Zvonařka se směrem k centru města otvírá výpravní halou, jejíž organický tvar překlenuje zázemí od prodeje jízdenek a čekárny až po občerstvení a toalety. Hala stojí na severním okraji nádraží v poloze zrušeného nástupiště a stánků. Je pohodlně přístupná od galerie Vaňkovka i od plánované zastávky MHD. „Budovu jsme tvarovali tak,

aby naváděla cestující dovnitř. Její výrazná červená střecha volně přechází ve veřejný prostor nádraží. Právě z pozice haly také vyplynulo nové číslování nástupišť – první je teď přímo u ní,” vysvětluje architekt Ondřej Chybík.

Všechna nástupiště propojuje bezbariérový chodník, aby cestující nemuseli nádraží obcházet, jako tomu bylo dříve. Orientaci jim usnadňuje nový informační systém a obrazovky. Ocelová konstrukce zastřešení dostala světlý nátěr. Celý prostor opticky zvyšuje nové osvětlení, jehož intenzita reaguje na denní světlo a šetří elektřinu. Přibyl také výtah na střechu, kde je nyní 53 parkovacích míst P+R. Dosud na střeše parkovaly pouze autobusy. Kapacitu pro stovku autobusů se přitom podařilo zachovat. V areálu nádraží cestující najdou také stojany na kola.

„Jedná se o dopravní stavbu, která je klíčová pro Brno i pro celý region. Velké uznání si zaslouží návrh i provedení rekonstrukce – objekt neztratil nic ze své autentičnosti, a přitom získal moderní tvář. Za město mohu slíbit úpravy veřejného prostoru v okolí nádraží,” říká primátorka města Brna Markéta Vaňková.

V částečném provozu začalo nádraží fungovat už v prosinci 2020, od začátku letošního roku se postupně obnovoval plný provoz. Slavnostní otevření se odkládalo kvůli pandemii Covid-19.

Autoři: Ondřej Chybík, Michal Křištof, Ondřej Švancara, Ingrid Spáčilová, Adam Jung, Kryštof Foltýn, Martin Holý, Laura Emilija Druktenytė

[StavbaWEB, 3. 3. 2021]

Rekonstrukce dala dvěma největším posluchárnám Fakulty stavební ČVUT vesmírný technicistní vzhled

Fakulta stavební ČVUT v Praze dokončila kompletní rekonstrukci svých dvou největších poslucháren. Nový lehký obvodový plášť, který svou barevností a použitými materiály navazuje na v minulosti provedené stavební úpravy části fakulty, nechává vynik-

nout původní abstraktní plastickou kamennou mozaiku od Martina Sladkého v průčelí poslucháren. Samotný interiér prošel razantní proměnou a díky proskleným bočním stěnám propouštějícím obrovské množství světla byl uvnitř koncipován jako black box. Nejatraktivnějším prvkem poslucháren se stal vysoce funkční absorpční akustický obklad Glasio, vytvořený z černého křišťálového skla, který místu dodává technicistní podobu. Jde o český patent společnosti Aveton. Celková investice činila 85,069 milionu korun, zakázku realizovala firma VW Wachal.

[FAST ČVUT v Praze, 31. 3. 2021]

Brno pozastavilo změnu územního plánu, aby zabránilo demolici Mosilany

Vedení Brna pozastavilo změnu územního plánu, která se týká výstavby čtvrti Špitálka, ale také areálu bývalé textilky Mosilany. V tiskové zprávě o tom informovali náměstek primátorky Petr Hladík a radní pro územní plánování a rozvoj města Filip Chvátal.

Areál Mosilany vlastní soukromý investor, který chce na jeho místě postavit moderní obytnou čtvrť. V březnu společnost Financial Consortium podala žádost o stanovisko k demolici celého komplexu. Spolek Za Brno nezbourané i další instituce se poté na vedení Brna obrátily formou otevřeného dopisu a postavily se proti zbourání budov.

„V lokalitě se nacházejí z historického i architektonického hlediska důležitá a hodnotná místa. Taková místa chceme ochránit a jejich historický odkaz předat dalším generacím. Areál Mosilany má šanci skloubit historii s moderním a chytrým rozvojem města. Proto jsme urgentně začali jednat se zástupci investora, abychom našli řešení, díky kterému se podaří i v rámci nové výstavby zachovat genia loci původní Mosilany,“ zdůvodnil rozhodnutí vedení města Petr Hladík.

Budovy bývalé textilky, které desítky let chátrají, nejsou památkově chráněné. Ochranu by jim mohlo zajistit zřízení městských památkových zón, ke kterému nedávno Brno vyzval i Národní památkový ústav. Řada budov v centru a jeho bezprostředním okolí přišla o památkovou ochranu kvůli administrativní chybě na konci 80. let.

„Vývoláme společné jednání s investory i za účasti vedení městské části. Změnu územního plánu zatím zastavíme, abychom měli prostor najít společné řešení. Cílem je přestavba areálu, která umožní jak nové bydlení, tak plochy zeleně včetně začlenění toku svitavského náhonu. Chceme konečně dát nový život této části středu města, ale ne za každou cenu. Věřím, že nalezneme řešení přijatelné pro obě strany, jak pro město, tak i pro investora,“ uvedl radní Filip Chvátal.

[archiweb, ČTK, 7. 4. 2021]

Vychází nová kniha o průmyslové architektuře v poválečném Československu

Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT vydává knihu s názvem *Hledání uni-*

verzality. Kontexty průmyslové architektury v Československu 1945–1992. Publikace přibližuje procesy, jež přinesly proměnu moderní továrny z individuálně pojatého technicko-architektonického díla do formátu univerzálního a abstraktního, a připomíná cenné stavby, které zanikly bez povšimnutí.

Průmyslovou výstavbu v Československu po druhé světové válce by se pravděpodobně nepodařilo nastartovat bez transformace hospodářské politiky, projekční praxe a stavebnictví. Prostředí, ve kterém vznikala nová průmyslová architektura, bylo nicméně ještě komplikovanější, a stejně tak se proměnily i podmínky, v nichž pracovali tvůrci průmyslových staveb – a to nejen architekti, ale také inženýři, urbanisté, technologové a další specialisté.

Kromě rozkrývání tohoto systémového zázemí publikace představuje na 400 staveb, areálů a nerealizovaných projektů. *„Kniha má ovšem jednu obrovskou chybu, kterou už ne-*

lze napravit, přichází totiž pozdě,“ říká její autor Jan Zikmund. Během posledních dvaceti let totiž byly zlikvidovány – demolicemi

či nevhodnými přestavbami – desítky architektonicky, konstrukčně, technologicky, hospodářsky i regionálně cenných továren.

Kniha otevírá téma opomíjené a mizející kulturní vrstvy s upozorněním, že má být spíše informačním základem pro lepší rozpoznání hodnot obtížně čitelné architektury v budoucnu. Není katalogem vybraných fabrik ani akademickým výkladem vývoje průmyslové architektury v druhé polovině 20. století. *„Zatímco v posledních deseti letech zájem o poválečnou architekturu stále roste, průmyslové stavby z toho pořád vypadávají. A právě o to víc jsou ohroženější,“* uzavírá Jan Zikmund.

Mezi největší ztráty podle Jana Zikmunda patří zbourání libeňských lo-

dědic od Jaroslava Fragnera, zmizely v roce 2010 bez větší odborné i mediální pozornosti. Podobně na tom byla realizace Zdeňka Plesníka, bezvřetenová přádelna v Ústí nad Orlicí, kterou strhli v roce 2016. „*Jen pár lidí vědělo, že šlo o první stavbu tohoto druhu na světě*“, doplňuje Zikmund. Oproti tomu odstřel budov oděvního závodu OP Prostějov, vrcholného díla Zdeňka Plesníka, byl pojatý jako spektakulární show za účasti mnoha diváků.

Publikace je výstupem projektu *Industriální architektura. Památka průmyslového dědictví jako technicko-architektonické dílo a jako identita místa podpořeného z Programu na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI II) Ministerstva kultury České republiky.*

[StavbaWEB, 26. 3. 2021]

Severská udržitelná města

Města po celém světě čelí obrovským, ale velmi podobným výzvám – od osamělosti seniorů přes záplavy ve městech po znečištěné ovzduší.

Agenda OSN pro udržitelný rozvoj 2030 přichází s rámcovým řešením mnohých z těchto problémů. Klíčovou roli měst a komunit konkrétně popisuje Cíl udržitelného rozvoje (SDG) číslo 11. Na naší výstavě se však přesvědčíte, že řešení problémů ve městech se

neomezují jen na dosažení Cíle 11, ale jsou spojena s mnoha dalšími. Severské země jsou velkými příznivci Agendy OSN 2030 a přišly na mnohá řešení, kterými mohou přispět k naplnění jejích Cílů udržitelného rozvoje. Tato výstava představuje některá z řešení, na kterých už severští architekti a inženýři pracují v oblastech zdraví, mobility, snížení uhlíkové stopy, cirkulární ekonomiky či odolnosti měst. Seveřané jsou na cestě k udržitelnému rozvoji; doufáme že se jimi necháte inspirovat!

Výstava je od 1. dubna 2021 přístupná zvenku na Fakultě architektury ČVUT v Praze a také online na www.severskamesta.cz.

[FA ČVUT, 6. 4. 2021]

TISKOVÉ ZPRÁVY

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

MMR spustilo systém pro sběr projektových záměrů

Ministerstvo pro místní rozvoj spouští Informační systém projektových záměrů (ISPZ), který bude centrálním místem pro průběžný sběr, správu a ukládání projektových záměrů z celé České republiky a stane se tak jednou velkou základnou pro projekty Národního investičního plánu, ale i projekty menšího rázu. Prostřednictvím těchto dat dojde také k efektivnějšímu zacílení dotačních titulů.

„*Vznikne tím jedinečný zdroj informací pro veřejnou správu, který bude využíván nejen současnou, ale i budoucí vládou, ústředními orgány státní správy nebo kraji a obcemi. Stát potřebuje dlouhodobou vizi, která se musí opírat o investiční potřeby území. Nashromážděné informace poslouží k průběžné aktualizaci Národního investičního plánu, efektivnějšímu zacílení dotačních titulů, formulaci investičních priorit, cílů a definování strategických plánů a dají jasný cíl zdrojům, které např.*

přicházejí z EU,“ uvedla ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová.

Informační systém je primárně určen pro sběr projektových záměrů obcí, krajů a jimi zřizovaných organizací či orgánů státní správy aj. Vkládat své projektové záměry může kdokoli, mj. i jakýkoliv ekonomický subjekt či fyzická osoba. Systém poskytne ve zjednodušené podobě informace také široké veřejnosti formou open dat. Takže se i běžný občan z databáze dozví, že se v jeho městě plánuje nový depozitář, cyklistický velodrom, požární stanice nebo rozšíření stávajících sociálních služeb.

Uživatelsky je webový informační systém jednoduchý a přehledný, město, kraj či organizační složka státu uvidí také seznam „vlastních“ projektových záměrů. Stát bude pomocí informačního systému projektových záměrů monitorovat absorpční kapacitu a připravenost projektů zanesených v databázi. Tento rozsáhlý zdroj informací poslouží pro efektivní nastavení regionální politiky, nebo pomůže odhalit oblasti, které v současné době dotační podporu nemají, ale jsou v území velmi žádané a potřebné. Klíčové projekty budou využívány i pro účely sestavování Národního investičního plánu, Akčního plánu Strategie regionálního rozvoje a dalších strategických dokumentů na národní i místní úrovni.

Správu krajských databází projektových záměrů budou vykonávat sekretariáty regionálních stálých konferencí a hl. město Praha. Jejich úlohou bude především komunikace s uživateli, aktualizace, revize a kontrola úplnosti či obsahu dat. Přístupem k datům z krajských databází získají informace o potřebách území, které mohou promítnout do tvorby strategických dokumentů rozvoje kraje, regionálních analýz a akčních plánů nebo nastavení krajských dotačních programů. „*Jistý potenciál je zde v budoucnu i v aplikování benchmarkingu, např. mezi jednotlivými kraji, které se mohou mezi sebou inspirovat a učit v oblasti plánování investic a přípravě strategických projektů,*“ dodává ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová.

Informační systém nabídne do budoucna mnoho možností pro další využití. Zatím je jeho perspektiva především

jako vstup do regionálních analýz, při určování rozvojového potenciálu území, modelování scénářů vývoje a identifikaci investičních priorit státu. Systém by měl být v budoucnu propojen s jednotlivými dotačními tituly a včas upozornit na vyhlášenou výzvu, jež odpovídá danému projektovému záměru. Více na webu www.projektovezamery.cz

[MMR, 14. 4. 2021]

Poslaneckou sněmovnou prošla novela zákona o podpoře regionálního rozvoje

Poslanecká sněmovna ČR schválila během jednání ve třetím čtení novelu zákona o podpoře regionálního rozvoje, kterou předložila ministryně Klára Dostálová. Novela ruší Regionální rady a nastavuje lepší podmínky pro čerpání evropských dotací v letech 2021–2027.

Zásadní změny, které novela přináší: Změna úlohy vybraných měst při uplatňování integrovaných územních inves-

tic, úprava koordinační role Ministerstva pro místní rozvoj při finanční podpoře regionálního rozvoje a akcentování podpory měst a venkova ve strategii regionálního rozvoje ČR.

Zajišťování koordinace programů, fondů a nástrojů v přímém řízení Evropské komise a jednoznačné vymezení kompetencí spojených s koordinační rolí MMR jako Národního orgánu pro koordinaci.

Zrušení Regionálních rad regionů soudržnosti a přechod jejich působnosti, práv a povinností na právního nástupce.

[MMR, 14. 4. 2021]

Koncepce určuje trendy bydlení v dalších letech

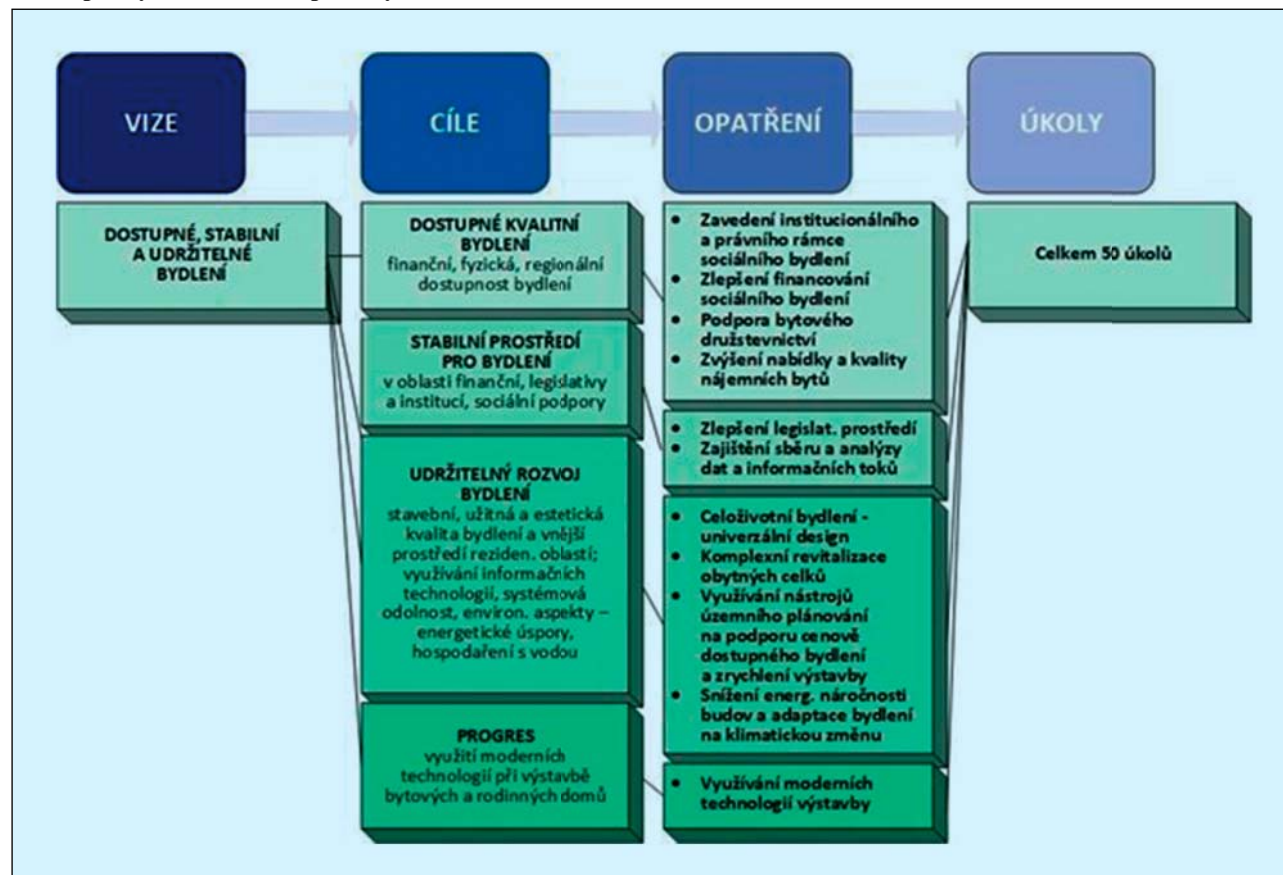
Ministryně Klára Dostálová představila 12. dubna na jednání vlády Koncepci bydlení České republiky 2021+. Dokument, který byl vládou schválen, shrnuje současnou situaci a přichází s řešením

současných problémů v oblasti bydlení. „Pro nás je to opravdu zásadní dokument, který určuje směřování politiky bydlení v dalších letech nejen z pohledu ministerstva, ale je určen také ostatním resortům, krajům, obcím, podnikatelům a odborné i laické veřejnosti. Na přípravě jsme spolupracovali s mnoha partnery, ale také se zájmovými sdruženími a akademickou sférou. Naším cílem je vytvářet podmínky pro to, aby bydlení bylo pro občany kvalitní, finančně dostupné, respektovalo celoživotní cyklus bydlení, a to i za pomoci nových technologií výstavby,“ uvedla ministryně Klára Dostálová.

Vládou schválená koncepce vychází ze základních východisek bytové politiky stanovené v předchozí Koncepci bydlení ČR do roku 2020, a to, že odpovědností státu je vytvářet takové podmínky, které jednotlivcům umožní naplnění práva na bydlení, a pomoci těm, kteří si své bydlení nejsou schopni zajistit sami.

Dokument shrnuje vývoj bydlení od roku 2010 a hlavní problémy v oblasti

Koncepci bydlení České republiky 2021+

bydlení a jejich řešení. Stanovuje cíle dostupného, stabilního a udržitelného bydlení, v rámci kterých je definováno jedenáct opatření a z nich plynoucí úkoly, které jsou koncipovány na pětileté období. Jedním z hlavních cílů je také „progres“, tedy využívání moderních technologií a informovanost o zkvalitnění a zrychlení výstavby.

[MMR, 12. 4. 2021]

Letos přináší soutěž Chytrá města 2021 novinku v podobě projektu Smart City Hub

Letos se již popáté v Česku uskuteční národní soutěž CHYTRÁ MĚSTA 2021, v níž se opět mohou mezi sebou poměřit zajímavá řešení, ať již v podobě projektů, modelů nebo vizí. Soutěž CHYTRÁ MĚSTA v každém svém ročníku propagovala a podporovala využití inovativních postupů a moderních technologií, které mají přinést veřejnosti zkvalitnění života v regionech, krajích, městech a obcích a nejenak tomu bude také v letošním ročníku.

Přihlášky mohou podávat obce, města, kraje a dodavatelé od 7. 4. 2021, a to na internetové adrese www.soutezchytramesta.cz/prihlaska.

Členové odborné poroty V. ročníku soutěže CHYTRÁ MĚSTA 2021 budou klást důraz především na soulad s principy a pilíři Smart Cities v souvislosti s Metodikou Konceptu inteligentních měst Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Pilíři hodnocení budou opět kritéria proveditelnosti, udržitelnosti, prokázané úspory, otevřenosti dat a zapojení veřejnosti. Mimo jiné budou členové odborné poroty posuzovat každé přihlášené řešení z pohledu organizačního, provozního, finančního a institucionálního. Budou klást důraz také na to, zda přihlášené řešení bylo úspěšně realizováno a nevykazuje dlouhodobě odchylky od plánovaných parametrů, přispívá svou podstatou ke stabilitě místní ekonomiky, hlásí se k environmentálním principům a podporuje využití řešení širokou veřejností či vykazuje dosažení konkrétní či očekávané úspory, ať již z pohledu energetického, ekono-

mického nebo optimalizace procesů, či zda řešení je přístupné občanům, a zda také podporuje sdílení a otevřenost dat a představuje inovaci v dané oblasti. Přestože byl loňský ročník mnohem složitější a zcela jiný, než předcházející ročníky, přihlásilo se velké množství řešení, která byla zajímavá nejen z hlediska technologického, ale také byla velmi přínosná pro oblast Smart City a především pro koncové uživatele těchto řešení. Mnohá řešení také aktivně reagovala na řešení pandemie COVID19, ať již z pohledu navrhovaných řešení této pandemie nebo aktivní pomoci těm, jež byli celou situací postiženi nejvíce.

Do letošního V. ročníku soutěže CHYTRÁ MĚSTA se mohou zapojit kromě měst, obcí a regionů také dodavatelé chytrých řešení, ať již v podobě projektu, modelu nebo vize. Přihlášeny tedy mohou být nejen již realizované projekty, ale také záměry či vize, které zatím realizovány nebyly. I v letošním ročníku bude opět vyhlášena Cena ministryně pro místní rozvoj ČR pro OSOBNOST SMART CITY 2021 a MODEL SMART CITY 2021.

Veškeré propozice a pravidla soutěže CHYTRÁ MĚSTA 2021 včetně přihlášky jsou uvedeny na internetové adrese www.soutezchytramesta.cz.

[MMR, 12. 4. 2021]

Ministryně Dostálová na konferenci Budoucnost developmentu a výstavby v Praze: Klíčem ke zrychlení výstavby bytů a dostupnějšímu bydlení je nový stavební zákon

Na konferenci Budoucnost developmentu a výstavby v Praze upozornila ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová na fakt, že se byty v naší metropoli budou zdražovat do doby, než budeme mít nový stavební zákon. Ten totiž zkrátí „čekací“ povolovací lhůty u bytových domů ze současných několika let na pouhý jeden rok. Vedle nového stavebního zákona by měl pomoci k rozhybání výstavby bytů i připravovaný zákon o dostupnosti bydlení.

„Základním předpokladem, aby měla naše snaha v podpoře výstavby nových bytů hmatatelný efekt a smysl, je nový stavební zákon. Pokud totiž u nás budeme dál povolovat bytové domy pět let, ani sebelepší dotační program výstavbu v nějakém reálném čase nerozhýbe. Právě pomalé povolování bytů v Praze je jednou z hlavních příčin strmě rostoucích cen bytů, na které nedosáhne už ani střední třída. A s rostoucími cenami bytů se logicky zvedají i nájem. Pokud se nám nepodaří zvýšit nabídku bytů rychlejšími povoleními bytů, nedá se předpokládat, že by se růst cen zastavil, nebo alespoň zpomalil. Je smutné poslouchat, jak mají developéři jen v Praze přes sto tisíc bytů v přípravě, ale velká část z nich zamrzla v povolovacích procesech,“ říká ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová.

Ministerstvo pro místní rozvoj na novém stavebním zákonu intenzivně pracuje poslední čtyři roky. Minulý týden prošel návrh nového stavebního zákona ve sněmovně do třetího čtení a nyní budou pozměňovací návrhy hodnotit výbory sněmovny. K projednávání ve sněmovně ve třetím čtení by mělo dojít ještě do konce dubna nebo začátkem května.

„Pandemie jednou skončí a my musíme být připraveni na oživení a nastartování ekonomiky. Stavební rozvoj, a právě výstavba tolik potřebných bytů, je jednou z klíčových cest, která nás k oživení ekonomiky dovede,“ dodává Dostálová.

Dalším zásadním tématem konference bylo dostupné a sociální bydlení. V rámci přípravy nového zákona vznikly definice, které se vážou k sociálnímu a dostupnému bydlení. To je důležité proto, aby se přesně vědělo, jak má sociální bydlení a dostupné bydlení vlastně vypadat. Cílem je zkvalitnění trhu s bydlením a hlavně rozšíření jeho možností.

Sociální bydlení podle posledních údajů potřebuje přibližně 120 tisíc lidí, což odpovídá potřebě zhruba 65 tisíc bytů. Jak by měla podpora výstavby nájemních bytů v praxi fungovat? *„Obec, která má k dispozici vlastní pozemek, založí veřejně prospěšnou společnost pro bydlení. Následně postaví byty, které budou obyvatelé postupně splácet svým nájemem. Tím stavební projekt spadá do vlastnictví obce. Zákon o dostupnosti*

bydlení a nový stavební zákon jsou spojené nádoby. A já proto doufám, že tyto nové zákony výrazně pomohou nastartovat pozitivní vývoj také v oblasti dostupnosti bydlení,“ uvedla Dostálová.

V rámci Programu Výstavba, který spravuje Státní fond podpory investic (SFPI), může prozatím získat dotaci nebo nízkouúročený úvěr pouze obec. „*Zvažujeme nové nařízení vlády, které by de facto tento program kopírovalo, ale byl by otevřen také jiným právníkům osobám, než jsou obce. Domníváme se, že tento krok by mohl přinést vyšší počet sociálních a dostupných bytů, protože podmínky by byly pro investory velmi výhodné,*“ popisuje Dostálová.

Dotace ve výši až 100 % užitelných nákladů do výše 33 000 Kč na 1 m² užitné plochy by tak kompenzovala fakt, že je v tomto případě limitované nájemné ve výši 64,70 Kč na 1 m² podlahové plochy. A zcela jistě by byl zájem o nízkouúročený úvěr na pořízení dostupných bytů, a to již proto, že výhodný úvěr je nyní poskytován až na dobu 30 let, je fixován v čase a nájemné v dostupných bytech nejenže může, ale musí být na úrovni místně obvyklého nájemného. „*V případě sociálních bytů by musela vždy zůstat zachována spolupráce s obcí, kterou bychom v určité míře vyžadovali vzhledem k přísunu peněz ze státního rozpočtu. Určitou prioritu bychom jistě dávali výstavbě smíšených domů tvořených jak sociálními, tak i dostupnými byty,*“ říká Dostálová.

Ministryně Dostálová rovněž připomněla, že mladé rodiny mohou využít výhodné financování z programu Vlastní bydlení, který umožňuje využít prostředky SFPI na podporu vlastního bydlení pro lidi do 40 let. Nový program vychází z Programu pro mladé, přináší ale řadu novinek. Nejdůležitější změnou je především posunutí věkové hranice na 40 let a možnost využití úvěru i na nákup družstevního podílu. MMR tak hodlá nově podporovat i družstevní bytovou výstavbu.

„*Naším cílem je, aby nový program mohl využít co nejvíce rodin, které problematika vlastního bydlení trápí. Proto*

jsme přišli v rámci programu s výrazným uvolňováním požadavků. Věková hranice žadatelů se posouvá na 40 let, nově je také možné si z programu pořídit i družstevní podíl a dochází ke zvýšení limitů úvěrů,“ dodala Dostálová. Aktuální úroková sazba je 1 % a dále se bude opět odvíjet od výše sazby EU. Nově se sníží o 0,2 procentního bodu za každé dítě do 15 let, o které žadatel trvale pečuje. Na modernizaci obydlí je tak možné požádat až o 600 tis. Kč, na byt 2 mil. Kč a na pořízení rodinného domu až 2,4 mil. Kč.

[MMR, 8. 4. 2021]

Digitalizace stavebního řízení spolu s novým zákonem výrazně zrychlí povolování staveb

Na téma digitalizace stavebního řízení debatovali na Ministerstvu pro místní rozvoj (MMR) 27. dubna hosté konference Digitalizace ve stavebnictví II, kterou pořádala společnost CEEC Research. Debaty se účastnili ministryně pro místní rozvoj Klára Dostálová, ministr průmyslu a obchodu a dopravy Karel Havlíček a další významní hosté. MMR už letos hodlá spustit první elektronické služby. Další dobrou zprávou je, že se nám na digitalizaci stavebního řízení a územního plánování podařilo zajistit financování z evropských dotací.

„*Poslední tři roky intenzivně pracujeme na digitalizaci stavebního řízení, aby už stavebníci nemuseli jezdit na stavební úřady dodávkou s tunami dokumentace. V budoucnu se tak bude veškerá komunikace s úřady odehrávat elektronicky. Digitalizace tak určitě usnadní život nám všem. Všichni volají po tom, aby byl celý proces povolování stavby rychlý a předvídatelný. K tomu ale nutně potřebujeme také nový stavební zákon, který je aktuálně ve třetím čtení ve sněmovně,*“ uvedla ministryně Klára Dostálová.

Přes současné pokroky v informačních technologiích a elektronizaci ve většině oborů zůstává stavební řízení uvězněno v dobách papírových Zlatých stránek.

Stavebník je dnes povinen k žádosti o stavební povolení připojit projektovou dokumentaci minimálně ve dvou „papírových“ vyhotoveních a všechny ostatní povinné podklady (závazná stanoviska dotčených orgánů, vyjádření vlastníků veřejné dopravní a technické infrastruktury apod.) v listinné podobě. Tyto povinné podklady opatřuje stavebník před podáním žádosti o stavební povolení opět na základě „papírové“ žádosti. Jen minimum požadovaných podkladů lze v současné době vyřídít elektronicky. To se s digitalizací stavebního řízení konečně změní.

V budoucnu budou všechny úkony mezi stavebníkem, stavebním úřadem, dotčenými orgány a vlastníky veřejné dopravní nebo technické infrastruktury probíhat elektronicky. Základním komunikačním prostředkem bude Integrovaná platforma stavebního řízení a Portál stavebníka. Stavebník bude prostřednictvím této platformy vyřizovat všechny povinné náležitosti žádosti o povolení stavby, a to od podání žádosti o vyjádření k existenci inženýrských sítí a jejich ochranných pásem až po žádost o povolení stavby, a to včetně projektové dokumentace. „*Dobrou zprávou je, že budeme moci na digitalizaci stavebního řízení a územního plánování využít dotace z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) a Národního plánu obnovy,*“ dodává ministryně Klára Dostálová.

Ministerstvo pro místní rozvoj už letos hodlá spustit první prvky plánované digitalizace stavebního řízení, a to konkrétně inteligentní formuláře, které umožní vyplnit a odeslat nejběžnější formuláře (včetně předvyplněných údajů ze základních registrů), hromadnou podatelnu (elektronické zasílání žádostí o stanovisko vlastníkům technické infrastruktury) a hlídač psa, který napomůže s dodržováním lhůt u stavebních řízení. Kompletní digitalizace stavebního řízení pak bude dokončena do poloviny roku 2023.

[MMR, 27. 4. 2021]

Výzva k zasílání nominací na cenu **ARCHITEKT OBCI 2021**

Do 16. června 2021 se mohou hlásit obce a města spolu s architekty do soutěže Architekt obci 2021. Cílem soutěže je upozornit na význam spolupráce a vzájemné symbiózy mezi architekty a samosprávou při rozvoji obcí v České republice. Každá obec je unikátní a je třeba společně pochopit její hodnoty z hlediska urbanistického, krajinářského i architektonického a usilovat o jejich posílení a hledání vhodných řešení, která zlepšují kvalitu prostředí i našeho života.

Do soutěže Architekt obci lze přihlásit projekty z oblasti urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury a řešení veřejného prostoru, stejně jako architektonické realizace a další počiny, které mají dopad na kvalitu života a rozvoj společnosti. Cena je udělována architektovi a zároveň obci, tedy spolupracujícímu tandemu, který se po několik let soustavně a s respektem věnoval koncepci vystavěného prostředí obce a svým přístupem se významně zasloužil o kvalitní architekturu a udržitelný rozvoj.

Rada Evropské unie vnímá přínos soutěže Architekt obci

„Z příkladné spolupráce samospráv a architektů profitují zejména obyvatelé obcí. Ocenění má velký význam pro podněcování diskuse veřejnosti o kvalitě prostředí, pomáhá lidem všimnout si, co se v jejich okolí mění, a přemýšlet, jak se mohou do této změny sami zapojit. Inovativního konceptu soutěže si všimla i Rada Evropské unie, která ocenění Architekt obci diskutuje v rámci expertní skupiny pro kvalitní architekturu a vystavěné prostředí jako dobrý příklad propagace stavební kultury“, vysvětluje význam soutěže Architekt obci Josef Morkus z Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

Podpora funkce městského architekta

Architekt obci podporuje také fungování městských a obecních architektů, kteří se mohou se svými aktivitami do soutěže přihlásit. Ocenění má proto přímou vazbu na jeden z cílů Politiky architektury a stavební kultury České republiky, jímž je právě posilování úlohy těchto odborníků. Pozici městských architektů dlouhodobě propaguje i Česká komora architektů. Její místopředseda Petr Velička považuje soutěž Architekt obci za důležitou pro péči o krajinu a vystavěné prostředí, jakožto součásti kulturního dědictví, stejně jako pro osvětu o službě architektů: „Díky nominacím na ocenění Architekt obci se připomínají konkrétní osoby a jejich skutky realizované ve veřejném zájmu, vedoucí ke kvalitě našeho prostředí, která se nás všech bytostně dotýká.“

Letos poprvé také hlasování veřejnosti

Novinkou letošního ročníku soutěže je hlasování veřejnosti o nejlepší tandem architekt – obec, které bude probíhat na webových stránkách Svazu měst a obcí ČR (www.smocr.cz) od 5. 7. do 30. 7. Tandem s nejvyšším počtem hlasů získá bonusové body při hodnocení odbornou porotou. Ta vybere nakonec 3–5 finalistů a z nich vítěze, který získá titul Architekt obci 2021.

Vyhlášení výsledků soutěže Architekt obci proběhne dne 22. 9. 2021 společně s oceněním Architekt roku na slavnostním večeru na veletrhu FOR ARCH, PVA EXPO PRAHA v Letňanech.

Vypisovatelé

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Svaz měst a obcí ČR, Česká komora architektů, Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, časopis Moderní obec, ABF, a. s.

Kontakt

Mgr. Iveta Zajíčková, tel.: 739 003 161, e-mail: zajickova@abf.cz

